

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: _____

Grupp: 2

Mål: ϵ_m^I

Afterforskning av

Raoul Wallenberg

1958, jan. - okt.

38.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Tel. samtal
Wernberg/Bergfeldt (?)

10/2 Januari (2005)

P.M.

Expeditor Per Bergfeldt (Nynäsvägen 303, Enskede, tel. 59.24 23) anhöll vid besök i utrikesdepartementet idag, att Excellensen måtte till härvarande sovjetbeskickning rikta en "begäran om upptagande av nya förhandlingar om Raoul Wallenberg". Jag lovade vidarebefordra Bergfeldts anhållan.

Stockholm den 7 januari 1957.⁸

R. Nyström

(R. Nyström)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Lorentzon* —

» 3 »

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Budapest

Avsänt den 9/1 1958 kl. 1904

Inkom den 9/1 1958 kl. 2040

Utskrivet i 2 ex. Detta är originalet.

Dnr 12: B		1
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

1.

Be Kopian Edert chiffer 93 och Edert enclair 1 expedierad med
kurir 19 december under Lorentzons namn.

Rynell

Coll.: *f*

Original se HP 18⁺ p 2 tu⁺

Madrid den 9 januari 1958.

HP 18⁺ Strängt förtroligt

från Sovjetunionen hem-
vändande spanjorer.

hbr. 31.10.57 Björk-Hedin

14/1 - 58
a + Hedin
u/ Sjögren

Broder,

Bland de ärenden jag övertog från Björk var också vis-
sa frågor i samband med de från Sovjetunionen hemvändande span-
jorerna och jag besökte idag beskickningens tidigare kontakt-
man, Palacios.

Denne omtalade, att svar, tyvärr i negativ riktning, nu
inkommit från den ene av de två spanjorer som uppgivit att de
vistats i Norilsk, men att den andre ännu ej lokaliserats sedan
han flyttat från den adress i Lueca som han angivit som för-
sta vistelseort vid återkomsten.

Herr Palacios, som ju har personliga erfarenheter av
förhållandena, ville understryka Norilsk-lägrets stora utsträc-
ning. Inom området finnes olika läger på flera kilometer's av-
stånd från varandra och i det hårda klimatet finnes praktiskt
taget ingen kontakt mellan dem. Förekomsten av en hel kategori
interner i ett läger kunde därför mycket väl tänkas vara okänd
i ett annat av lägren.

Palacios lovade att så snart något besked från den andr
Norilsk-fången föreläge genast låta höra av sig till beskick-
ningen.

På min förfrågan huruvida de hemvändande spanjorerna
hölls samlade längre eller kortare tid i Madrid eller annan or
innan de vidareändes till respektive hemorter svarade Palacio
att så icke vore fallet. Möjligheterna till direkta utfrågning

Sekreteraren Hedin,
Utrikesdepartementet.

84

ar vid ankomsten tycks därför dessvärre vara praktiskt taget obefintliga.

Jag undrade vidare om det fanns någon möjlighet att förutsäga ankomsttiden för nästa kontingent repatrierade, men min interlokutör sade sig f.n. icke ha ens en aning här-om. "I princip" skulle dock transporterna fortsätta.

Cai Melin

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

Cumish ✓

STOCKHOLM		20.1.58	19
N:o /	✓ CHIFFER		BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ¹	

Svensk
New York

För Kronvall från Belfrage.

Be
5 Folke Persson har i samband med Sverige-besöket varit i departementet för konsultationer Cumish-ärendet. Angeläget Persson får tillfälle att än en gång uppsöka Cumish samt även föra ett samtal med en i ärendet involverad person i Toronto.

Cabinet

Lorentzon / au

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM		19
Stockholm den 23 januari 1958.		N:o
Strängt förtroligt.		BIL. \$ bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>En -</i>

Cumish ✓

Broder,

./.

Enligt överenskommelse vid Ditt besök i Stockholm den 16 januari översänder jag härmed de handlingar, vilka Du kan ha användning för vid samtalen med Cumish och Schändl. Jag har föredragit ärendet för Belfrage och Åström, och de är mycket tacksamma för den möda Du kommer att lägga ned för att söka bringa ljus över problemet. Din chef har i särskild ordning underrättats om angelägenheten i ärendet, vilket dock icke ökar den prioritetsgrad, som Du och jag resonerade om här.

(G. Lorentzon)

1. Vicekonsul Folke Persson

(Gk New York)

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

New York den 27 januari 1958.

PERSONLIGT.

30/1. 58
Hörs Persson

Broder,

Vore det möjligt för Dig att med nästa kurir sända mig fotografier av R.W. och hans chaufför tillsammans med ett antal bilder av andra personer, vilka foton jag tänker mig det skulle vara nyttigt att medföra på mina förestående expeditioner.

*Min vänliga
Folke Persson*
Folke Persson

*Ull Kurir -
nast!*

Sekreteraren Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

FP:ksn

brunhög/ass

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

aug. röda kors-dekorationer

STOCKHOLM		19
Stockholm den 30 januari 1958.		
<i>No</i> Förtroligt.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. <i>p</i>	GR. <i>L</i>	MÅL. <i>Lee I</i>

Broder,

Ehuru Du väl nu lagt sista handen vid fältarbetet i våra efterforskningsärenden för att övergå till "centralen", får jag bedja Dig att till Stockholm söka medföra en förteckning över den tyska röda kors-personalen, som assisterat oss i vårt arbete. Avsikten är att det Svenska röda korset såsom uttryck för vår tacksamhet skall förläna dem röda kors-dekorationer av olika grad. Det är därför angeläget, att förteckningen upptar vederbörandes tjänsteställning, så att graderingen blir korrekt. Det är klart, att denna sedan kan behöva modifieras med hänsyn till vederbörandes insatser för att bistå oss. Jag tänker närmast på det tyska röda korsets central i Bonn samt Suchdienst i Hamburg, Bonn, München och Berlin, och sist men icke minst våra "medarbetare" i Friedland.

Får jag i detta sammanhang bedja Dig att hos Din chef även väcka frågan om det bör övervägas en eller annan svensk ordensförläning till chefen för det tyska röda korset och vederbörande referent i Auswärtiges Amt. Detta senare med tanke på att för dessa de till buds stående svenska röda kors-dekorationerna måhända icke är tillräckliga.

Vad Suchdienst i Friedland beträffar bör givetvis

Attachén L. L e i f l a n d ,
B o n n .

Exp. 30/1-58
ass

Din lista upptaga herr och fru von Rosen, men man får
heller icke glömma att dessa sorterar under ledningen för
hela Grenzdurchgangslager Friedland, och att således även
dessa bör belönas för den "gästfrihet" de visat Dig, mig och
icke minst våra utsända Lundström och Lindberg samt även
Bergensträhle.

/Gunnar Lorentzon/

Lundberg/ass

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM		19
Stockholm den 30 januari 1958.	N:o	BIL.
Personligt.		Bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>Ant 1</i>

Langfelder v

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 27 januari 1958 får jag härmed översända en serie fotografier, där de med röda siffror märkta 1, 2 och 3 föreställer Raoul Wallenberg, och det med likaledes röd 4 märkta fotografiet föreställer Langfelder. Ett antal ovidkommande fotografier bifogas även. Samlingen torde dock utökas med några fotografier, som Du väl lämpligen kan låna ur generalkonsulatets viseringsarkiv.

Vid samtal med Lundberg, Belfrage och Åström visade samtliga mycket stort intresse för att få mystieriet med Langfelder och Schandl uppklarat, och de uppskattade mycket, att Du under de för Dig personligen tråkiga omständigheterna velat resa till Stockholm för att sätta Dig in i frågan. Jag har även för Lundberg förklarat, att Din metodik vid samtalen för att få fram Langfelders namn och i synnerhet hur Du fick fram Langfelders förnamn varit den rätta. Jag har inte ansett det nödvändigt att diskutera denna senaste fråga med Belfrage och Åström, då de icke varit insatta i just dessa detaljer, även om de är nog så viktiga för att icke säga avgörande.

Till sist får jag ännu en gång önska Dig lycka till med den för vårt normala arbete så ovanliga uppgiften.

/G. Lorentzon/

Förste Vicekonsul F. Persson,
New York.

Stockholm den 31 januari 1958.

Broder,

I anslutning till gårdagens handbrev angående eventuella utmärkelsetecken till den tyska röda korspersonalen etc. ber jag för Din kännedom få översända statuterna för Svenska röda korsets olika förtjänsttecken. Detta för att underlätta indelningen av "aspiranterna" i olika grader. För förtjänstmedaljen fordras Konungens medgivande under det att förtjänsttecknet och förtjänstplaketten kan utdelas utan större omgång. Vad slutligen eventuella svenska ordnar beträffar, känner Du väl till det vanliga procederet.

/Gunnar Lorentzon/

Attachén Leif Leifland
B o n n .

Original se HP 1 *Er*

P 2 *Er* ✓

2/2

Madrid den 30 januari 1958.
HP 1 *Er* Förtroligt

utfrågning av från Sovjet
hemvändande spanjorer.

hbr Melin-Hedin 9.1.58.

6/2 - 58
Melin
u/ Sig. Hedin

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 9 innevarande januari angående utfrågning av repatrierade spanjorer som vistats i Norilsk, ber jag få meddela, att en skrivelse nu inkommit från beskickningens kontaktman, major Palacios, av vilken framgår, att negativt besked ingått från även den andre spanjoren, som tidigare icke kunnat anträffas efter sin avresa till hemorten.

Det framgår även av skrivelsen, att spanjoren under vistelsen i Norilsk hållits mycket isolerad och sålunda endast umgåtts med några få personer där, men att han uppskattade det totala fångantalet i Norilsk till mer än 300.000 personer.

Jag har bitt Palacios hålla mig underrättad om när nästa hemtransport av spanjorer kan vara att vänta och skall återkomma så snart något nytt finnes att inrapportera.

Gai Melin

Sekreteraren Hedin,
Utrikesdepartementet.

Mad 30.1.58 CM-SH

hs

3/2 ✓
New York den 31 januari 1958.

6
2
Broder,

Det dagliga arbetet vid detta generalkonsulat blev något förryckt genom De Geers avresa till Houston i måndags, och en egen förkylning har jag måst vårda så gott jag kunnat de senaste dagarna. Jag har emellertid fått kontakt med de båda efterfrågade personerna och i morgon kväll berger jag mig till Toronto. Efter hela söndagen där är jag på måndagen i Haverhill och hoppas kunna sända Dig en redogörelse med kuriren den 7 februari.

Ärskliga hälsningar

Folke Persson

Folke Persson

Sekreteraren Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

FP:ksn

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Valdemar Langlets 85-
årsdag ihågkommen

Har delgivits be-
skickningen i Prag.

./.

812 ✓
Budapest den 7 februari 1958.

~~1-95.~~

2 bil.

Budapest den 7 februari 1958.

Överlämnas jämte bilaga till Sekre-
teraren Lorentzon, Utrikesdeparte-
mentet, för kännedom.

Stig Rynell
Stig Rynell

Ink. 17.2	1958	
Avd.	Gr.	Mål

5 Broder,

./.

När lagda tidningsnotis vittnar om äldre ungrares
minnesgodhet beträffande Valdemar Langlets gärning
och yngre ungrares fostran till tacksamhet.

Eftersom Rodály nämnes i notisen, kan jag kanske
passa på att omtala att jag enligt Musikaliska Akade-
miens begäran framförde dess lyckönskningar på hans
75-årsdag den 16 december 1958. }

Stig Rynell

Byråchefen Backlund,
S t o c k h o l m.
Bud 7.2.58 SR-SB

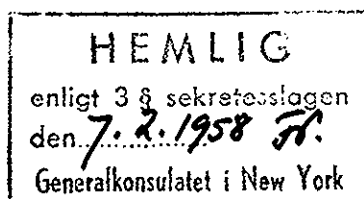
Översättning ur Népakarát den 28.1.58.

Die Schulkinder der Schule in der Valdemar Langlet-Strasse haben in diesen Tagen den 85.-sten Geburtstag des Namensgebers gefeiert. Die Jungpionier-Mädchen lesen Zeitungsartikel über Valdemar Langlet, die darüber berichten, dass der grosse schwedische Humanist während des zweiten Weltkrieges das Leben von vielen verfolgten Ungarn gerettet hat. Die kleinen Jungpioniere haben eine innige Feier abgehalten, wo auch Zóltan Kodály, ein Freund des schwedischen Autors, erschienen ist.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

New York den 7 februari 1958.

Nr. 1 2 bil. (i vardera 3 ex.)

Ärendet Raoul Wallen-
berg.13/2-58
Hör Hård*Cumish*

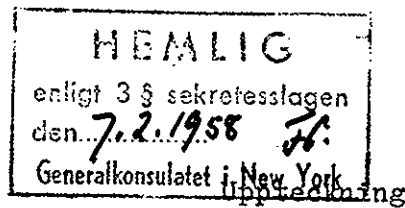
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Sedan konsul Folke Persson den 2 - 3 februari 1958
i enlighet med erhållna instruktioner sammanträffat med
Dr. Charles W. Schändl i Toronto och Mr. Wilfred Cumish
i Bradford, Mass., får jag härmed värdsamt insända två
av Persson upprättade rapporter om hans samtal med dessa
personer.

Denna skrivelse jämte däri omnämnda rapporter insän-
des i tre numrerade exemplar.

Erik Kronvall

Exemplar 1.

Bilaga 2.

Ex. 2 - *Cumish* JH.
" 3 - *Alfred*

av samtal med Wilfred Cumish i Bradford, Mass.,
den 3 februari 1958.

I enlighet med givna instruktioner att ånyo träda i kontakt med Wilfred Cumish, hade jag denna dag infunnit mig i Bradford och uppsökte enligt träffad överenskommelse Mr. Cumish i hans nuvarande bostad med adress No. 1, Railroad Street, Bradford nr Haverhill, Mass. (ej telefon). Samtalet med honom ägde rum därstädes i enrum och pågick under fyra timmars tid.

Cumish omtalade därvid till en början, att han efter sitt besök i New York den 21 maj 1957 knappast hade väntat att ännu en gång bli-
va ombedd redogöra för sin fängelsevistelse i Vladimir och att han för den skull med flit sökt tränga undan ur medvetandet alla minnesbilder från den perioden av hans liv. Det var även tydligt skönjbart, att han endast med en avsevärd själslig kraftanspänning kunde i tankarna försätta sig tillbaka till fängelsetiden. Minnesbilderna syntes vara osäkrare än vid mina tidigare sammanträffanden med honom, något som delvis också torde kunna förklaras därav att en ytterligare tidsrymd av mer än åtta månader förflutit, sedan dessa upplevelser senast aktualiserats hos honom.

På fråga hur den första tiden gestaltat sig för Cumish i Vladimirfängelset berättade han: Då han i juni 1949 infördes i denna anstalt, sattes han ensam i cell 61. Efter någon kortare tid, alltjämt i juni månad, flyttades han till cell 43, i våningen två trappor upp, där han kvarhölls under en tid, som han ville uppskatta till 2½ à 3 månader. Han sade sig alltjämt vara i stånd uppräknat namnen på medfångarna i denna cell och namngav spontant Meyers, Pörzgen, Martinez, lettländaren Migunic, Rensinghoff, Ziegel, Alexandroff, samt Landwehr och professor Clauberg.

Här blev Cumish uppmanad att relatera vad han hade sig bekant rörande Landwehr. Cumish gav utan osäkerhet eller tvekan följande beskrivning av Landwehr: Denne hade ett dubbelnamn ("two names") men det senare av dessa kom han ej ihåg numera, ehuru han ofta hört det användas av fängelsevakter och förhörspersonal både ensamt och i förening med namnet "Landwehr". Somliga fångar ansågo honom vara rumän, andra höllo honom för österrikare, och Cumish hade aldrig hört honom själv uttala sig om sin nationalitet. Cumish själv misstänkte att Landwehr på något sätt varit verksam för Gestapo. I sistnämnda hänseende korrigerade sig senare Cumish helt av egen drift och erinrade sig plötsligt att Landwehr kommit med "the Legation crowd in Bucarest", varmed han menade att Landwehr anlant till Vladimir samtidigt som Rensinghoff, Pörzgen och Meyers.

På direkt fråga om vad slags tjänst denne Landwehr haft i Bukarest, svarade Cumish: "He worked in the Supply Department, no office work; occupied with maintenance, food and oil and gas and the like".

(L. v. m. i Bukarest)

Cumish fortsatte: Landwehr vore kort till växten, hade mörk hy, mörkt hår, gången "odd way, shuffle-like walk", framåtlutad, stor, böjd näsa, bar åtminstone vid läsning glasögon, infattade i svarta bågar. Landwehr talade 4 à 5 språk, däribland ryska (perfekt), franska och tyska samt engelska "but not too good". Han hade aldrig direkt för Cumish yppat skälet till varför han hölls fången. Hans förnamn vore "Adolf".

Cumish berättade därpå vidare: Fångarna i cell 43 i våningen en trappa upp hade hösten ³⁹1940 blivit uppdelade och Cumish hade därvid insatts i cell 41 tillsammans med Landwehr, Ziegel, Clauberg, Pörzgen och Martinez. Här hade även befunnit sig en georgier. Landwehr hade ofta givits tillfälle gå ur cellen, då och då blivit överförd till en ensamcell och ofta underhållit sina medfångar om hur bra han förplägs i

?

dygande

matväg. Bland andra förmåner, som Landwehr bestått, hade varit att vaktpersonalen ofta stuckit till honom ryska tidningar genom den lilla dörrluckan. Vid ett tillfälle hade georgiern begärt att få läsa dessa tidningar men nekats, och därvid hade en ordväxling uppstått mellan cellfångarna i frågan huruvida tidningarna vore avsedda för Landwehr personligen eller för dem alla i cellen. Vaktpersonalen hade avgjort tvisten till Landwehrs förmån. - Från cell 41 kom Cumish till cell 7 och därefter till cell 25. I den förra cellen hade han stannat endast några dagar, ej över 7-9, och i den senare hade han kvarhållits bortåt två månader, i slutet av 1949. Medfångar i cell 25 hade varit Martínez, Claüberg, Mischkay, en litauer (överförd från cell 41) och två lettlandare (Strauss och Nikolai Korallek). Huruvida Landwehr hade suttit tillsammans med Cumish i cell 7 eller cell 25 vid denna tid, kunde Cumish icke nu klart minnas. - Efter en tid i cell 11 i bottenvåningen hade Cumish 1954 placerats i cell 1. Den hade varit helt utrymd, när Cumish låsts in där. Efter några timmars tid hade Voß och Pörzgen samtidigt släppts in i cellen, några dagar senare hade Sato kommit dit, efter ytterligare några dagar Dengg, överförd från Alexandrow, senare Hahn, och vidare den "epileptiker", som varit sjuk hela vistelsen i denna cell.

Den tidigare Voss och Dengg

Här anmärkte Cumish: "Det var den man jag berättade om i New York, vars namn jag hade svårt att erinra mig och nu glömt bort igen."

Sedan tillade Cumish: "När epileptikern förts bort till sjukavdelningen, hade en österrikare kommit i hans ställe. Cumish, Voss och Pörzgen hade suttit tillsammans i ett flertal celler, i många fall utan andra medfångar. Från Voss hade Cumish icke skilts förrän dennes frigivning vid jultiden 1954. Att det varit vid jultiden kunde Cumish komma ihåg därigenom att Cumish tillverkat en liten julgran till Voss. Från cell 1 hade de flyttats till cell 9, vilken varit så

fuktig att de fått lämna den efter 3-4 dagar. De hade då åter placerats i cell 1 och suttit där till Voss' frigivning.

När jag i detta sammanhang ställde till Cumish frågan, om han icke flyttats fram och tillbaka mellan olika celler under denna tid, bejakade han detta efter någon betänketid. Jag frågade honom därpå om han icke erinrade sig ha suttit i cell 7; svarade han likaså jakande med tillägg att Landwehr även befunnit sig där. Landwehr och Rensighoff hade alltid varit inspärrade tillsammans, tillade Cumish, och följaktligen antog han att också Rensighoff befunnit sig där. Efter ytterligare begrundande sade han sig först ej ha sett Landwehr efter det han sammanförts med Voss, men korrigerade sig sedan dithän att han trodde sig ha haft honom till cellkamrat en tredje gång och att därvid Landwehr omtalat för Pörzgen att han möjligen skulle resa till Moskva. Vad som sedan hänt med Landwehr, vore obekant för Cumish.

Uppmanad att giva en beskrivning på den av Cumish förut nämnda epileptikern från cell 1, anförde Cumish: Namnet kunde han ej erinra sig längre. Han vore "a tall fellow", blek, "blondish hair", talade sakta, saknade flera tänder, bar icke glasögon. Han hostade ständigt. Cumish hade någon gång talat med honom och därvid fått till livs helt otroliga historier ur hans liv. Han hade t.ex. sagt sig ha varit gift i Tjeckoslovakien men av sin hustru och svärmoder, som vore fanatiska kommunister, blivit angiven för ryssarna och utlämnad till dem för att ha hjälpt några bekanta att fly. Närmaste förevändningen för denna familjens åtgärd hade varit upptäckten av en pistol under hans huvudkudde. - Han hade förut varit i Alexandrowfängelset.

Cumish kunde icke trots uppmaning erinra sig ytterligare detaljer om Landwehr eller epileptikern. Jag ställde då till honom följande fråga: Hade någon av dessa sagt sig vara chaufför?

Cumish svarade: "Ja, det var den senare, d.v.s. epileptikern, som

själv sagt så och möjligen också omnämnt att han tjänstgjort som sådan i Österrike. Han troddes allmänt ha varit spion för ryssarna i Alexandrow; endast en kort tid hade han varit i samma cell som Cumish.

När jag därpå omtalade för Cumish att Voss blivit tillfrågad om sin tid i Vladimir och väl erinrat sig samvaron med Cumish men förnekat att Landwehr varit i samma cell, genmälde Cumish att han icke hölle för helt uteslutet att Cumish suttit tillsammans med Landwehr innan Voss och Cumish placerats tillsammans.

Därpå tillfrågades Cumish om han visste om Landwehr sysslat med något hobbyarbete i cellen. Han uppgav att Landwehr läst så gott som hela tiden. Cumish själv för egen del hade spelat schack och domino. På ytterligare fråga om ej någon intresserat sig för att sy eller brodera, svarade Cumish att fångarna voro tillhållna att själva laga hål i sina fängelsekläder och att de för det ändamålet tillverkade nålar av fiskben och träbitar. Så hade också Landwehr gjort. Att någon broderat mönster på några persedlar hade Cumish aldrig iakttagit och anmärkte härtill att eftersom fängelsekläderna voro randiga funnes ej utrymme för applicerande av några broderimönster.

Härefter tillfrågad om Cumish kunde giva en beskrivning på den vid förra samtalet namngivne Steinberg, uppgav Cumish: Denne vore tämligen kort till växten, omkring 5 fot lång, "slightly dark", medelgrov, bar mörka glasögon, och tyckte om att tala mycket. Han hade arbetat för Gestapo och sades ha anhängit om ryskt medborgarskap, då han icke vågade återvända till sitt hemland i medvetandet om att han då skulle ställas till ansvar för många personers likvidering.

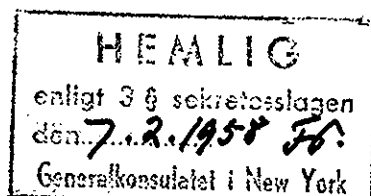
Jag nedtecknade därefter namnen Otto Schöggel, Otto Schuggel, Schluger, Hurst Theodor Mülle, Simon Gogiberidse, Rudolf Ten Hompel, Schandl, Vilmos Landwehr, Kurt Landwehr, Adolf Landwehr, Langfehr, Langfelder, Landfelder, och dessa kommenterade Cumish på följande

de sätt: Schüggel hade han hört nämnas i Vladimir; han vore icke identisk med Steinberg. Namnet Mülle hade han ävenså hört men aldrig sett honom själv. Simon Gogiberidse vore just den georgier som ställt till uppträdet med Landwehrs tidningar och vilken arrestrats i Frankrike. Ten Hompels och Schandls namn hade han hört. Landwehr hade kallats ömsom Kurt ömsom Adolf, mest det förra. "Langfelder sounds familiar". Om denne senare trodde han ytterligare uppgifter stode att få av en tysk fånge vid namn Whitten (Witten) och av en annan fånge vid namn Adolf Berman[✓]. "Langfelder" vore i varje fall *≠ Heinrich Birma* ej identisk med Landwehr. Namnet Vilmos gav honom inga associationer.

Cumish förevisades härefter ett antal fotografier men kunde icke identifiera någon av de avbildade personerna. Efter tvekan plockade han slutligen ut det med nr. 2 märkta fotot och framhöll att bilden företedde någon likhet med "epileptikern". Vad frågan om skägg hos fångarna beträffade, anmärkte Cumish, att alla fångar normalt klipptes och rakades var fjortonde dag och att det under vissa perioder i det ena eller det andra fängelset varit tillåtet behålla ett utvuxet skägg, beroende helt och hållet på fängelsemyndighetens gottfinnande.

New York den 7 februari 1958.

Folke Persson
(Folke Persson)
Konsul,

2. 2. 1958
" 3 - dubbl. saml. Bil. 1
" 4-5 brev (H. Haag)
" dubbl. saml.

AL
Uppteckning

av samtal med Dr. Charles W. Schändl, vilket förts i Toronto
söndagen den 2 februari 1958.

Me
Efter överenskommelse, träffad genom förmedling av svenska konsulatet i Toronto, sammanträffade jag den 2 februari 1958 med ungerske medborgaren Dr. Charles W. Schändl, vilken är bo-satt under adress 240 Huron Street, Toronto, Ontario, (tel. WA 2-2966) och är anställd såsom räkenskapsgranskare hos revisionsfirman Greenwood, Lipton & Company, 215 Victoria Street, Toronto (tel. EM 4-3461). Samtalet fördes i Schändls bostad och pågick under tiden från klockan 10 f.m. till klockan 6 e.m. (med avbrott för gemensam lunch). Schändl visade sig mycket samarbetsvillig och hade full förståelse för anledningen till mitt besök, som jag uppgav vara efterforskningar i allmänhet efter svenska medborgare i rysk fångenskap.

Till en början uppgav Schändl om sig själv:

Han vore född i Budapest 1912. Familjen vore katolsk och hans fader hade varit verkställande direktör i den ungerska kooperativa jordbrukarbanken ("Union of Hungarian Mutual Credit Associations") i Budapest. Schändl hade tagit juridisk examen i Budapest i september 1934, studerat i Paris 1934-1935, vid universitetet i Innsbruck 1935-1936, vid universitetet i Cambridge 1936-1937, och år 1940 hade han i Budapest erhållit behörighet att verka såsom advokat och domare. I februari 1944 blev

han auktoriserad revisor ("chartered accountant") men redan den 1 januari 1942 hade han anställts såsom juridisk rådgivare åt ovannämnda jordbrukarbank. - Efter den 1 januari 1941 hade han fullgjort militärtjänst i olika omgångar i egenskap av underlöjtnant i reserven. Under tiden april 1942 till april 1943 hade han deltagit i den ungerska arméns stridsoperationer i Ryssland. Till Canada hade han anlät såsom flykting i maj 1957.

Beträffande bakgrunden till sin arrestering av de ryska trupperna den 6 december 1944 uppgav Schandl: I syfte att hjälpa några vänner att undkomma förföljelse hade Schandl på ett tidigt stadium av kriget kommit i kontakt med en underjordisk motstånds- och räddningsrörelse. Hans kontaktman hade varit en ungrare av judiskt ursprung vid namn Gabriel Horasty. Övriga medhjälpare i detta nät hade han under lång tid icke känt ens till namnet. I hans föräldrars villa i Budapest, där han själv också bott, hade hållits dolda personer, som varit förföljda av tyskarna. Vid ett tillfälle hade således i detta hus varit gömda dels en ungersk jude Charles Lazlo alias Lasko (nuvarande adress 22 Barcom Avenue, Rushcutters Bay, Nya Syd-Wales, Australien, nära Sydney), och en kanadensisk medborgare Andrew Daniel, vilken skickats flera gånger som förbindelseman till partisanerna i Slovakien men tillfångatagits av ungerska gendarmar och sedan rymt från dessa. En dag under senare delen av 1944 hade hos familjen Schandl inställt sig en person, som senare visat sig vara holländske officeren Hendrik van de Waals, vilken på sin tid tillfångatagits av tyskarna och hållits fängslad i Stanislaus i Polen, varifrån han rymt till Ungern, där han efter en kort internering blev frigiven och senare jämte elva andra holländska officerare utförde humanitär verksamhet med medel, som tillhandahölls av svenska beskickningen i Budapest. Avsikten med van de Waals

2

första besök hos Schandl var att taga fotografier, som skulle komma till användning på falska identitetshandlingar för de undangömda flyktingarna. När van de Waals vid ett tillfälle i november 1944 återkommit med färdigställda falska identitetshandlingar, hade han frågat Charles Schandl huruvida denne vore villig att i sällskap med någon annan taga sig över till de ryska linjerna som budbärare. van de Waals hade då hänvisat honom till att taga kontakt med förutnämnde Gabriel Horasty, vilken tidigare varje månad sänt i väg från Budapest två budbärare till det brittiska underrättelseväsendets huvudkvarter i Ungern, som emellertid icke nu kunde kontaktas på grund av ryssarnas framträngande. Horasty hade tillrätt Schandl att åtaga sig nämnda uppdrag men att icke begiva sig åstad från Budapest, förrän van de Waals kunde åtfölja honom till ryssarna. Den 5 december 1944 sammanträffade van de Waals och Schandl, som först då fått veta van de Waals rätta namn, och begåvo sig åstad mot de ryska linjerna i riktning sydväst ut från Budapest. Sedan van de Waals lämnats kvar i en lantgård i avvaktan på ryssarna, som ännu inte kommit fram dit, hade Schandl återvänt till Budapest samma dag men uppmanades där att redan följande dag förena sig med van de Waals, vilket han också gjort. På förmiddagen den 6 december 1944 hade de ryska trupperna anlant, och van de Waals jämte Schandl hade anmält sig hos de samma och blivit förda först till bataljonsbefälhavaren och sedan till en regementsöverste för att följande dag transporteras till den ryska armédivisionens stab. I deras sällskap hade befunnit sig ytterligare sju ungerska krigsfångar. Namnet på den ort där divisionsstaben varit belägen kunde Schandl ej längre erinra sig. Den 10 december hade van de Waals och Schandl förts till orten Cece, söder eller sydväst om Budapest. Två dagar senare togos de i förhör av en rysk major i hemliga polisen. De hade förhörts

var för sig och tillfrågats om varför de hade hjälpt briter-
na och amerikanarna i Budapest men icke ryssarna. Den ryske
förhørsledaren förklarade sig icke vara intresserad av de mili-
tära upplysningar, som van de Waals och Schandl förklarat sig
beredda att lämna. Den 21 eller 22 december hade van de Waals
och Schandl förts från Cece till Sarbogard (norr om Budapest),
där de stannat i två veckor och ånyo förhörts samt förelagts
förhørsprotokoll till underskrift. Här hade ^{de} anklagats för att
vara tyska spioner och förelagts att bevisa att så icke vore
fallet såsom villkor för frigivning. Den 2 januari 1945 hade
de sänts i väg i riktning mot Bukarest via Timisoara (6 janua-
ri). De hade ankommit till Bukarest den 11 januari och i tåg-
kupén under resan haft sällskap med nerskjutna engelska och ame-
rikanska flygare. Från Bukarest hade de den 13 januari transpor-
terats med flyg till Moskva, dit de efter mellanlandning i Kiev
den 14 januari anlönt den 16 på morgonen.

Om fängelsevistelsen i Ryssland anförde Schandl:

I Moskva hade Schandl och van de Waals omedelbart insatts
i Ljubljanskaja fängelset, där de under fyra dagar kvarhållits
i en mottagningscell tillsammans med flera tyskar och rumäner.
På femte dagen hade de förts över till Lefortovskajafängelset
men redan samma dag återtransporterats till Ljubljanskaja. Där
hade de placerats i en cell i översta våningen med nr. 47 eller
möjligen nr. 92. På natten hade de tagits till förhör och före
gryningen nästa morgon på nytt överförts till Lefortovskaja.
Där hade de skiljts åt, och van de Waals hade delat cell med en
rumänsk telegrafist vid namn Popovic. Schandl hade suttit i
en cell tillsammans med två tyskar. Efter tretton dagar i Lefor-
tovskaja hade de den 1 februari åter överförts till Ljubljanska-
ja, där Schandl och van de Waals ånyo placerats tillsammans i

cell nr. 27 eller nr. 28, belägen i en våning en halvtrappa högre än den fängelsevåning de tidigare hållits fängslade i. Några ytterligare fångar hade icke funnits i samma cell. Av förhör som under denna tid hållits med van de Waals hade denne förstått att ett skriftligt meddelande, som han lämnat en kanadensisk flygare i tåget på vägen till Bukarest, hade nått dess adressat, den holländska regeringen. Den 29 mars hade båda transporterats till Lefortovskaja där de satts i cell 111 i våningsplanet en trappa upp. Cell 111 vore den längst i sydväst belägna cellen i den nord-sydligt orienterade långa cellraden. Här hade de båda, som delat cell med varandra under närmare ett år, hållits helt isolerade från andra fångar. Övervakningen hade varit så sträng att de varit ur stånd att inhämta upplysningar om vilka som befunno sig i cellerna vid sidan av, över eller under deras egen. Det hade varit möjligt att kommunicera medelst knackningar men varje försök hade alltid omedelbart upptäckts av vaktpersonalen. Den 26 juni 1945 hade de på omvägar fått höra att kriget i Europa tagit slut och i september samma år hade de givits engelska böcker att läsa. Den 7 eller 8 januari 1946 hade van de Waals tre gånger kallats till nya förhör och därefter placerats i cell 115, belägen snett emot cell 111 i samma våningsplan. Under tre månaders tid hade Schandl suttit ensam kvar i cell 111 och även förhörts på nytt. Under denna tid hade han plågats med röster från i väggarna inbyggda högtalare, troligen fyra till antalet, som voro i gång hela dagen lång och tidvis även på natten. Vanligen hörde han från högtalaren en gäll klanglös kvinnoröst, som talade till honom på olika språk. Förmodligen hade även vad han yttrat under sömnen upptagits på band, ty kvinnorösten åberopade stundom handlingar, som icke på annat sätt skulle kunnat vara kända för fängelsepersonalen. När någon gång rösten varit borta, hördes från hög-

talaren ett ljud, som liknade tickandet från en metronom, vilket Schandl fann ännu mera pressande. Det ständiga oväsendet från högtalaren gjorde honom omtöcknad, tidvis hade han även fått kramp av detsamma och efter en tid hade han icke kunnat avgöra, huruvida högtalaren var i gång eller rösten var egna hallucinationer. Han hade även iakttagit, att vaktpersonalen tidvis gav honom annan mat än vad som utdelades till andra fångar, och han vore övertygad om att fängelsemyndigheterna hade blandat någon drog i hans föda och möjligen även i hans dricksvatten, eftersom han efter vissa måltider kände alla kroppens körtlars verksamhet stiga och magen samtidigt kom i olag.

Schandl fortsatte: Långt efter denna tid under ett senare uppehåll i Vladimir hade han erfarit att van de Waals, som han icke sett efter januari 1946, i mars 1946 försökt begå självmord genom att kasta sig ned i hisstrumman till en handdriven mathiss belägen omedelbart utanför cell 111. Självmordsförsöket hade misslyckats och van de Waals hade kommit undan detsamma med ett brutet ben. Att något hänt vid denna tid i närheten av hans cell hade Schandl emellertid redan då kunnat förstå genom att observera tillskyndande talrik läkarpersonal i och utanför cell 115. Under någon tid i denna cell hade för övrigt van de Waals varit inspärrad tillsammans med en tysk diplomat, vars namn Schandl icke någonsin hört. - Mot slutet av mars 1946, troligen efter van de Waals' självmordsförsök, hade Schandl flyttats ned till bottenvåningen i cell.nr. 24 eller nr. 27, vilken han delade med två tyskar, den ene en general Karmatowsky, något över 70 år gammal, vilken omtalat, att hans svärson överstelöjtnanten Bülow varit tysk militärattaché i Rom, och vilken förts bort från cellen i augusti, och den andre Arnold von Stritzky, en Sonderführer, vilken tjänstgjort som rysk tolk vid Stalingrad.

von Stritzky hade befunnit sig i denna cell till november 1948, då han förts bort. Han hade haft sergeants grad och kännetecknats av att han varit puckelryggig. "von Stritzky is a liar". Från november 1948 hade Schandl varit ensam i cell 24 (eller 27) till någon dag mellan den 14 och 17 augusti 1950. Efter det von Stritzky lämnat cellen, hade Schandl icke från denna cell kunnat träda i kontakt med någon annan fånge. Den 14 januari 1950 hade han blivit kallad till förhör. Visitation hade samtidigt företagits av honom och hans cell, han hade fått underskriva ett förhørsprotokoll och påföljande dag hade han delgivits en häktningsorder utfärdad av Abakumov. Den 16 eller 17 i samma månad hade han mottagit åtalskriften ("Anklagebrief"), i vilken han tillvitades kontakt med antisovjetiska organisationer. När sådan kontakt skulle ha tagits, hade icke angivits i åtalsdokumentet, men av förhørsfrågor att döma hade åklagaren hänfört sig till tiden för den tyska occupationen i Ungern. - En stor mängd protokoll hade på kvällen framlagts för honom med tillsägelse att genomläsa desamma under natten. Därefter hade ingenting avhörts om åtalet förrän i augusti 1950, då han kallats till nytt förhör samt förelagts att underskriva ett dokument, enligt vilket han dömdes till 25 års fängelse för spioneri, varvid strafftiden skulle räknas från den 15 januari 1950. Två dagar efter det domen meddelats hade han transporterats under bevakning ensam i en tågkupé till Vladimir, där han insatts i en ensamcell och tilldelades ett nummer på samma sätt som han burit i Lefortovskaja, där han aldrig heller nämnts vid namn. Vladimir hade såsom fängelse varit bättre än Lefortovskaja. Hans första cell vore belägen på andra våningen i Corpus II (sjukhusbyggnaden) och vätte mot norr. Även kvinnor hade förvarats i samma byggnad, som också innehöll isoleringsceller. Ända till november 1952 hade han varit inspärrad i ensamcell och ur stånd att kommunicera med någon utomstående. I

januari 1951 hade han överförs till cell 26 eller 27 i våningen under och suttit där till den 5 april 1954. I slutet av november 1952 hade han fått sällskap med Theodor Krumrey, "an honest fellow who never tells a lie". Båda två hade i Corpus II flyttats ofta från cell till cell. De hade först suttit i våningen två trappor upp, sedan i cell 17 i bottenvåningen, därefter flyttades han åter till våningen ovanför. I cell nr. 17 hade han haft tio medfångar, nämligen:

- 1) Lucien Goizé (Gozier);
 - 2) Martin Lieberfreund, numera Liebert, bosatt i Förenta Staterna under adress 225 West 86th Street, Apt. 41, New York 24, N.Y., (tel. SU 7-2555);
 - 3) Österrikaren Dionees (?) Ärtl, nuvarande adress moderns vårdshus Gasthof zur Linden, Rhein bei Graz;
 - 4) Österrikaren Erik Kominek, nu bosatt i Wien, den yngste av medfångarna, 20 - 21 år gammal;
 - 5) Tysken Harald Nitz, Hamburg;
 - 6) Wolfgang von Hanstein från Breslau, en man i 50-årsåldern (borta ur cellen under ett halft år från 15 september 1954), von Hanstein hade omtalat, att von de Waals tagit sig av daga genom hängning någon gång under 1948;
 - 7) Krumrey;
 - 8) Finske medborgaren av ryskt ursprung Vladimir Maximov, vilken uppgivit sig ha varit tolk i finska utrikesministeriet och nu vore banktjänsteman i Helsingfors;
 - 9) Japanen Chikara Kuruda, vilken frigivits och hemsänts till Japan den 6 september 1956, där han torde kunna anträffas via japanska utrikesministeriet;
 - 10) Araben Zeya Rachim, vilken arresterats i Manschuriet.
- Senare hade i dessa personers cell införts polacken Stanis-

lav Konartz. Under vissa tider hade även i samma cell befunnit sig grekerna Panajotis Christophis, sjöman från Ounessa på Khios, samt en annan med namnet Cismedis, vidare generalöversten Rudolf von Schmidt, (ej fullt ett år), ävensom polacken Henry Racz-Tadewski alias Leopold Röhmer (från andra byrån i polska generalstabén), samt österrikarna Joseph Meyer och Karl Navratyl. I granncellen till nr. 17 hade befunnit sig brittiske medborgaren Tibor Clement och tyske krigsfången Lorenczuk, son till en tjeckoslovakisk domare. - I en annan granncell hade suttit en person vid namn Bastamow, vars föräldrar varit bosatta i Stockholm. Dessa hade skickat paket till sonen, vars förnamn möjligen varit Pirka. I samma cell som Bastamow hade befunnit sig Erko Herkilen (Pelkonen), en finsk sergeant med ärr i ansiktet. I mars 1955, då endast sex fångar varit kvar i Schandls cell, hade han givits tillåtelse skriva hem och den 14 september 1955 hade han plötsligt hämtats från rastgården och insatts i en ensamcell. Tillsammans med tre andra ungrare hade han skickats till uppsamlingslägret Potyma, där han hållits först i Camp 3 och sedan i Camp 11. Den 14 november hade han avtransporterats i en tågagn med öppna dörrar till ungerska gränsen, dit han anlände den 17 eller 18 november 1955. I transporten hade befunnit sig 330 män och 12 kvinnor, som alla överlämnats av ryssarna till de ungerska fängelsemyndigheterna och vilka inspärrats i ungerska fängelset Jaszberiny. I april 1956 hade 35 - 40 personer av dem beviljats amnesti, och den 29 eller 30 maj hade Schandl jämte fem andra fångar förts till hemliga polisens högkvarter i Budapest. Efter mitten av september hade Schandl åter befunnit sig i Jaszberiny, där han frisläppts den 25 september. Den 4 december 1956 flydde han ur Ungern till Österrike.

På särskilt ställda frågor tillade Schandl, att Posch, vars förnamn han angav vara Frans, vore bekant för Schandl och

att Posch befunnit sig i Vladimir, att han även hört namnet Eugen Török, som han uppgav vara en ungrare, som suttit kvar i granncellen i Vladimir, då Schandl frigivits. Han hade även hört namnen Cumish, Keitl, och Claüberg nämnas.

Efter tillfångatagandet av ryssarna hade Schandl icke vid något tillfälle varit fängslad i: Leanyfalu, Debreczen, Szolnok, Konstanza, Krasni Press eller Orcha, dock med den reservationen att han 2 - 3 dagar under transporten åter till Ungern suttit i ett genomgångsläger, vars namn kunde ha varit Krasni Press.

Helt spontant och utan att Schandls tankar av mig letts i någon riktning mot Wallenberg eller Langfelder, nämnde Schandl (under promenaden till lunchrestaurangen) att han väl kände till Wallenbergs verksamhet i Budapest och att Wallenberg försvunnit från Budapest utan att lämna något spår efter sig. Därefter tillade han följande:

Familjen Schandls villa i Budapest hade adressen 16 B - 18 A Kelen Hedjyi utca och finska beskickningens fastigheter hade befunnit sig på ömse sidor om deras villa. Endast två tomter skulle ha skiljt Schandls villa från en byggnad, där svenska beskickningen varit inrymd. Då ryssarna närmade sig Budapest, hade Schandls fader gått över till ett av de finska beskickningshusen i syfte att gemensamt med därvarande beskickningspersonal göra förberedelser för en del praktiska arrangemang till gemensamt skydd vid väntade krigshandlingar. Schandl Sr. hade sökt och i denna angelägenhet samtalat med Raoul Wallenberg i eller utanför finska beskickningen. Detta samtal hade ägt rum kort efter den 15 oktober 1944. Därefter hade Wallenberg efter vad fadern uppgivit en dag personligen kommit över till Schandls villa och förklarat sitt ärende vara bl.a. att vidtaga åtgärder till skydd för kanadensaren Andrew Daniel, som alltjämt då hölles dold av familjen Schandl. Själv hade Charles

Schandl aldrig träffat Wallenberg.

- - - - -

Schandl ville till slut framhålla, att han ansåge att van de Waals' välsignelsebringande räddningsarbete i Budapest borde bringas till de nederländska myndigheternas kännedom för postumt hedrande av van de Waals. Det vore Schandl bekant att van de Waals hade genom sina insatser och framförallt genom sin förmåga att tillverka falska dokument räddat livet på hundratals personer.

- - - - -

Schandl företeddes efter samtalet ett antal delvis från utrikesdepartementet översända fotografier men kunde icke identifiera någon av de avbildade personerna.

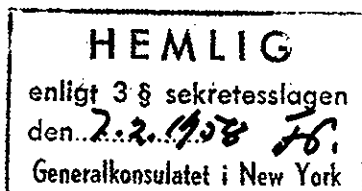
New York den 5 februari 1958.

Folke Persson
Konsul

10/2
New York den 7 februari 1958.

\$ bil.

Ärendet Raoul Wallen-
berg.

Cumish

Broder,

Med dagens kurir insänder jag min rapport från be-
söken i Toronto och i Bradford, Mass.

Doktor Schandl visade sig vara en angenäm bekantskap
att göra, vilken trots isoleringen under långa tider
av sin fängelsevistelse likväl kunde ge klara detaljer
om omflyttningar och om cellkamrater. Intervjun med ho-
nom blev emellertid negativ så till vida, att han bestämt
förnekade, att han någonsin förts till Leanyfalu, Debreczen
Szolnok och Konstanz eller att han vid några tillfällen
transporterats mellan Orcha och Moskva. Schandl är såle-
des icke identisk med den person, som omnämnes i handbrev
Rynell-Åström den 20 oktober 1956 eller i Ragnar Petris
PM den 11 december 1957 angående Hermann Platz. För ord-
ningens skull har jag emellertid i rapporten
återgivit Schandls fängelsehistoria i så gott som oavkortat
skick.

Vad Cumish beträffar tror jag, att efterverkningarna
av upplevelserna i Ryssland efter hand göra sig mer och
mer märkbara i hans psyke. En viss oro och nervositet i
hans sätt var tydligt märkbar; bidragande orsaker härtill

Sekreterare G. Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

FP:ksn

får nog tillika sökas dels däri att han har arbetslöshetens spöke hängande över sig och dels däri att han ännu har lång väntan framför sig, innan han kan påräkna utfå ekonomisk gottgörelse från amerikanska regeringen. Hur härmed än må förhålla sig har han tagit intryck av vår tidigare frikostighet mot honom med en i överkant tillskuren gottgörelse för mistad arbetsförtjänst och han ansåg det denna gång skäligt att han för sin medverkan i måndags skulle få sin dagsförtjänst ersatt såväl för måndagen som tisdagen. Jag fann detta icke alldeles orimligt med hänsyn till att varje gång han med mig genomgått sina dystra minnen från Ryssland han synbart blivit själsligen uppriven. Såsom Du ser av min redogörelse, vidhöll han sin beskrivning av Landwehr och jag tror fullt och fast att intet ytterligare kan vinnas genom att "pumpa" honom, såvida icke Du finner det uppslaget godtagbart att anskaffa och för honom förete ett foto av den riktige Landwehr von Pragenau. Hur stämmer för övrigt dennes berättelse från fängelsetiden med Cumish's redogörelse för deras samvaro?

I förbigående ville Cumish framhålla, att han vore fast övertygad om att han hade amiral Voss att tacka för sin frigivning i så måtto att Voss fullföljt sitt löfte till Cumish att underrätta amerikanska vederbörande om Cumish's belägenhet. Han sade sig gärna vilja sända Voss några rader av tacksamhet och bad mig om adressen. Jag vore därför tacksam få veta om jag bör lämna ut densamma och i så fall om den alltjämt är Hintersee bei Berchtesgarden, Forsthaus, såsom återgives i vitboken (sid. 101).

Hit översända fotografier återgå härmed.

./.

./.

Mina utlägg för resan av natur att icke kunna inkluderas i en sedvanlig reseräkning uppgå till tillhoppa \$33:55, därav \$30.- till Cumish (se bifogade kvitto), lunch för Schandl \$2.50 och telegram till Cumish \$1.05. Motvärdet härtill anhåller jag få mig remitterat vid tillfälle.

./.

(2 nummer skickade)

Likaledes bifogar jag reseräkning rörande mitt besök i Stockholm den 16 januari 1958 och vore tacksam om Du efter attestering vidarebefordrar densamma till ekonomibyrån.

Mest vänliga hälsningar
din tjänstgörande
Folke Persson
Folke Persson

P.S. Jag återställer de skisser de
sant mig men vill gärna t.v. be-
målla en del kopior, för det
fall att jag får anledning bruke
dem ännu en gång.
F.H.

Neukon/aus

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 13 februari 1958.
~~Sträket förtroligt.~~ 3 bil. BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

En 1

Cumish

Ärade Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 29 maj 1957 angående Cumish samt beskickningens rapportering om samtal med Dengg och Poisinger (handbrev Braunerhielm-Lorentzon 11.6.57, 403 B. 17.6.57, handbrev Braunerhielm-Lorentzon 17.6.57 samt 486 B.23.7.57), vilken skriftväxling huvudsakligen rör Cumish' eventuella sammanträffande med Langfelder i Vladimir, ber jag få meddela följande.

I samband med ett Sverige-besök kallades Folke Persson den 16 januari i år till departementet för konsultationer rörande Cumish. Han fick därvid taga del av vad Din beskickning inberättat om kontrollen av Cumish' utsagor samt om vad Voss och Landwehr haft att säga om förhållandena i Vladimir. Då beskickningen endast i förstciterade handbrev samt i ett meddelande i särskild ordning den 31 maj 1957 i korthet fått del av vad Voss och Landwehr haft att berätta, bifogas deras fullständiga utsagor. Vid Perssons besök beslöts att han skulle taga förnyad kontakt med Cumish och resultatet av detta redovisas i bifogade P.M. daterad den 7 februari 1958.

De slutsatser man kan dra utav Folke Perssons förnyade samtal med Cumish torde väl i första hand vara att han gjort en namnförväxling mellan Landwehr och Langfelder, och att Langfelder sålunda icke vistats i den

Ambassadören S. A l l i a r d ,
Wien.

*Exp. 13.2.58
in Cumish
aus*

aktuella cellen. Vidare delar jag den av Braunerhielm i hand-
brevet den 11 juni 1957 framförda teorien, att Cumish' Langfelder
kan vara identisk med Josef Schluger. Anledningen till att jag
tror att Braunerhielm kan ha rätt, är att såsom framgår av Voss'
utsaga även denne kan erinra sig en person, som led av epilepsi
och vilken varit i den aktuella cellen. Denggsäger ju om Schluger,
att denne led av epilepsi, och Poisingers beskrivning av Schlugers
hjärtlidande kan ju även tyda på att det rört sig om epilepsi.
Härtill kommer nu att Cumish i sin sista utsaga ger en ganska
överensstämmande redogörelse för epileptikern, och att han hört
nämnas om en Schuggel i Vladimir. Han har väl antagligen förväx-
lat Schluger med namnet Schuggel. Ytterligare ett moment som
styrker denna teori är att Lengg i porträttsamlingen utpekad
Wallenbergs fotografi såsom varande mest likt Schluger, och att
nu helt oberoende härav Cumish utpekad fotografi nr. 2, vilket
även föreställer Wallenberg, såsom varande mest likt epileptikern.

Med anledning av vad som ovan framförts och da Belfrage och Lundberg delar denna uppfattning, synes det angeläget att Josef Schluger uppsökas och utfrågas främst om sin vistelse i Vladimir. Jag får därför bedja Dig låta föranstalta om utfrågning av Schluger, och om möjligt få ett fotografi av denne, vilket vid tillfälle kan företas för Cumish. Av intresse är även att erfara, om Schluger känner igen Cumish i beskickningens porträttgalleri.

/Gunnar Lorentzon/

vanhym/ast
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

aug. Schandl

STOCKHOLM

19

Stockholm den 13 februari 1958.

N:o
Strängt förtroligt.

4 bilj. *BL*

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Sen 1

Ärade Broder,

Vid Folke Perssons besök i Stockholm beslöts att denne även skulle taga kontakt med en f.d. ungersk medborgare vid namn dr. Karl Schandl. Anledningen härtill var ett handbrev från Dahlman den 7 mars 1957 till Åström angående ett holländskt parallellfall till Wallenberg, vari bl.a. figurerar en person vid namn dr. Karl Schandl, vilken varit chaufför åt en holländsk officer, Hendrik van der Waals, som försvunnit i Budapest under omständigheter, som företer stora likheter med Wallenbergs försvinnande. Dahlmans handbrev bifogas.

./.

Som Du måhända erinrar Dig skrev Rynell ett handbrev till Åström den 20 oktober 1956, vilket även bifogas, där en i Budapest bosatt dam säger att Wallenberg hade en chaufför vid namn Otto Schandl. Detta ärende har varit föremål för överläggningar mellan Anger och Rynell i Wien, och härom har beskickningen ^{i Budapest} inberättat i särskild ordning. Vid revolutionen i Ungern lyckades den av Dahlman omnämnde dr. Karl Schandl fly från Ungern och har nu av oss spårats till Toronto, där Folke Persson haft ett samtal med honom. För Din kännedom får jag bifoga uppteckning över detta samtal, vilken helt talar för sig själv. Tilläggas bör måhända endast, att Schandl:

./.

./.

./.

Ambassadören S. A l l a r d ,
Wien.

Exp. 13.2.58
ast

väderstrecksutsagor över Lefortovskaja-fängelset helt stämmer, och att placeringen av cell 111 och cell 115 ävensom mathissen är absolut korrekt överensstämmande med våra informationer om Lefortovskaja-fängelset, om man bortser från en förväxling av våningsplan.

Anledningen till våra bemödanden i fallet Schandl har givetvis varit, att det är teoretiskt tänkbart, att Wallenberg haft samröre med van der Waals och dennes chaufför Schandl i Budapest, vilket dock icke Anger eller fru Galantay eller den ävenledes vid beskickningen i Budapest år 1945 anställda fru Nadash haft kännedom om eller kunnat erinra sig. Vidare trodde vi att våra ansträngningar eventuellt skulle kunna leda till att en del spår, som vi trott röra Wallenberg och som vi icke kunnat slutföra av olika anledningar i själva verket varit spår på van der Waals, och att uppgiftslämnarna sålunda förväxlat Wallenberg med denne. Uppteckningen av samtalet med Schandl ger oss icke några hållpunkter för en sådan teori, varför vi får försöka följa de ännu aktuella spåren efter bästa förmåga.

Detta för Din information och för det intresse saken må ha.

/Gunnar Lorentzon/

Parafraas av telegram från
beskickningen i Budapest den
16.4.57.

Enligt meddelande i särskild ordning har samråd med
Anger ägt rum. Därvid framkom, att Posh' tidigare kollega
heter Markovich och nu är verksam i ungerska televerket
såsom språkkunnig censor. Namnet på den rumänska officeren,
som omnämnts i handbrev Rynell-Åström 20.10.56 är här icke
åtkomligt. Officeren förmodas ha flytt västerut.

18/2
New York den 14 februari 1958.

3 bil.

Räkningen återlämnade och
överlämnade till reseräk-
ningskontoret den 20 mars - 58 / 2/58.

Broder,

./. Härmed insänder jag i anslutning till handbrevet
./. den 7 dennes dels den aviserade reseräkningen avseende
mitt besök i Stockholm den 16 januari, dels ock reseräk-
ningen för min rundresa New York-Toronto-Boston-New York.
Jag vore tacksam om Du godhetsfullt ville låta attestera
desamma samt tillse att ersättningar i sinom tid bevil-
./. jas mig. Kvittot på telegrammet (föranlett av tågförse-
ning) bilägges även.

Jed Kingman
Folke Persson

Folke Persson

Received from the
Swedish Consulate General
at New York the sum
of \$30, being wages lost
during two days, on account
of my talks with a
representative of the Consulate.

Brooklyn, Feb. 3, 1958

Wilfred Curmish

Thirty dollars

WU 4178 (R 9-54)

THE WESTERN UNION TELEGRAPH COMPANY

R E C E I P T

RECEIVED FROM

Talka Persson

OFFICE

DATE

DS Ban

2/3

1958

ADDRESS

Larchmont N.Y.

One and 05/100

Dollars

\$ 1.05

☐ Account for the month of

☐ Telegraphic Money Order

☒ Telegram or Cable

☐ Deposit on Collect Telegram
Returnable after 24 hours

☐ ACCOUNT NO. _____
FOR REMITTANCE

MONEY

ORDER

CHARGES

PAID

Chgs

Tolls

Tax

TOTAL

\$

\$

\$

\$

TO

Cumish

Address

Place

Bradford Haverhill Mass

THE WESTERN UNION TELEGRAPH COMPANY

BY

AB Casazza

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		18.2.58	19
N:o /.	✓ CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ¹	

Svensk
H a a g

6

Handbrev Dahlman-Åström 7 mars 1957. Den i handbrevet omnämnde dr. Karl Schandl har av oss hörts i Toronto den 5 dennes. Hans utsaga, som i stora delar är kontrollerbar synes vederhäftig. Vad van der Waals angår för-
måler Schandl att en viss Wolfgang von Hanstein för Schandl omtalat, att van der Waals berövat sig livet genom hängning någon gång under 1948. Anledningen vårt samtal Karl Schandl var en tänkbar förväxling med en person Otto Schandl i Wallenberg-ärendet, vilket dock icke fallet Därest ni finner det önskvärt och lämpligt kan Lorentzon, som i månadsskiftet februari-mars i annat ärende avreser Paris i Haag orientera vederbörande holländske tjänsteman närmare. Benäget tela.

Cabinet

Dep. d. 18/2 kl. 17.00 J. V

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

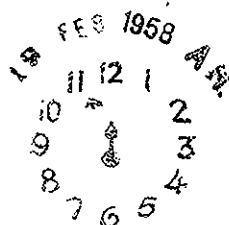
STOCKHOLM		18.2.58	19
N:o /	✓ CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ¹	

Svensk
B e r l i n

Handbrev Tamm-Åström 16 december 1957. Är Hermann Platz tillgänglig för evt samtal med Lorentzon någon gång under tiden 24 februari - 1 mars, då Lorentzon i annat ärende besöker Haag och Paris? Benäget tela.

Cabinet

Exp 18/2 kl. 1630

19/2 ✓

svensk den haag 291 19.2.58
cabinet stockholm

0
A

TELEXSAMTAL
Registreras ej. Lägges ej på dossier.

telexamtal foer aastroem fran dahlman.

• lorentzon vaelkommen, helst 28 februari eller 1 mars, daa
jag 2 mars reser till geneve.

svensk den haag

ok?

ok tks byby++

byby++

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Lorentzon* -

» 3 » -

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Berlin

Avsant dentelex/ 19 kl.

Inkom den 20 / 2 19 58 kl. 1600

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>6:B</i>		<i>1</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu^T</i>

1.

Edert chiffer 1.

Platz har med reservation för att omfattande oregel-
bundet övertidsarbete begränsade samtalsmöjligheterna
dock förklarat sig beredd samtal angiven tidpunkt. När
kommer Lorentzon?

Petri.

Coll.: *f*

dublett

1/3-58

från k... 1961

P.M.

ang. tyske medborgaren dr. Rolf Borchers, född 1889,
bosatt i Ludwigshafen, Wittelbachstrasse 26.

Dr. Borchers namngavs första gången av Heinz
Wischnewski vid samtal med denne (den 6.5.57) i Norilsk-
ärendet. Sedermera har även Fritz Bayer och Walter Erben
lämnat namnuppgift å Borchers.

Genom Suchdienst i Hamburg erhöles Borchers' adress,
och den 27 juli 1957 hade kriminalassistenten Lundström
ett samtal med denne (bil. 1).

Vid samtal med Günther Waschkau i det s.k.
"Hermann"-ärendet uppgav denne dr. Borchers som eventuell
uppgiftslämnare i vad avsåge Taisjet och "Hermann". I
anledning därav hade attaché Lindén ett nytt samtal med
Borchers den 10.10.57 (bil. 2).

Stockholm den 21.3.58

Avskrift.

P.M.

ang. samtal med tyske medborgaren Dr. Ing. Rolf
B o r c h e r s , född den 28 december 1889, hållet
lördagen den 27 juli 1957 i hans bostad i Ludwigshafen,
Wittelsbacherstrasse 26.

Börchers uppgav beträffande sin vistelse i olika ryska
fångsläger följande.

Oktober 1945	tillfångatagen i Eisleben och förd till Potsdam;
maj 1946	överförd till Moskva och insatt först i Butyrskaja-fängelset och sedan i Ljubljans- skaja-fängelset;
13 april 1948	anträdde transport över Krassnogjarssk till Dudinka;
28 oktober 1948	ankommen till Dudinka och omedelbart in- förd i ett centralsjukhus i Norilsk;
november 1948	överförd till regimläger 4 i Norilsk;
24 april 1949	flyttad till regimläger 2 (Kaierkan);
augusti 1949	insatt i ITL-läger 3;
november 1949	överförd till centralsjukhuset i Norilsk;
januari 1951	flyttad till regimläger 5;
sommaren 1951	insatt i regimläger 4;
hösten 1951	överförd till regimläger 5;
januari 1953	flyttad till regimläger 2 (Kaierkan);
maj 1954	anträdde transport till Krassnogjarssk för vidare färd till Taischet;
hösten 1954	överförd till Rechotti;
6 oktober 1955	anträdde återfärd till Västtyskland, och
20 oktober 1955	anländ till Friedland.

Under det att Borchers vistades i Kaierkan 1953 och 1954 lärde han känna en annan fånge, som utgav sig för att vara svensk. Det mest karakteristiska för denne var att han även i den strängaste kyla gick utan huvudbonad. Borchers kunde ej erinra sig mannens namn. Han beskrev honom vara cirka 40-45 år gammal (1954), högst 170 cm lång och ha ljusblont hår.

I Kaierkan var den omtalade mannen verksam som hjälpläkare och gjorde sig synnerligen ömtäckt bland medfångarna.

Såvitt Borchers kunde erinra sig talade mannen aldrig om Sverige eller sina anhöriga.

Borchers var under vistelsen i Norilsk mycket sjuk och hans minnesbilder från vistelsen där är därför dåliga.

En ungersk medborgare vid namn Bela I r a n y , som nu bor i Schweiz under adress Niedau bei Biel, Knettau 23, var även i Kaierkan samtidigt med Borchers och den föregivne svensken och torde kunna lämna ytterligare upplysningar om denne.

På fråga förklarade Borchers att han under fångenskapen i övrigt aldrig träffat eller hört talas om någon svensk.

Namnet Baltins var obekant för Borchers.

Borchers kände ej igen någon av de avbildade i den av mig medförda fotografiserien.

Bonn den 31 juli 1957.

/u/ S. Lundström

Strängt förtroligt.P.M.

beträffande förnyat samtal med

D:r Ing. Rolf B o r c h e r s

i hans bostad, Wittelsbachstrasse 26, Ludwigshafen, den
3 oktober 1957.

Dr. B o r c h e r s , omnämnd av Günther W a s c h -
k a u i Hermann-frågan, uppgav, att han varit tillsammans
med Hermann K a l u s a i Norilsk och även transporterats
tillsammans med denne från Norilsk till Taishet (med tåg
från Norilsk till Dudinka, därifrån med fartyg till Krasno-
jarsk och med tåg från Krasnojarsk till Taishet). I Taishet
hade Borchers till en början suttit i samma fängelse som
Kalusa, men sedan förts till läger 1 och i samband därmed
skilts från Kalusa, som han sedermera ej återsett.

Borchers hade ej hört Kalusa omnämna något sammanträff-
ande med svenskar. Han hade själv vid tiden för transporten
från Norilsk till Taishet varit sjuk och delvis företagit
resan i sjukavdelning och sålunda ej varit personligen till-
sammans med Kalusa. Han nämnda följande personer, som såvitt
han mindes rest i sällskap med Kalusa och alltså torde ha
haft kontakt med samma personer som denne i Krasnojarsk.

Hans S c h e l l e r ,
Berlin-Neukölln,
Reuterstrasse 71

Willy R a u c h ,
Bad Gleichenberg (Österrike),
Hotel Grazer Hof.

Karl B a n d l o w ,
Berlin-Schöneberg,
Bautzener Strasse 18

Dr. J a n d a ,
Prag 12,
Nitramstrasse 14

och möjligen

K. M o n t k o w s k i ,
Bonn,
Poppelsdorfer Allee 88.

"Hermann" s
kan ha varit
med "Witka" kors-
manstarna
kunde ha varit med
under transporten
ill Norilsk.

aw

Dr. Borchers erinrade sig under samtalet även namnet på den svenske fånge i läger 2 (Kaierkan), Norilsk, om vilken han tidigare talat med kriminalassistent Lundström. Mannens namn vore E l f e s (eller E l v e s). Elfes, som varit verksam som fältskär i Norilsk och som varit bekant för sin vana att alltid uppträda utan huvudbonad och överplagg, hade transporterats därifrån samtidigt med Borchers, men under transporten under åberopande av sitt svenska medborgarskap hos transportledningen ihärdigt yrkat på att få bli sänd tillbaka till Sverige. Såsom resultat härav hade han skilts från de övriga i Krasnojarsk, och Borchers hade sedermera hört sägas, att Elfes i Krasnojarsk setts föras ombord på ett västgående tåg.

Frankfurt am Main den 4 oktober 1957.

-/u/ Åke Lindén

mk. 5/3/1958

Berlin, p.t. Haag den 28 februari 1958.

Strängt förtroligt.

1 bil.

~~25.3.58
a + b f.k. till
Thulin (H-stpl)
/u/Aström~~

S
Broder,

./. *1/1/58*
Som jag nämnde i telefon idag hade Ragnar Petri och jag igår ett längre samtal med Herman Platz i Berlin. För samtalet redogöres i bifogade promemoria vilken torde tala för sig själv. Mitt huvudintryck vilket delas av Petri är att Platz av allt att döma fantiserat ihop sammanträffandet med den föregivne svensken som vilken han tydligen läst i tysk press. Jag får därför tillåta mig föreslå att ärendet tills vidare avskrivs.

Hjärtliga hälsningar

Med tillgivenhet

Gunnar Lorentzon
/Gunnar Lorentzon/

Utrikesrådet S. Åström,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Strängt förtroligt.

P.M.

Över samtal med tyske medborgaren Hermann Platz å
dennes arbetsplats, Firma Völk, Schlesische Strasse 31,
Berlin.

Vid samtalet var vicekonsul Ragnar Petri närvarande.

- - -

Platz har tidigare hörts genom generalkonsulatets
i Berlins försorg - se PM den 11 december 1957.

Med ledning av ovan nämnda PM inleddes samtalet med
P. om vistelsen i Norilsk och om hans kontakt med en svensk
person därstädes. Till en början berättade P. att han på
Jenitsej anlände till Norilsk i juni 1949, där han place-
rades i läger nr. 4. På en direkt fråga om hur många läger
som P. kände till i Norilsk uppgav han att det fanns unge-
fär 12 sådana och en fråga om även det fanns läger för
kvinnor besvarade han med att det fanns tre dylika läger.
(Under samtalets gång framgick emellertid att Platz endast
kände till att läger nr. 6 var avsett för kvinnor och han
nämnde aldrig någon lägerpunkt med högre siffra än 6 varför
hans uppgift om 12 läger tydligen beror på ett tillfälligt
minnesfel.)

Från läger 4 fördes P. hösten 1949 till läger 5, där
han vistades till 1953 under vilket år han på sommaren var
med om upproret. Efter upproret fördes P. till läger nr 2
där han vistades i 1 à 2 månader varefter han transpor-
terades till Taischet där han under sammanlagt cirka 2 år
vistades i läger nr. 7, 4, 11 och 13 varefter han den 20
oktober 1955 frigavs i Fürstenwalde. I Norilsk hade P. ar-
betat som "Elektromeister" och hans nuvarande yrke är ra-
diomontör.

P. ombads därefter redogöra för sin kontakt med en
svensk i Norilsk. Anledningen till denna icke kronologiska

metodik var att P. på så sätt bibringades den uppfattningen att det var för den av honom tidigare uppgivne svensken som vi hade intresse. P. meddelade att han i läger nr. 5 år 1950 påträffat svensken som liksom de flesta andra fångar arbetat med allehanda göromål i en arbetsbrigad. Svensken beskrev han såsom varande 170 cm lång, antagligen med blont hår (svensken var som alla andra snaggade), 40 - 50 år gammal och talade relativt flytande tyska. P. kunde inte erinra sig svenskens namn men han sade sig komma ihåg att svensken hade häktats tillsammans med en rumän. Rumänsens namn kunde han heller icke erinra sig (men han anförde att Laslo är ett mycket vanligt rumänskt namn; jfr P:s tidigare uppgifter i PM den 11 december 1957). På fråga om vilket yrke svensken i läger 5 i Norrilska haft uppgav P. att denne varit diplomat och företrätt Sverige på något sätt i Ungern eller i Rumänien. Efter denna uppgift, vilken som bekant icke överensstämmer med P:s tidigare utsaga, där han uppgivit att han sammanträffat med en svensk diplomat i Orscha tillsammans med vilken han senare förts till Moskva, där de skilts åt och sedermera icke åter träffats, fick P. en stunds betänketid men syntes på intet sätt vilja ändra på sin nu givna version.

Efter denna del av samtalet återknöts detta till P:s öde efter tillfångatagandet i Tyskland. Han refererade den tidigare utsagan om vistelsen i Hohenschönhausen, Lichtenburg och Sachsenhausen och uppgav att han sommaren 1948 ankommit till Brest/Litovsk där han satt i fängelse under cirka 2 månader. Från Brést/Litovsk fördes P. till Orscha dit han kom fram hösten 1948. Orscha betecknade han som ett perisilkaläger och om vistelsen här uppgav P. att han bl.a. på administrativ väg dömts till 20 års arbetsläger enligt den kända paragrafen 58:6. P. upprepade sedan sin tidigare utsaga om att han upprepade gånger fördes från Orscha till Moskva samt tillade på direkt fråga att han icke kände till i vilket fängelse han under cirka en dag vid varje transport suttit i Moskva. Han hade anlänt till Moskva såväl nattetid som i dagsljus men från järnvägsstationen förts i en stängd fångtransportbil till ett fängelse som han icke visste vad det hette och icke närmare kunde beskriva. Efter den sista transporten till Moskva fördes P. utan att någon längre tid ha vistats i något fängelse därstädes till Kujbyshev där han endast vistats

några dagar varefter han fördes till Krasnojarsk där han fick stanna kvar 14 dagar å 3 veckor varefter han på Jemitsej fördes till Norilsk som anförts här ovan.

P. vidhöll bestämt att den svensk med vilken han sammanträffat i Orscha var identisk med svensken i Norilsk. (Denna uppgift stämmer icke med P:s tidigare utsaga.) Då P. ombads att närmare beskriva omständigheterna kring sammanträffandet i Orscha meddelade han att fångarna därstädes icke vore utrustade med fångdräkter utan att de alltjämt haft på sig de kläder som de burit när de arresterats. Således skulle svensken ävenledes ha haft "civil" klädsel vilket väl enligt P. finge tolkas så att om han icke nyli-gen häktats så hade han i varje fall icke ditintills varit i något fångläger för i dessa brukade fångarna omedelbart utrustas med fångdräkter. P. meddelade vidare att tillsammans med svensken i Orscha hade varit en rumän vilken häktats tillsammans med svensken i Rumänien eller Ungern. På direkt fråga om P. var absolut säker på att det förelåg identitet mellan svensken i Orscha och svensken i Norilsk vidhöll han att detta var fallet ehuru han dock icke ville underlåta att nämna att det var stor skillnad att se en person i "civil" klädsel resp. i fångdräkt. Fångdräkten förde med sig att mera karakteristiska utseendemässiga särdrag utplånades. (Jag fick ett intryck av att P. vid detta tillfälle kände på sig att hans nuvarande utsaga icke stämde överens med hans tidigare på denna punkt men P. vidhöll med bestämdhet att identitet förelåg.)

På fråga om vilket namn svensken haft svarade P. trevande att det var någonting på Anders ----- Andersson. Vad rumänen beträffar kunde han inte alls erinra sig dennes namn. Sin glömska förklarade P. med att han helt enkelt hade dåligt minne och illustrerade detta med att han för närvarande inte kunde erinra sig namnet på det person med vilken han oftast under fångenskapen spelat schack. Efter ytterligare en stunds betänketid upprepade P. sin uppgift om att det förelåg identitet mellan svensken i Orscha och svensken i Norilsk.

En fråga om speciella kännetecken på svensken besvarade P. med att säga att denne icke burit glasögon i Orscha men att han höll det för troligt att han burit glasögon i

Norilsk, åtminstone vid läsning.

P. sade sig icke veta var svensken vistats under tiden från det de skildes åt i Moskva tills återseendet i läger 5 i Norilsk någon gång 1949 eller senare.

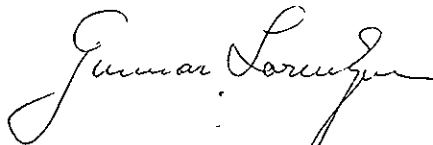
P. ombads vid upprepade tillfällen att försöka erinra sig svenskens namn men misslyckades helt härmed.

Då en fotografiserie företeddes för honom utpekade han Tamvelius' foto såsom varande mest likt svensken men att fotografiet var missvisande då snaggningen och magerheten icke "kom till sin rättvisa". I namnserien "Langfelder, Landwehr, Waldheim, Bornschein, Adolfsson, Wallenstein och Bachhofner" uppgav P. att han kände igen namnet Bornschein och att svenskens namn möjligen kunde vara Adolfsson. Vid senare försök med en kortare serie med namnen Wallgren, van der Wals, Schandl, Wallenberg och Wagner förklarade P. att han icke kände igen något av namnen utom Wagner, vilken han kände från Norilsk. För Wallenbergs namn reagerade P. på intet sätt.

Namnen Erben och Wichniewski kände han däremot igen från Norilsk och tillade att han ingalunda skulle ha erinrat sig Erben om icke jag fört hans namn på tal. Om Erben uppgav P. att denne i Norilsk varit i "Sanitetsdienst" och bl.a. givit fångarna C-vitamininjektioner. I detta sammanhang erinrade sig P. en österrikisk medfånge från Wien vid namn Willi Rausch vilken måhända även hade sammanträffat med svensken. P. kunde icke uppgiva namn på ytterligare medfångar som kände till svensken vare sig från Orscha eller från Norilsk.

P. gjorde ett dämpat intryck och Petri meddelade att han nu verkade mycket mera tård och att det tidigare vakna intryck han gjort tydligen ersatts av en viss indifferens. Vidare gjorde Platz ett i jämförelse med tidigare samtal ännu otillförlitligare intryck.

Berlin, p.t. Haag den 28 februari 1958.

/Gunnar Lorentzon/

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Hbr Persson-Lorentzon 6.3.58 se

Hbr Lorentzon-Leifland 17.3.58, ink. 19.3

Kopia
Kungl. Svenska
Beskickningen

tysk-sovjetiska för-
handlingarna.

Moskva den 13 mars 1958.

Strängt förtroligt.

HP 1

KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET.

Pol. delgivning.

Stockholm den 25 mars 1958.

Överlämnas för strängt förtrolig
känedom till Beskickningschefen i

Brin den

Yfpa

B. Siegbahn
(Bo Siegbahn)
Byråchef

Broder,

Västtysklands chargé d'affaires ministerrådet
Northe avlade idag avskedsvisit på beskickningen - han
skall nämligen samtidigt med ambassadören förflyttas
härifrån. Medan Haas ju skall till Tokio, placeras
Northe i Bonn som biträdande chef för utrikesministe-
riets ostavdelning.

Under samtalet begagnade jag tillfället förhöra
mig rörande läget i de sedan i somras förda tysk-sov-
jetiska förhandlingarna. Jag ansåg mig ha så mycket
mera anledning därtill som Northe vid olika tillfällen
i somras och höstas förklarat sig anse att förhandling-
arna ej komme att leda till något resultat. Vad saken
ur tysk synpunkt gällde vore, sade han mig då, att fin-
na lämpliga former för deras avvecklande. Mot denna
bakgrund fäste jag mig vid att min interlokutör nu ut-
talade sig med väsentligt större försiktighet. Han för-
klarade nämligen att det ännu icke vore klart hurvida
man skulle komma till en uppgörelse eller ej. I frågan
om repatriering av tyska medborgare hade läget ju se-
dan förhandlingarnas början väsentligt ändrats i det
att man å tysk sida släppt kravet på rätt för personer
med dubbel nationalitet att få bege sig till Tyskland.
Av de 80.000 fall som man talade om i somras hade

Utrikesrådet Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

ct

härigenom det allra största flertalet fallit bort. Medan ambassadör Haas för några månader sedan lät mig förstå att det mest berott på ett misstag att frågan om sagda grupp tyska medborgare överhuvud taget aktualiserats, sade mig Northe nu att anledningen därtill varit av inrikespolitisk och juridisk natur. Man hade nämligen ej å tysk sida kunnat lämna dem åsido förrän det vid förhandlingarna konstaterats att någon utsikt till sovjetiskt tillmötesgående beträffande dem ej föreläge. Hur många tyska medborgare som de alltjämt vidhållna tyska kraven avsåge kunde Northe ej säga. Han trodde att det i allt fall rörde sig om några tusen. Den väg man efter förhandlingarnas återupptagande slagit in på, nämligen att - som ryssarna föreslagit - för prövning till sovjetiska myndigheter överlämna individuella utreseansökningar hade i viss mån visat sig framkomlig. Svårigheten därmed vore emellertid att den komme att kräva mycket lång tid.

Beträffande frågan om en handelspolitisk uppgörelse hade, såvitt jag förstod, problemen tekniskt klarlagts. Vissa svårigheter hade emellertid såtillvida tillkommit som det vore ovisst huruvida den västtyska importen från Sovjet skulle kunna balansera den export hit varmed ryssarna uppenbarligen önskade räkna. Möjligt vore att enda utvägen skulle bli att den tyska exporten finge skäras ned. En annan komplikation som mött hade samband med ryssarnas önskemål att i Tyskland få upprätta särskild handelsrepresentation, om var ställning och funktioner meningsskiljaktigheter uppenbarligen alltjämt föreläge. I avseende å en eventuell konsulär konvention stode slutligen fortfarande vissa frågor öppna. Emellertid skulle alla dessa detaljproblem enligt min sagesman lätt kunna lösas därest man komme till enighet i repatrieringsfrågan.

Särskilt med hänsyn till den ovan inledningsvis berörda bakgrunden till Northes uttalande må det förtjäna omnämnas, att den framställning av förhandlingsläget han nu givit mig är mer pessimistisk i repatrieringsfrågan än upplysningar som Wachtmeister den senaste veckan

erhållit dels av en medlem av ambassadören Iahrs delegation, dels av en kollega på tyska ambassaden. Enligt dessa senare skulle anmärkningsvärda framsteg ha nåtts i praktiken om icke formellt innebärande att man åter talade med ryssarna "i kategorier". Naturligtvis kunde, underströk dessa interlokutörer, definieringssvårigheter tillstöta. Man vore därför angelägen om sträng diskretion så att ingenting kom ut rörande förhandlingsläget som kunde få ryssarna att av prestigehänsyn frysa sina positioner. Wachtmeisters sagesmän ville för sin del uppskatta det antal repatriander, om vilket man enligt tysk uppfattning syntes vara mer eller mindre överens, till bortåt 20.000, vilket naturligtvis ej hindrar att hr Northes försiktigare bedömning kan visa sig ligga närmare verkligheten.

u/ Rolf Sohlman

7 mkr. 19/3 / Lf
Paris den 17 mars 1958.

R.Wallenberg-ärendet.

Förtroligt. 2 bil.

Broder,

./.
Lef Folke Persson har från New York sänt mig bifogade brev jämte bilaga, vilken senare är en transumt av ett brev från Doktor Charles W. Schandl i Toronto.

Som Du ser, innehåller det av allt att döma ingenting, som kan föra Wallenberg-ärendet framåt, men det är ju intressant att Schandl nu kunnat erinra sig Kumisch' namn. Namnen Martin Liebert alias Lieberfreund och Hubbard vill jag minnas figurera i våra dossierer. Om vi skall fråga dessa och övriga i bilagan omnämnda personer, får vi väl avgöra, när jag kommer hem men Du kanske vill titta efter, vad vi vet om dem förut.

./.
Bifogar även ett bläckbrev från Persson, som Du kanske vill förbarma Dig över i vad avser hans reseräkning. Den har väl Wera Sjöholm eller Du själv, om den inte redan är på reseräkningsdetaljen. Den bör attesteras av Åström eller Belfrage.

Härliga hälsningar
Din Li'llegion
Gunnar Lorentzon

Sekreteraren Leif Leifland,
Utrikesdepartementet

New York den 6 mars 1958.

Förtroligt. 1 bil. i 1 ex.

R. Wallenberg-ärendet.

Broder,

./.

För kännedom ber jag härmed få insända en transumt av ett brev, daterat den 7 februari 1958, vilket jag mottagit för någon tid sedan från Dr. Charles W. Schandl i Toronto. I detsamma nämner han adresser till några här bosatta fängelsekamrater, varav den ene figurerar redan i min rapport från Toronto. Vad värde skola tillerkännas dessa nya uppgifter och i vad mån de angivna personerna behöva utfrågas, kan ju icke härifrån bedömas. Två av dem äro emellertid bosatta inom vårt distrikt.

Jag har dröjt något med att insända dett brev från Schandl av det skälet att denne utfäst sig att för den händelse nya erinringar av Rysslandsvistelsen återupplivades, så skulle han återkomma i brev. Så har ännu ej skett, och därför är jag angelägen få iväg detta meddelande nu. - Jag vill för fullständighetens skull tillägga, att namnet Vilmos Langfelder var helt främmande för Schandl vid tiden för mitt besök i Toronto. Om han erinrar sig det i framtiden låter han troligen höra av sig.

Sekreteraren G. Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

Diin tillgämnade
Folke Persson
Folke Persson

FP:ksn

curious (uh)h

Febr. 7, 1958.

Dear Mr. Persson,

I thank you again for your visit in Toronto, - I spent a very nice day with you. I have to apologize for the poor and untidy surroundings, - where you had to spend your Sunday, - but for me it seems to be a paradise, - because I have a room for myself, and nobody looks in on the little round hole in the door, - on the "OKOUKA" - how the Russians called it.

1) Only when you left me it struck me that I did not speak to you about

a Canadian, - who is probably still in the prison of Wladimir. His name is "HUR[✓]BARD" - he was in the cell under us in 1955, in the third "corpus".

He was a cook on a ship. About the end of the forties (I am not sure about the date) he left his ship in a Russian harbour of the Black Sea, and reported himself with the Sovjet authorities, as a "socialist", who wants to live in the "paradise of socialism". - He was given some money, some job, some "living space", - he received two suits, - and his main task would have been to learn the Russian language. He was not very successful in this task. He lived free for about a year, and then he was imprisoned. They condemned (condemned him for "anti-Sovjetic propaganda". He did not know when and where he committed this crime, - even in the prison he felt himself like a "communist hero" - for coming to live in the Sovjets.

He was about two years in solitary confinement, - and was heavily tortured with the ultrasonic "Jagoda Siren", - he had hallucinations even in the cell. (- The big common cell. - But it is true I heard and felt the Siren there too.)

As he could not understand why he should have been tortured, he came to the conclusion that he served as material for some important medical experiment, - as the medical personal looked every day in his cell. Whenever he had the opportunity he spoke to the doctress, or to any officer of the prison, telling that it was enough already, he did more than his part, it was and is really painful, - they shall make the experiments on other subjects now. - Of course they laughed only at him. -

2) I remembered that I did not mention to you "Bob" - an U.S.A. sergeant, who was stolen by the Russians from Vienna. He was in the cell where I was led on the 5th of April 1954, until March of the same year. He had some serious skin trouble, due to avitaminose, or nerve disease (- due to the "Siren") - or both together. I heard about him from my cell-mates. And only then I remembered his name was "Kumis", or "Chumis". - I mixed up this name with the person of an "kranian", - so I gave you false information about him. It is not true that he was an agent of the administration of the prison. - He was a simple fellow, spoke a lot about drinking, but they liked him in the cell.

3) Persons who were in Sovjet prisons, or camps and are now in the U.S.A.

a) Martin LIEBERT - (his former name "Lieberfreund". Polish, - in the Sovjets from 1939 until 1955, - November.

His address:

225 West, 86 Street, Apt. 412, - New York 24, N.Y.

Tel: Susqwehanna 7-2595

(in the evenings, - during day time: Delicia Chocolate Co.
50, Antin Place, New York 62, N.Y.)

b) Steven SZALAY -

Hungarian. He worked for two years in the experimental research prison, near Moscow, - later he was in camp at Vořkuta. (Coal mining, north, in the polar cycle). He met many people.

His address:

717 Salina Street, Suracuse, N.Y.

Tel: GR 14-093 (evenings)

(he is working in the factory of General Electric Co.
in Syracuse as electro-technician).

c) Miklos SARSZEGI -

Hungarian. Student in medicin. He was in camp.

His address: 693 S. Waterman Avenue, Detroit 17,
Michigan, U.S.A.

All the three are persons of good character, and I am proud of their friendship.

I heard from them that Francis Aprily, and Francis Nagy,
- and perhaps Alexander Nemeth (a former professional wrestler)
is in the States too.

Yours truly

Charles W. Schandl

P.S. "

Wien den 19 mars 1958.

R 18. 1 bil.

Strängt förtroligt.

Cum incho ✓

Enkelt: S

Broder,

very *upped*
Åberopande Ditt handbrev till Allard den 13 februari med begäran om utfrågning av Josef Schlüger ber jag få meddela, att vi i första hand tagit kontakt med vederbörande polismyndigheter för att uppspåra Schluger. Peterlunger har numera underrättat mig om att man i registren över Heimkehrer icke påträffat någon med detta namn men väl en Josef Schluga, vilken torde vara identisk med den man vi söka. Schluga avled emellertid i januari 1956. Jag närsluter en uppteckning om saken, som jag fått av Peterlunger.

Uppgiften att Schluga sommaren 1955 skulle ha legat sjuk i Werchne-Uralsk verkar underlig men kan ju också bero på en missuppfattning. För att vara på säkra sidan ämnar jag skriva till Friedrich Dengg och fråga om han kan ge mig några ytterligare ledtrådar.

sin tillgång
Erik Braunerhielm
Erik Braunerhielm

Herr Förste Sekreteraren Gunnar Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

II. I - 2207/55 res

Wien, den 7. März 1958

Betr.: S c h l u g e Josef;
Information

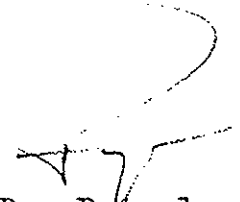
A.V.

Josef S c h l u g e, am 23. 1. 1915 in Schniefling geb., zuletzt in Wien X., Landgutgasse 16/32 whg., wurde am 30. 12. 1947 von Organen der ehemaligen sowjetischen Besatzungsmacht festgenommen und ist am 1. 9. 1955 zurückgekehrt.

Der Genannte litt schon während seiner Haft in Rußland an Wahnvorstellungen und wurde zunächst am 14. 7. 1955 durch das Rote

Kreuz für tot erklärt. Er war um diese Zeit schwer erkrankt und wurde wegen eines dazugekommenen Herz- und Lungenleidens damals aus dem Lager in Werchny-Uralsk entfernt. Er war mit dem in einer Anfrage angeführten Josef S c h l u g e r aus Kärnten ident.

Nach seiner Rückkehr aus der sowjetischen Gefangenschaft wurde er in die Heil- und Pflegeanstalt "Am Steinhof" verbracht und verstarb dort am 16. 1. 1956 an den Folgen eines Herzklappenfehlers.

gez. Dr. Peterlunger m.p.

**LE CAPITAINE GOUZIER
ARRÊTÉ PAR LES RUSSES EN 1949
EST LIBÉRÉ**

Le capitaine Lucien Gouzier, officier de carrière français qui avait été arrêté à la frontière hongroise par les autorités soviétiques en 1949, et condamné à vingt-cinq ans de travaux forcés par un tribunal spécial de Moscou, a été libéré mercredi par les autorités soviétiques. Le capitaine Gouzier a été successivement détenu à la prison de Moscou et à la prison de Vladimir, près de la capitale soviétique. Plusieurs démarches officielles avaient été faites en sa faveur. Il partira vendredi pour la France. — (A.F.P.)

er

Leifland/AVS

STOCKHOLM		19
Stockholm den 20 mars 1958.		
N:o	Strängt förtroligt.	\$ bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹

Broder,

./.

Som Du finner av i avskrift närslutna notis ur Le Monde den 7 dennes har den franske officeren Lucien G o u z i e r numera frigivits och återvänt till Frankrike. Du torde erinra Dig, att han nämnts av ett flertal f.d. Vladimir-fångar, bland andra Posh och Török; se vidare bifogade P.M. med några korta anteckningar om honom och de sammanhang i vilka han figurerar.

/

Det bästa vore givetvis om Du - om Du har tillfälle därtill under den korta tid Du ännu skall tjänstgöra i Paris - själv kunde ta hand om denna fråga och söka kontakt med Gouzier för sedvanlig intervju. Om ej, får Du väl överlämna ärendet i lämpliga händer.

Jag vill tillägga, att ett par tidningar här i Stockholm i går och i dag vänt sig till oss och frågat om vi hade oss något bekant om en fransman, som nyligen återkommit från Sovjetunionen, och som skulle ha en del att berätta om Wallenberg.^{x)} En av journalisterna berättade, att han riktat samma fråga till fru von Dardel, som emeller tid sade sig sakna kännedom om saken.

x) Enligt tidningarnas skulle alltså fransmannen f.n. vistas i Stockholm.

/Leif Leifland/

Sekreteraren G. L o r e n t z o n ,
p.t.OEEC-delegationen, Paris.

*Exp. m. kuir 24/3-58
Ans*

Avskrift.

LE CAPITAINE GOUZIER ARRÊTÉ PAR LES RUSSSES
EN 1949 EST LIBÉRÉ.

Le capitaine Lucien Gouzier, officier de carrière français, qui avait été arrêté à la frontière hongroise par les autorités soviétiques en 1949 et condamné à vingt-cinq ans de travaux forcés par un tribunal spécial de Moscou a été libéré mercredi par les autorités soviétiques. Le capitaine Gouzier a été successivement détenu à la prison de Moscou et à la prison de Wladimir près de la capitale soviétique. Plusieurs démarches officielles avaient été faites en sa faveur. Il partira vendredi pour la France.

P.M.

ang. fransmannen Lucien Gouzier.

Gouzier är första gången omnämnd i förteckning över Vladimir-frågor den 15.5.1954.

Gouzier är sedermera namngiven av Posh, Török, Nietz, Strecker och Poisinger.

Posh: Den i Posh-ärendet aktuella "biskopen" skulle ha sagt, att han hade en känsla av att personer, som känt Wallenberg och på ett sent stadium möjligen varit i kontakt med denne, alltjämt kvarhölls i Vladimir. Posh kunde i det sammanhanget endast namnge Lucien Gouzier och fransmannen Ledoux.

Török: Vid det första samtalet med Török, uppgav denne sig ha ett minne av att antingen schweizaren Emil Brugger eller Lucien Gouzier berättat om Wallenberg. Vid senare samtal förklarade Török, att det var Brugger, som talat om Wallenberg. Török sade sig minnas, att Gouzier sagt sig känna till Wallenberg från Budapest. Med anledning därav hade Gouzier under fängelsevistelsen sökt efterforska Wallenberg dock utan resultat.

Gouzier är evt identisk med den franske kapten, om vilken uppgivits, att han 1949 tillfångatogs i Wien, dömts till 25 års fängelse, och 1952 befann sig i Butyrskaja-fängelset.

Under vistelsen i Vladimir uppgives Gouzier ha befunnit sig i följande celler:

Ehligt Nietz: vintern 1954 cell 45 med Nietz, Maximoff
(evt även m.fl.
cell 16)

Enligt Posh: cell 71 med Posh, Hertel, Mohnke, Günther Martin, Jordan.

Enligt Török: cell 63 med bl. a. Török, ^{x)} Brugger, ^{xx)} Goguberidse, (från 5.11.55) Pataridse.

Stockholm den 20 mars 1958.

- x) Brugger är en av de tre schweizare, som jämte en svensk enligt Siegel skulle ha suttit isolerade i corpus III.
Enligt Török har Brugger talat med denne om Wallenberg. Berättelsen skulle ha hänfört sig till 1950-51.
Bastamov uppger, att Brugger berättat, att han år 1955 i Verchne-Uralsk hört berättas, att W. tidigare skulle ha varit där men att han 1954 eller 1955 flyttats till Vladimir.

- xx) Goguberidse har för Mülle uppgivit, att Wallenberg befunnit sig isolerad i sjukhuset i Vladimir (förmodligen under tiden 1948-54). v. Rehekampff har även uppgivit, att Goguberidse för honom någon gång 1950-53 talat om att W. vore isolerad i sjukhuset.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

N. 4. 21/3 58 ^{25/3} ✓

Broder,

Härmed de utlovade
Monsieur de Brande rupp-
gifterna från Ch. W.
Schmidt, vilka jag
för erbetet har skickat
insänder i original.

✓ urs

Falkenberg

h. Lorange

March 17 - 1958

Dear Mr. Persson,

Thank you for your kind letter of 5-4th, - and I have to apologize for answering so late -

We are still working on Saturdays, - and I have to read for my weekly lessons every evening. - Germans, - who were with me, - and who are worthwhile to remember are:

1.) Theodor KRUMREY, - 23 EOSANDER STRASSE, F., Berlin - Charlottenburg.

He was an employee of the Gestapo, - he is a thoroughly reliable man, - I never heard a single "play of the phantasy" from him.

He did not meet many persons, - as he was over 5 years in solitary confinement. The reason for it: he had personal knowledge of Thorez's visit and conference with Himmler in the winter of 39-40, about an ~~inner~~ "revolution" in France.

2.) Harald NIETZ, - a young man, Hamburg 22, Stieglitzstrasse 1.

He was interested in every kind of connections, - and as his father spent several years in Sweden as a journalist, - with the family, - he speaks Swedish. He was arrested in ~~the~~ 1948 or 49.

Harald Metz certainly knows the address of Vasilij Maximov, - a Finnish boy, - who was one of the 12 men, stolen by the Soviets from Finland.

— Krumarey and Metz will certainly know some people, who spent the years from 45 - to 56 in other prisons, (Verchnij Ural'sk, Alexandrovsk) - and not only in Vladivostok.

I thank you again for your kind visit,-

Yours truly
Charles W. French

KOPIA

KUNGL SVENSKA
BESKICKNINGEN

tysk-sovjetiska förhand-
lingarna.

Moskva den 22 mars 1958.

Strängt förtroligt.

H 115.

KUNGL UTRIKESDEPARTEMENTET.

Pol.delgivning.

Stockholm den 1 april 1958.

Överlämnas för strängt förtrolig känne-
dom till Beskickningschefen i

Broder,

(Bo Siegbahn)

Byråchef

I anslutning till mitt handbrev den 13 mars 1958

angående de sedan i somras här pågående tysk-sovjetiska förhandlingarna ber jag få nämna att jag i går på en avskedsmottagning hos ambassadören Haas beredde mig tillfälle tala med vice utrikesministern Zorin om saken. Denne, som sade sig mera från sida följa ifrågavarande underhandlingar, förklarade att tyskarna på allra sista tiden tydligen missuppfattat vissa sovjetiska medgivanden och försökt däri inlägga mer än vad avsetts. Det faktum att sovjetiska vederbörande godtagit att personer av tysk nationalitet från Baltikum, resp. Memel-området, vilka före 1918 voro tyska medborgare, skulle i repatrieringshänseende jämföras med andra tyska medborgare av tysk nationalitet från tyska riket hade, påstod min sagesman, av tyskarna tagits till utgångspunkt för förnyade krav på att tillstånd till utresa skulle beviljas medlemmar av ifrågavarande grupper utan prövning i varje särskilt fall. Här komme man dock, lika litet nu som tidigare, att gå med på något dylikt. Man ansåge nämligen att vederbörande tysks personliga förhållanden borde vara avgörande för bedömning av frågan om hans repatriering. Gällde det t.ex. en i Sovjetunionen ensamstående tysk, men med familj i Tyskland, betraktades hans ansökan om utresetillstånd från andra utgångspunkter än om fråga vore om en tysk som här ingått äktenskap med

Utrikesrådet Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

Mosk 22.3.58 RS-SÅ/1

CH

sovjetisk medborgare och kanske skaffat sig barn. I det senare fallet måste nämligen enligt sovjetisk uppfattning beaktande skänkas hustruns och i allmänhet familjens önskemål och intressen. Vederbörande tysk hade att stå sitt kast och bära följderna av sitt frivilligt ingångna äktenskap. Det vore ej riktigt att han undandrog sig det ansvar han sålunda iklätt sig.

Som Du kanske erinrar Dig förklarade Molotov och Majsky för Tryggve Lie under dennes besök i Moskva på vårvintern 1945 att man dels avsåg låta tyska krigsfångar medverka i återuppbyggnadsarbetet här i landet, dels med tillfredsställelse skulle se om en del av dessa fångar gifte sig med sovjetmedborgare och sloge sig ned här för gott. Det verkar smått som om man fortfarande hade svårt att helt befria sig från hänsyn av sistberörda slag - något som med sovjetledningens ingenjörsmässiga inställning må te sig logiskt i de fall där vederbörande tysks fortsatta medverkan i det sovjetiska produktionslivet är nödvändig för olika företags drift.

Beträffande de handelspolitiska frågorna, liksom ifråga om konsuläravtalet, förelåg, enligt Zorin, faktiskt redan utarbetade överenskommelser. Allt hängde därför på om tyskarna skulle godtaga de sovjetiska erbjudandena i repatrieringsfrågan. Även om som sagt en viss rekyl på sistone kunnat konstateras i den tyska inställningen på denna punkt, höll Zorin det snarast för sannolikt att de dock till slut skulle godtaga de sovjetiska förslagen.

Med anledning av vad Zorin sade rörande grunderna för bedömning av ansökningar om utresetillstånd, begagnade jag tillfället att bringa våra f.d. svenskars sak i erinran. Samtidigt redogjorde jag i korta drag för svenskbybornas läge och tillade att det hemma skulle göra ett mycket gott intryck om ryssarna visade tillmötesgående beträffande dessa båda spörsmål. Zorin svarade endast att han ej vore au courant därmed.

Rolf Sohlman

Moskva den 25 mars 1958.

Strängt förtroligt.

vittnesmål av fransk officer.

HP 1.

1 bil. ✓

Memor: 2

pt

282.

26.3	58
P	2 Eu I

Broder,

Do

./.

För ordningens skull ber jag få insända en från härvarande franska ambassad under hand erhållen promemoria med uttalanden av en fransk kapten vid namn Gouaze, som i dagarna frigivits ur sovjetisk fångenskap.

Vår uppgiftslämnande franske kollega har hemställt att franska vederbörande - inklusive hans egen chef - ej måtte få kännedom om att vi erhållit pappe-ret från ambassaden här.

Hjärtligt tack!
Min tillgiven
Rolf Sohlman
 Rolf Sohlman.

*aa (jfr ltr Leifland - Lönngren 20.3. ang.
 hörande av Lönngren Gouaze)*
afld

Utrikesrådet Sverker Å s t r ö m,
 Utrikesdepartementet.

716

24

Copie.

Dans le courant de l'automne 1955, deux de mes camarades de l'hôpital de la prison de Vladimir: M. Bastamow (libéré actuellement à Helsinki) et E. Brugger (encore détenu) apportèrent la nouvelle qu'ils étaient en contact "téléphonique" avec un personnage parlant anglais et allemand, qui prétendait être le Consul suédois arrêté en 1945 par les autorités soviétiques à Budapest.

S'agit-il effectivement de la personne recherchée ou bien d'un individu voulant se rendre intéressant - catégorie nombreuse dans les prisons soviétiques - ou enfin d'un provocateur, je n'ai pu vérifier moi-même.

En tout état de cause j'étais personnellement en juin-juillet 1955 à l'hôpital de la prison et je n'ai rien vu ni entendu qui put donner un fondement à l'affirmation de W.B. et de E.B. En 1956, il est certain que les cellules d'isolation de l'hôpital ne retenaient pas cette personne ou que si celle-ci se trouvait vraiment là, elle ne sortait pas dans les cours de promenade.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM			31.3.58	19
N:o 5		CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	GR.	MÅL.		
P	2	Eu ¹		

AT

Svensk
B e r n

Den i "Le Monde" den 7.3. å sista sidan omnämnde franske kaptenen Gouzier, vilkens korrekta namn är Gouazé, har för Lorentzon i Paris uppgivit, att den i Vladimir-fängelset kvarhållne för oss tidigare bekante (jmf. hbr Hammarström/Åström 18.2.1957 och 28.6.1957) schweizaren Emil Brugger har uppgifter om Wallenbergs eventuella vistelse i Vladimir möjligen så sent som 1955. Då vi tidigare haft spår, som lett till Vladimir men som icke trots noggranna undersökningar kunnat bekräftas, och då Gouazé synes vederhäftig, ytterst angeläget örest Brugger återkommer - vilket enligt Gouazé kan ske i en nära framtid - vi snarast får kontakt med denne. Schweiziska Paris-ambassaden underrättad om vårt intresse för Brugger men direkt kontakt med utrikesministeriet synes önskvärd.

Cabine t

Exp 3/3 M. 1745

KUNGL. UTRIKES
(DEPARTEMENTET

Telegram

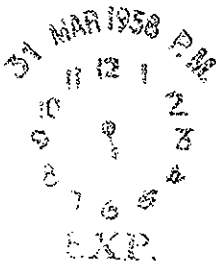
adressuppgift

STOCKHOLM 31.3.58 19		
N:o 476		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹

2 Monsieur Lucien Gouazé
Hotel de l'Avenir
Rue Madame
P a r i s

l'Adresse de Monsieur Wilfred Cumish est
No 1, Railroad Street, Bradford nr Haverhill, Mass.,
U.S.A. Salutations distinguées

Gunnar Lorentzon

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Bern

Avsant den Telex/ 19 kl.

Inkom den 1/4 1958 kl. 1520

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	7: B	6
Avd.	P	2
Gr.		
Mål.		En I

(H)

PK

6.

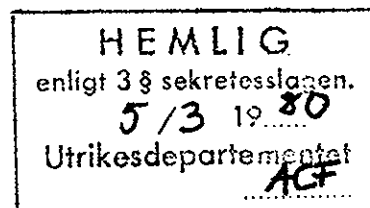
Har framfört önskemål enligt Edert chiffer 5.

Brev följer kurirledes.

Hammarström

Coll.: 6

Gouazé
Brügger

P.M.

rörande samtal tisdagen den 1 april 1958 med franske medborgaren Lucien Gouazé, Hotel l'Avenir, 65 rue Madame, Paris VI, tel. LIT 8454.

Enligt tidningsnotis i Le Monde den 7 mars 1958 har den för oss kände franske medborgaren Lucien Gouazé frigivits ur sovjetisk fångenskap. Kontakt med Gouazé förmedlades via ambassaden i Paris, och Gouazé mottog mig i sitt hotellrum.

Inledningsvis förklarade Gouazé, att han fortfarande stode till franska vederbörandes förfogande, och att han till mig uteslutande kunde lämna upplysningar om Wallenberg. Namnet Wallenberg vore honom fullt bekant, ehuru han vid sin uppteckning å franska ambassaden i Moskva omedelbart efter frigivandet endast talat om den "svenske konsuln". (se bil. hbr Sohlman-Åström 25.3.58). Gouazé höll bestämt på att han icke ville lämna andra upplysningar än om Wallenberg, och då det under rådande omständigheter icke syntes mig klokt att fråga honom om när han erinrat sig att namnet var Wallenberg, avstod jag från detta, allra helst som han av franska vederbörande sannolikt upplysts om att svenska myndigheter vore intresserade av detta fall.

Om sin egen vistelse i Vladimir anförde han, att han vistats där från 1950 till tiden för sin frigivning med undantag för vissa perioder, vilka han icke ansåg ha relevans för vårt ärende. År 1956 hade Gouazé hört talas om Wallenberg av Bastamov, vilken vistats såväl i corpus II som corpus III i Vladimir. Såvitt Gouazé kunde erinra sig hade Bastamov vistats tillsammans med Wallenberg, men möjligen förhöll det sig så, att Bastamov endast hört talas om Wallenberg. På en fråga om detta skett i Vladimir genmälde Gouazé, att det möjligen även kunde ha skett i Inta eller Abes.

Om Bastamovs uppgifter om Wallenberg hade Gouazé endast svaga minnesbilder. Gouazé meddelade sedan, att den som verkligen kände till Wallenberg vore Brügger, och hade Gouazé

ingenting att tillägga utöver vad han nedtecknat på franska ambassaden i Moskva. Såväl Brugger som Bastamov ville Gouazé beteckna som seriösa personer.

På tal om Goguberidse framhöll Gouazé, att denne vore en utomordentligt bra person, men att Goguberidse aldrig med Gouazé talat om Wallenberg. Beträffande Maximoff var Gouazé mera tveksam om dennes tillförlitlighet, men ansåg honom vara en bra fängelsekamrat. Då jag förde de Latrys namn på tal, framhöll Gouazé med bestämdhet, att han på intet sätt vore villig att med mig diskutera "yrkesfrågor".

Gouazé kan icke erinra sig, att han under fångenskapen träffat eller hört talas om Langfelder, van der Wals eller Landwehr von Pragenau. Karl Schändl kände Gouazé emellertid väl och rekommenderade denne som en utomordentlig informationskälla.

Vid diskussion om hur fängelset såg ut framhöll Gouazé att sedan de flesta utländska fångarna lämnat Vladimir, corpus II ombyggt till verkstad och att såvitt han hade sig bekant nu förekom huvudsakligen kriminella ryska element i Vladimir. Om Wallenberg vid det tillfälle då Gouazé lämnade Vladimir skulle ha vistats i detta fängelse, höll han det för uteslutet att han själv icke skulle ha känt till detta förhållande, en slutsats som får tagas med reservation, enär Gouazé i nästa ögonblick framhöll, att då ryssarna släppt honom, varför skulle de då icke också ha släppt Wallenberg.

Sedan vi diskuterat Vladimir-fängelsets utseende och jag därefter visat Gouazé våra skisser, betecknade han dessa som mycket tillfredsställande. Gouazé kunde icke erinra sig i vilka olika celler han vistats i Vladimir, men var ganska säker på att han aldrig vistats i cellerna 1 och 7 i corpus III.

Vid denna tidpunkt verkade Gouazé ganska irriterad och framhöll, att han nu lämnat alla de upplysningar som hade relevans för de svenska efterforskningarna. Han förklarade sig vara villig att åter besvara frågor men för närvarande hade han andra medfångar att tänka på, vilket bl.a. framginge av att han just väntade besök av en schweizisk ambassadtjänsteman, med vilken han skulle diskutera fallet Brugger. Han höll det för sannolikt att Brugger snart också skulle frisläppas. Vid denna tidpunkt infann sig den schweiziske ambassadtjänstemannen på hotellet, varför jag avslutade samtalet med Gouazé.

Paris den 1 april 1958.

2
(G. Lorentzon)

B U N D E S R A T
Direktor

Drucksache 180/58 a) und b)

Bonn, den 27. Juni 1958

Eingegangen beim Bundesrat
am 27. Juni 1958

Fristablauf am 18. Juli 1958

- AA -
- Wi -

A b s c h r i f t

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
Der Bundeskanzler
11 - 31109 - 3384/58

Bonn, den 26. Juni 1958

An den
Herrn Präsidenten des Bundesrates
B o n n

Hiermit übersende ich gemäß Artikel 76 Absatz 2 des
Grundgesetzes die von der Bundesregierung beschlos-
senen Entwürfe

eines Gesetzes zu dem Abkommen vom 25. April 1958
über Allgemeine Fragen des Handels und der See-
schifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

und

eines Gesetzes zu dem Konsularvertrag vom 25. April
1958 zwischen der Bundesrepublik Deutschland und
der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

nebst Begründungen, dem Text der Abkommen in deutscher
und russischer Sprache und einer Denkschrift nebst An-
lage I - IV.

Federführend ist der Bundesminister des Auswärtigen.

Der Stellvertreter des Bundeskanzlers

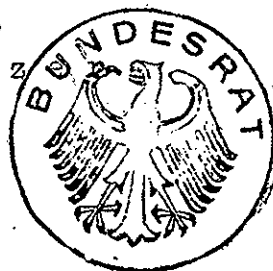
gez. Dr. Ludwig E r h a r d

- - - -

An die
Vertretungen der Länder

mit der Bitte um Kenntnissnahme.

gez. Dr. P f i t z

Beglaubigt:
Fahrbach
Angestellte

**Entwurf eines Gesetzes
zu dem Abkommen vom 25. April 1958
über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt
zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken.**

Der Bundestag hat das folgende Gesetz beschlossen:

Artikel 1

Dem in Bonn am 25. April 1958 unterzeichneten Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken nebst Anlage und Briefwechseln wird zugestimmt. Das Abkommen nebst Anlage und Briefwechseln wird nachstehend veröffentlicht.

Artikel 2

(1) Dieses Gesetz tritt am Tage nach seiner Verkündung in Kraft.

(2) Der Tag, an dem das Abkommen gemäß seinem Artikel 9 in Kraft tritt, ist im Bundesgesetzblatt bekanntzugeben.

Begründung

Zu Artikel 1

Das Abkommen bedarf gemäß Artikel 59 Abs. 2 des Grundgesetzes der Zustimmung der gesetzgebenden Körperschaften in der Form eines Bundesgesetzes, da es sich auf Gegenstände der Bundesgesetzgebung bezieht.

Zu Artikel 2

Die Bestimmung des Absatzes 1 entspricht dem Erfordernis des Artikels 82 Abs. 2 des Grundgesetzes.

Der Tag, an dem das Abkommen nebst Anlage und Briefwechseln für die Bundesrepublik Deutschland völkerrechtlich wirksam wird, richtet sich nach den Bestimmungen seines Artikels 9 und ist im Bundesgesetzblatt bekanntzugeben.

**Abkommen
über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt
zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken**

**Соглашение
по общим вопросам торговли и мореплавания
между Федеративной Республикой Германии
и Союзом Советских Социалистических Республик**

DIE REGIERUNG DER
BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
und

DIE REGIERUNG DER
UNION DER SOZIALISTISCHEN SOWJETREPUBLIKEN

IN DEM WUNSCH, die Entwicklung der Wirtschafts-
beziehungen zwischen beiden Staaten zu fördern,

SIND WIE FOLGT ÜBEREINGEKOMMEN:

Artikel 1

Die aus dem Gebiet eines der beiden Staaten stammenden Waren genießen sowohl bei ihrer Einfuhr wie auch bei ihrer Ausfuhr in das Gebiet des anderen Staates die unbedingte Meistbegünstigung hinsichtlich der Zölle und sonstiger mit der Einfuhr oder Ausfuhr von Waren verbundenen Steuern, Abgaben und Gebühren, hinsichtlich des Verfahrens bei der Erhebung dieser Zölle, Steuern, Abgaben und Gebühren, sowie hinsichtlich der Bestimmungen und Formalitäten, denen die Waren bei der Zollabfertigung unterworfen sind.

Die Bestimmungen dieses Artikels gelten nicht für:

- a) Vergünstigungen, die einer der beiden Staaten zur Erleichterung des Grenzverkehrs den Nachbarstaaten gewährt hat oder in Zukunft gewährt;
- b) Vergünstigungen, die sich aus einer Zollunion ergeben, die einer der beiden Staaten abgeschlossen hat oder in Zukunft abschließt.

Artikel 2

Jeder der beiden Staaten gewährt den Waren des anderen Staates in allen Fragen der inneren Steuern, Abgaben und Gebühren jeder Art die unbedingte Meistbegünstigung.

Artikel 3

Keiner der beiden Staaten wird für die Einfuhr aus dem Gebiet des anderen Staates oder für die Ausfuhr dorthin irgendwelche Beschränkungen oder Verbote erlassen oder aufrechterhalten, die unter analogen Bedingungen nicht gegenüber allen anderen Staaten Anwendung finden.

Die Bestimmungen dieses Abkommens erstrecken sich nicht auf Beschränkungen oder Verbote, die sich beziehen auf:

- a) die öffentliche Ordnung und die Sicherheit des Staates;
- b) den Schutz der öffentlichen Gesundheit, den Schutz von Tieren und Pflanzen gegen Krankheiten, schädliche Insekten und Parasiten sowie den Schutz von Pflanzensamen gegen Degeneration.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ФЕДЕРАТИВНОЙ РЕСПУБЛИКИ
ГЕРМАНИИ

и

ПРАВИТЕЛЬСТВО СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК,

ЖЕЛЯЯ СОДЕЙСТВОВАТЬ развитию экономических отношений между обоими государствами,

ДОГОВОРИЛИСЬ О НИЖЕСЛЕДУЮЩЕМ:

Статья 1

Товары, происходящие из территории одного из Договаривающихся государств, будут пользоваться как при ввозе, так и при вывозе их на территорию другого Договаривающегося государства безусловным режимом наиболее благоприятствуемой нации в отношении таможенных пошлин и прочих налогов и сборов, связанных с ввозом или вывозом товаров, в отношении способов взимания указанных пошлин, налогов и сборов, а также в отношении правил и формальностей, которым подвергаются товары при таможенной обработке.

Постановления настоящей статьи не распространяются:

- a) на преимущества, которые предоставлены или могут быть предоставлены в будущем одним из Договаривающихся государств в целях облегчения пограничных сношений с соседними государствами;
- б) на преимущества, вытекающие из таможенного союза, заключенного одним из Договаривающихся государств или могущего быть заключенным в будущем.

Статья 2

Каждое из обоих Договаривающихся государств будет предоставлять товарам другого государства безусловный режим наибольшего благоприятствования во всех вопросах, касающихся внутренних налогов и сборов любого характера.

Статья 3

Каждое из Договаривающихся государств не будет устанавливать или сохранять в отношении ввоза из территории другого государства или вывоза на территорию этого последнего каких-либо ограничений или запретов, которые не применялись бы в этом отношении, при аналогичных условиях, ко всем другим государствам.

Постановления настоящего Соглашения не будут относиться к ограничениям или запретам, касающимся:

- a) общественного порядка и государственной безопасности;
- б) охраны общественного здоровья, охраны животных или растений от болезней, вредных насекомых и паразитов и охраны семян растений от дегенерации.

Artikel 4

Die Schiffe jedes der beiden Staaten sowie die zugehörigen Ladungen werden beim Anlaufen oder Verlassen eines Hafens des anderen Staates sowie während des Aufenthaltes daselbst gegenüber den Schiffen anderer Staaten in keiner Weise benachteiligt.

Artikel 5

Die Nationalität der Schiffe wird gegenseitig in Übereinstimmung mit den Gesetzen und Vorschriften jedes der beiden Staaten auf Grund der von den zuständigen Behörden des jeweiligen Staates ausgestellt und an Bord befindlichen Schiffspapiere und Patente anerkannt.

Urkunden, die die Konstruktion des Schiffes, seine Ausrüstung und seine Besatzung betreffen, sowie Meßbriefe, Registerzeugnisse und andere technische Schiffspapiere ähnlicher Art, die von einem Staat ausgestellt oder anerkannt sind und sich an Bord befinden, werden auch von dem anderen Staat anerkannt. Demgemäß sind die Schiffe jedes Staates, die mit rechtmäßig ausgestellten Schiffsmeißbriefen versehen sind, von einer nochmaligen Vermessung in den Häfen des anderen Staates befreit; der Berechnung der Hafengebühren und Hafenabgaben werden die Angaben des Schiffsmeißbriefes über die vermessenen Registertonnen des Schiffes zugrunde gelegt.

Artikel 6

Wenn ein Schiff eines der beiden Staaten an den Küsten des anderen Staates in Seenot gerät oder Schiffbruch erleidet, so genießen das Schiff, seine Besatzung, seine Fahrgäste und seine Ladung dieselben Vorrechte und Vergünstigungen, wie sie der andere Staat in derartigen Fällen einem eigenen Schiff, dessen Besatzung, Fahrgästen und Ladung gewährt.

Die von einem Schiff, das in Seenot geraten ist oder Schiffbruch erlitten hat, geborgenen Gegenstände unterliegen keinerlei Zollabgaben, wenn sie nicht dem inländischen Verbrauch zugeführt werden.

Artikel 7

In Anbetracht dessen, daß nach den Gesetzen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken der Außenhandel der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken Monopol des Staates ist, erklärt sich die Bundesrepublik Deutschland mit der Errichtung einer Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland einverstanden. Die Rechtsstellung dieser Handelsvertretung wird durch die Bestimmungen der Anlage geregelt, die einen untrennbaren Bestandteil dieses Abkommens bildet.

Artikel 8

Natürliche Personen, juristische Personen und Handelsgesellschaften der Bundesrepublik Deutschland und natürliche Personen und juristische Personen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken können vereinbaren, daß die aus den Verträgen in Handelssachen entstehenden Streitigkeiten der Entscheidung durch ein Schiedsgericht unterworfen werden. Die Schiedsvereinbarung muß in dem Verträge selbst oder in einer besonderen Vereinbarung vorgesehen sein, die in der für den Vertrag erforderlichen Form getroffen worden ist. Eine solche Vereinbarung schließt die Zuständigkeit der staatlichen Gerichte aus.

Die beiden Staaten verpflichten sich, die Vollstreckung von Schiedssprüchen, die auf Grund einer in Absatz 1 erwähnten Vereinbarung ergangen sind, in ihrem Gebiet zuzulassen, ohne Rücksicht darauf, ob sie in dem

Статья 4

Суда каждого из обоих Договаривающихся государств и их грузы при входе и выходе, а также во время пребывания в портах другого государства не будут поставлены во всех отношениях в худшие условия, чем суда других государств.

Статья 5

Национальность судов будет взаимно признаваться согласно законам и постановлениям каждого из Договаривающихся государств на основании документов и патентов, выданных надлежащими властями соответствующего государства и находящихся на борту судна.

Документы, касающиеся конструкции судна, его оборудования и судового экипажа, а также мерительные и регистровые свидетельства и другие подобные технические судовые документы, выданные или признаваемые одним из Договаривающихся государств и находящиеся на борту судна, будут признаваться и другим государством. Соответственно этому суда каждого Договаривающегося государства, снабжённые законно выданными мерительными свидетельствами, будут освобождаться от вторичного объёма в портах другого государства, и чистая вместимость судна, отмеченная в свидетельстве, будет приниматься за основу исчисления портовых налогов и сборов.

Статья 6

Если судно одного из Договаривающихся государств потерпит бедствие или кораблекрушение у берегов другого государства, то судно, его экипаж, пассажиры и груз будут пользоваться теми же преимуществами и льготами, которые предоставляются этим государством в таких случаях национальному судну, его экипажу, пассажирам и грузу.

Предметы, спасённые с судна, потерпевшего бедствие или кораблекрушение, не будут облагаться никакими таможенными пошлинами, если только эти предметы не будут предназначены для потребления внутри страны.

Статья 7

Ввиду того, что по законам Союза Советских Социалистических Республик монополия внешней торговли в СССР принадлежит государству, Федеративная Республика Германии соглашается с тем, что Союз Советских Социалистических Республик учредит в Федеративной Республике Германии своё Торговое Представительство. Правовое положение указанного Торгового Представительства определяется постановлениями Приложения к настоящему Соглашению, составляющего его неотъемлемую часть.

Статья 8

Физические лица, юридические лица и торговые общества Федеративной Республики Германии и физические лица и юридические лица Союза Советских Социалистических Республик могут договариваться о том, что споры, возникающие из заключаемых ими торговых сделок, будут разрешаться арбитражем. Договоренность относительно арбитража должна быть предусмотрена в самой сделке или же в отдельном соглашении, облечённом в требуемую для самой сделки форму. Такая договоренность исключает подсудность государственным судам.

Каждое из Договаривающихся государств обязуется давать исполнение на своей территории арбитражным решениям, вынесенным на основании договоренности, упомянутой в первом абзаце, независимо от того, были ли они вынесены на терри-

Gebiet eines der beiden Staaten oder in dem Gebiet eines dritten Staates erlassen sind. Für die Anordnung und die Durchführung der Vollstreckung eines Schiedsspruches sind die Gesetze des Staates maßgebend, in dem er vollstreckt werden soll.

Die Anordnung der Vollstreckung eines Schiedsspruches kann nur versagt werden:

- a) wenn der Schiedsspruch nach dem Recht des Staates, in dem er ergangen ist, unter den Parteien nicht die Wirkung eines rechtskräftigen Urteils hat;
- b) wenn der Schiedsspruch gegen die öffentliche Ordnung des Staates verstößt, in dem die Vollstreckung nachgesucht wird.

Eine sachliche Nachprüfung des Schiedsspruches findet nicht statt.

Artikel 9

Dieses Abkommen wird so bald wie möglich ratifiziert und tritt am Tage des Austausches der Ratifikationsurkunden, der in Moskau stattfindet, in Kraft.

Dieses Abkommen gilt bis zum 31. Dezember 1960. Spätestens zwei Monate vor Ablauf seiner Gültigkeit werden die Regierungen der beiden Staaten wegen einer Verlängerung Verhandlungen aufnehmen.

GESCHEHEN zu Bonn am 25. April 1958 in zwei Urschriften, jede in deutscher und russischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für die Regierung
der Bundesrepublik Deutschland

gezeichnet:
von Brentano
Lahr

Für die Regierung der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken

gezeichnet:
A. Mikojan
P. Kумыкин

terrin eines der beiden Staaten oder in dem Gebiet eines dritten Staates erlassen sind. Für die Anordnung und die Durchführung der Vollstreckung eines Schiedsspruches sind die Gesetze des Staates maßgebend, in dem er vollstreckt werden soll.

Die Anordnung der Vollstreckung eines Schiedsspruches kann nur versagt werden:

- a) wenn der Schiedsspruch nach dem Recht des Staates, in dem er ergangen ist, unter den Parteien nicht die Wirkung eines rechtskräftigen Urteils hat;
- b) wenn der Schiedsspruch gegen die öffentliche Ordnung des Staates verstößt, in dem die Vollstreckung nachgesucht wird.

Eine sachliche Nachprüfung des Schiedsspruches findet nicht statt.

Статья 9

Настоящее Соглашение будет ратифицировано в возможно кратчайший срок и вступит в силу в день обмена ратификационными грамотами, который будет иметь место в Москве.

Соглашение будет действовать по 31 декабря 1960 года. Не позднее чем за два месяца до истечения срока действия Соглашения Правительства обоих государств вступят в переговоры о его продлении.

СОВЕРШЕНО в Бонне 25 апреля 1958 года в двух подлинных экземплярах, каждый на немецком и русском языках, причём оба текста имеют одинаковую силу.

По уполномочию
Правительства Федеративной
Республики Германии

подписи:
фон Брентау
Лар

По уполномочию
Правительства Союза Советских
Социалистических Республик

подписи:
А. Микоян
П. Кумыкин

Anlage

zum Abkommen über Allgemeine Fragen
des Handels und der Seeschifffahrt
zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken
vom 25. April 1958

**Rechtsstellung der Handelsvertretung
der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken
in der Bundesrepublik Deutschland**

Artikel 1

Die Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland hat folgende Aufgaben:

- a) Sie fördert die Entwicklung der Handelsbeziehungen zwischen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und der Bundesrepublik Deutschland;
- b) sie vertritt die Interessen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken auf dem Gebiet des Außenhandels mit der Bundesrepublik Deutschland;
- c) sie tätig im Namen der Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken Handelsgeschäfte in der Bundesrepublik Deutschland.

Artikel 2

Die Handelsvertretung, die ihren Sitz in Köln hat, ist ein Bestandteil der Botschaft der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland und genießt dementsprechend die folgenden Vorrechte:

- a) Die von der Handelsvertretung benutzten Räumlichkeiten, deren örtliche Lage (Anschrift) in Köln jeweils im Einvernehmen der beiden Regierungen festgelegt wird, genießen die Immunitäten und Privilegien, die den Räumlichkeiten der Botschaft der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland auf Grund des Völkerrechts zustehen;
- b) die Handelsvertretung ist zur Benutzung einer Chiffre berechtigt;
- c) der Leiter der Handelsvertretung und seine drei Stellvertreter genießen alle Immunitäten und Privilegien, die den Mitgliedern der Botschaft der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland auf Grund des Völkerrechts zustehen;
- d) die Zahl der sonstigen Bediensteten der Handelsvertretung wird jeweils im Einvernehmen der beiden Regierungen festgelegt;
- e) die unter d) genannten Bediensteten der Handelsvertretung sind, soweit sie Staatsangehörige der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken sind, hinsichtlich der Bezüge, die sie als Mitarbeiter der Handelsvertretung erhalten, von den Steuern der Bundesrepublik Deutschland befreit.

Die Handelsvertretung unterliegt nicht den Bestimmungen über das Handelsregister.

Приложение

к Соглашению по общим вопросам торговли и мореплавания
между Федеративной Республикой Германии и Союзом Со-
ветских Социалистических Республик
от 25 апреля 1958 года

**Правовое положение Торгового
представительства Союза Советских
Социалистических Республик в Федеративной
Республике Германии**

Статья 1

Торговое Представительство Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии имеет следующие задачи:

- a) содействует развитию торговых отношений между Федеративной Республикой Германии и Союзом Советских Социалистических Республик;
- b) представляет интересы Союза Советских Социалистических Республик в области внешней торговли с Федеративной Республикой Германии;
- в) осуществляет от имени Правительства Союза Советских Социалистических Республик торговые операции в Федеративной Республике Германии.

Статья 2

Торговое Представительство, имеющее своё местопребывание в Кельне, является составной частью Посольства Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии и пользуется соответственно следующими привилегиями:

- a) помещения, занимаемые Торговым Представительством, местонахождение (адрес) которых в Кельне будет определяться по договоренности между обоими Правительствами, пользуются иммунитетом и привилегиями, подобающими согласно международному праву помещениям Посольства Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии;
- b) Торговое Представительство имеет право пользоваться шифром;
- в) руководитель Торгового Представительства и три его заместителя пользуются всеми иммунитетом и привилегиями, подобающими согласно международному праву членам Посольства Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии;
- г) число прочих служащих Торгового Представительства будет устанавливаться по договоренности между обоими Правительствами;
- д) указанные в пункте «г» служащие Торгового Представительства, поскольку они являются гражданами Союза Советских Социалистических Республик, будут освобождены от налогов Федеративной Республики Германии на доходы, которые они будут получать как сотрудники Торгового Представительства Союза Советских Социалистических Республик.

Торговое Представительство не подлежит правилам о торговом реестре.

Artikel 3

Die Handelsvertretung handelt für die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken. Die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken haftet nur für solche Handelsgeschäfte, welche die Handelsvertretung in der Bundesrepublik Deutschland abgeschlossen oder garantiert hat und die von zwei dazu bevollmächtigten Personen für die Handelsvertretung unterzeichnet sind.

Die Handelsvertretung veröffentlicht im Bundesanzeiger die Namen der Personen, die zu Rechtshandlungen in ihrem Namen befugt sind, mit der Angabe, in welcher Weise jede dieser Personen befugt ist; Rechtsgeschäfte auf dem Gebiet des Handels im Namen der Handelsvertretung zu unterzeichnen. Die Befugnisse dieser Personen gelten so lange, bis ihr Erlöschen in der gleichen Weise bekanntgemacht ist.

Für Handelsgeschäfte, die im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland ohne eine Garantie der Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken von sowjetischen Organisationen, gleich welcher Art, die nach der Gesetzgebung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken die Rechte einer selbständigen juristischen Person genießen, geschlossen worden sind, haften nur diese Organisationen. Für ein solches Handelsgeschäft haften weder die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken noch die Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland noch sonstige sowjetische Organisationen.

Artikel 4

Die Rechte, Immunitäten und Privilegien, die der Handelsvertretung auf Grund von Artikel 2 Absatz 1 dieser Anlage gewährt werden, erstrecken sich auch auf ihre handelsgeschäftliche Tätigkeit, jedoch mit folgenden Ausnahmen:

- a) Streitigkeiten aus Handelsgeschäften, die von der Handelsvertretung nach Artikel 3 dieser Anlage in dem Gebiet der Bundesrepublik Deutschland abgeschlossen oder garantiert werden, unterliegen der Entscheidung durch die Gerichte der Bundesrepublik Deutschland, sofern nicht die Zuständigkeit eines Schiedsgerichts oder einer anderen Gerichtsbarkeit vereinbart worden ist; in diesen Streitigkeiten ist Beklagte oder Klägerin die Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland. Hierbei sind jedoch Maßnahmen zur Sicherung von Forderungen gegen die Handelsvertretung nicht zulässig.
- b) Eine Zwangsvollstreckung aus rechtskräftigen Urteilen, die gegen die Handelsvertretung über solche unter a) genannte Streitigkeiten ergangen sind, ist zulässig. Sie kann in das gesamte Vermögen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland betrieben werden, insbesondere in Vermögen, Rechte oder Interessen aus Handelsgeschäften, die von der Handelsvertretung abgeschlossen sind oder für die sie die Garantie übernommen hat, mit Ausnahme von Vermögen der in Artikel 3 Absatz 3 dieser Anlage genannten Organisationen.

Vermögen und Räumlichkeiten, die nach internationalem Brauch ausschließlich zur Ausübung politischer und diplomatischer Rechte in der Bundesrepublik Deutschland durch die Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken bestimmt sind, wie auch die Räumlichkeiten, die von der Handelsvertretung benutzt werden, und die Einrichtung, die sich darin befindet, sind von jeder Zwangsvollstreckung ausgenommen.

Статья 3

Торговое Представительство действует от имени Правительства Союза Советских Социалистических Республик. Правительство Союза Советских Социалистических Республик несет ответственность лишь по торговым сделкам, которые будут заключены от имени Торгового Представительства или гарантированы им и подписаны двумя уполномоченными на то лицами.

Торговое Представительство будет публиковать в «Бундесанцейгер» фамилии лиц, уполномоченных от его имени к правовым действиям, с указанием, в каком порядке каждое из этих лиц имеет право подписывать торговые обязательства от имени Торгового Представительства; полномочия этих лиц будут считаться действительными до тех пор, пока в такой же форме не будет сделано сообщение об их аннулировании.

По торговым сделкам, заключенным на территории федеративной Республики Германии без гарантии Торгового Представительства какими бы то ни было советскими организациями, пользующимися, согласно законодательству СССР, правами самостоятельных юридических лиц, ответственность несут лишь упомянутые организации. Ни Правительство СССР, ни Торговое Представительство СССР в ФРГ и ни какие-либо другие советские организации не несут ответственности по таким сделкам.

Статья 4

Права, иммунитеты и привилегии, предоставляемые Торговому Представительству согласно первому абзацу статьи 2 настоящего Приложения, распространяются также на его торговую деятельность, однако со следующими изъятиями:

- a) споры по торговым сделкам, заключенным или гарантированным Торговым Представительством на территории Федеративной Республики Германии в соответствии со статьей 3 настоящего Приложения, подлежат рассмотрению судов Федеративной Республики Германии, если по была согласована подсудность арбитражу или иная подсудность; ответчиком или истцом по таким спорам является Торговое Представительство СССР в Федеративной Республике Германии. При этом, однако, не допускается обесечение требований к Торговому Представительству;
- b) принудительное исполнение всех вошедших в законную силу окончательных судебных решений, вынесенных против Торгового Представительства по упомянутым в п. «а» спорам, может иметь место. Оно может быть обращено на всё государственное имущество, принадлежащее Союзу ССР в Федеративной Республике Германии, в частности, на имущество, права и интересы, происходящие из сделок, совершаемых Торговым Представительством или с его гарантией, за исключением имущества, принадлежащего организациям, указанным в абзаце третьем статьи 3 настоящего Приложения.

Имущество и помещения, предназначенные исключительно для осуществления в Федеративной Республике Германии политических и дипломатических прав Союза ССР, в соответствии с международной практикой, а также помещения, занимаемые Торговым Представительством, и находящиеся там движимое имущество не будут подлежать никаким мерам принудительного взыскания.

Artikel 5

Durch die Errichtung der Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland wird die Möglichkeit von natürlichen Personen, juristischen Personen und Handelsgesellschaften der Bundesrepublik Deutschland nicht ausgeschlossen, unmittelbare Beziehungen mit sowjetischen Außenhandelsorganisationen zum Zwecke des Abschlusses und der Abwicklung von Handelsgeschäften zu unterhalten.

Статья 5

Учреждение Торгового Представительства Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии ни в коей мере не исключает возможностей для физических лиц, юридических лиц и торговых обществ Федеративной Республики Германии поддерживать непосредственные отношения с советскими внешнеторговыми организациями в целях заключения и исполнения торговых сделок.

Briefwechsel

1.

Auswärtiges Amt

Bonn, den 25. April 1958

Herr Minister!

Bezugnehmend auf Artikel 1 des heute unterzeichneten Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken beehre ich mich, Ihnen folgendes mitzuteilen:

Es ist möglich, daß die Bundesrepublik Deutschland während der Geltungsdauer des erwähnten Abkommens mit anderen Staaten eine Freihandelszone bilden wird. Wenn dies geschieht, werden die Bestimmungen des oben erwähnten Artikels 1 sich nicht auf Zollerleichterungen erstrecken, welche die Bundesrepublik Deutschland den anderen Mitgliedstaaten der Freihandelszone gewährt, unter der Bedingung, daß die Regierung der Bundesrepublik Deutschland die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken von ihrer Absicht, sich an einer Freihandelszone zu beteiligen, unterrichtet und ihr hinreichende Möglichkeit zur Konsultierung gewährt.

Empfangen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Lahr

An den
Stellvertreter des Ministers
für Außenhandel der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken
Herrn P. N. Kумыкин
Bonn

(Übersetzung)

Министерство Внешней Торговли Бонн, 25 апреля 1958 года
СССР

Господин Посол,

Подтверждаю получение Вашего письма от сего числа следующего содержания:

«Ссылаясь на статью 1 подписанного сего числа Соглашения по общим вопросам торговли и мореплавания между Союзом Советских Социалистических Республик и Федеративной Республикой Германии, имею честь сообщить Вам нижеследующее:

Возможно, что Федеративная Республика Германии в течение срока действия указанного Соглашения образует с другими государствами зону свободной торговли. Если это произойдет, то постановления упомянутой выше статьи 1 не будут распространяться на предоставляемые Федеративной Республикой Германии другим государствам — участникам зоны свободной торговли льготы в отношении таможенных пошлин, при условии, что Правительство Федеративной Республики Германии известит Правительство СССР о своем намерении участвовать в зоне свободной торговли и предоставит ему достаточную возможность для консультации.»

Имею честь сообщить о моем согласии с содержанием этого письма.

Примите, господин Посол, уверения в моем высоком к Вам уважении.

П. Кумыкин

Господину Послу Рольфу Лару,
руководителю делегации Федеративной Республики Германии
по переговорам с делегацией Союза Советских Социалистических Республик
Бонн

Ministerium für Außenhandel Bonn, den 25. April 1958
der UdSSR

Herr Botschafter,

Ich bestätige den Erhalt Ihres Schreibens vom heutigen Datum, welches wie folgt lautet:

„Bezugnehmend auf Artikel 1 des heute unterzeichneten Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und der Bundesrepublik Deutschland beehre ich mich, Ihnen folgendes mitzuteilen:

Es ist möglich, daß die Bundesrepublik Deutschland während der Geltungsdauer des erwähnten Abkommens mit anderen Staaten eine Freihandelszone bilden wird. Wenn dies geschieht, werden die Bestimmungen des oben erwähnten Artikels 1 sich nicht auf Zollerleichterungen erstrecken, welche die Bundesrepublik Deutschland den anderen Mitgliedstaaten der Freihandelszone gewährt, unter der Bedingung, daß die Regierung der Bundesrepublik Deutschland die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken von ihrer Absicht, sich an einer Freihandelszone zu beteiligen, unterrichtet und ihr hinreichende Möglichkeit zur Konsultierung gewährt.“

Ich beehre mich, mein Einverständnis mit dem Inhalt dieses Schreibens mitzuteilen.

Empfangen Sie, Herr Botschafter, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

P. Kумыкин

Herrn Botschafter Rolf Lahr,
Leiter der Delegation der Bundesrepublik
Deutschland für die Verhandlungen mit der
Delegation der Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken
Bonn

Auswärtiges Amt

Bonn, den 25. April 1958

Herr Minister!

Unter Bezugnahme auf Artikel 2 Absatz 1 Buchstabe d der Bestimmungen über die Rechtsstellung der Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland (Anlage zu dem heute unterzeichneten Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken) beehre ich mich, im Namen meiner Regierung die zwischen uns getroffene Vereinbarung darüber zu bestätigen, daß die Anzahl der Bediensteten der Handelsvertretung — abgesehen von dem Leiter der Handelsvertretung und seinen drei Stellvertretern — die Zahl von 60 Personen nicht übersteigen wird. In diese Zahl der Bediensteten der Handelsvertretung wird das Hauspersonal nicht-sowjetischer Staatsangehörigkeit nicht einbezogen.

Empfangen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Lahr

An den
Stellvertreter des Ministers
für Außenhandel der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken
Herrn P. N. Kumykin
Bonn

(Übersetzung)

Министерство Внешней Торговли Bonn, 25 апреля 1958 года
СССР

Ministerium für Außenhandel Bonn, den 25. April 1958
der UdSSR

Господин Посол,

Ссылаясь на статью 2 абзац 1 пункт «с» Правового положения Торгового Представительства Союза Советских Социалистических Республик в Федеративной Республике Германии (Приложение к подписанному сего числа Соглашению по общим вопросам торговли и мореплавания между Союзом Советских Социалистических Республик и Федеративной Республикой Германии), имею честь подтвердить от имени своего Правительства достигнутую между нами договорённость о том, что число служащих Торгового Представительства, помимо руководителей Торгового Представительства и трёх его заместителей, не будет превышать 60 человек. Обслуживающий персонал не советского гражданства в указанное число служащих Торгового Представительства не включается.

Примите, господин Посол, уверения в моем высоком к Вам уважении.

П. Кумыкин

Herr Botschafter,

Bezugnehmend auf Artikel 2 Absatz 1 Buchstabe d der Bestimmungen über die Rechtsstellung der Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland (Anlage zu dem heute unterzeichneten Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und der Bundesrepublik Deutschland) beehre ich mich, im Namen meiner Regierung die zwischen uns getroffene Vereinbarung darüber zu bestätigen, daß die Anzahl der Bediensteten der Handelsvertretung, abgesehen von dem Leiter der Handelsvertretung und seinen drei Stellvertretern, 60 Personen nicht übersteigen wird. Das Bedienungspersonal nicht-sowjetischer Staatsangehörigkeit wird in die genannte Zahl der Bediensteten der Handelsvertretung nicht einbezogen.

Empfangen Sie, Herr Botschafter, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

P. Kumykin

Господину Послу Рольфу Лару,
руководителю делегации Федеративной Республики Германии
по переговорам с делегацией Союза Советских Социалистических Республик
Бонн

Herrn Botschafter Rolf Lahr,
Leiter der Delegation der Bundesrepublik
Deutschland für die Verhandlungen mit der
Delegation der Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken
Bonn

Auswärtiges Amt

Bonn, den 25. April 1958

Herr Minister!

Anläßlich der heute erfolgten Unterzeichnung eines Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken beehre ich mich zu bestätigen, daß Einverständnis über folgendes erzielt wurde:

Die zuständigen Stellen der beiden Staaten können, um den Ursprung einzuführender Waren festzustellen, in Einzelfällen die Vorlage eines Ursprungszeugnisses verlangen, aus dem hervorgeht, daß die einzuführende Ware in dem Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken bzw. in dem Gebiet der Bundesrepublik Deutschland erzeugt worden ist oder daß sie wegen der Bearbeitung, der sie im Herkunftslande unterzogen worden ist, als dort erzeugt anzusehen ist.

Zur Ausstellung solcher Ursprungszeugnisse sind berechtigt:

in der Bundesrepublik Deutschland:

die Industrie- und Handelskammern, die Handwerkskammern, die Landwirtschaftskammern und die Zollstellen;

in der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken:

die All-Unionshandelskammer, die Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland und die Zollstellen.

Empfangen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Lahr

An den
Stellvertreter des Ministers
für Außenhandel der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken
Herrn P. N. Kумыкин
Bonn

(Übersetzung)

Министерство Внешней Торговли Бонн, 25 апреля 1958 года
СССР

Ministerium für Außenhandel Bonn, den 25. April 1958
der UdSSR

Господин Посол,

В связи с подписанием сего числа Соглашения по общим вопросам торговли и мореплавания между Союзом Советских Социалистических Республик и Федеративной Республикой Германии, имею честь подтвердить достигнутую договорённость о нижеследующем:

Компетентные органы обоих государств могут в отдельных случаях, в целях установления происхождения ввозимых товаров, требовать представления свидетельства о происхождении товара, удостоверяющего, что ввозимый товар произведён на территории ФРГ или, соответственно, СССР или должен рассматриваться как таковой ввиду той обработки, которой он подвергся в государстве, из которого он ввозится.

Свидетельства о происхождении товара уполномочены выдавать:

— со стороны Союза ССР

— Всесоюзная Торговая Палата, Торговое Представительство СССР в ФРГ и таможенные органы;

— со стороны Федеративной Республики Германии

— промышленные и торговые палаты, ремесленные палаты, сельскохозяйственные палаты и таможенные органы.

Примите, господин Посол, уверения в моем высоком к Вам уважении.

И. Кумыкин

Господину Послу Рольфу Лару,
руководителю делегации Федеративной Республики Германии по переговорам с делегацией Союза Советских Социалистических Республик
Бонн

Herr Botschafter,

Anlässlich der heute erfolgten Unterzeichnung eines Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und der Bundesrepublik Deutschland beehre ich mich zu bestätigen, daß Einverständnis über folgendes erzielt wurde:

Die zuständigen Stellen der beiden Staaten können, um den Ursprung einzuführender Waren festzustellen, in Einzelfällen die Vorlage eines Ursprungszeugnisses der Ware verlangen, aus dem hervorgeht, daß die einzuführende Ware in dem Gebiet der Bundesrepublik Deutschland bzw. in dem Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken erzeugt worden ist oder daß sie wegen der Bearbeitung, der sie im Herkunftslande unterzogen worden ist, als solche anzusehen ist.

Zur Ausstellung von Ursprungszeugnissen der Ware sind berechtigt:

in der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken:

die All-Unionshandelskammer, die Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland und die Zollstellen;

in der Bundesrepublik Deutschland:

die Industrie- und Handelskammern, die Handwerkskammern, die Landwirtschaftskammern und die Zollstellen.

Empfangen Sie, Herr Botschafter, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

P. Kумыкин

Herrn Botschafter Rolf Lahr,
Leiter der Delegation der Bundesrepublik Deutschland für die Verhandlungen mit der Delegation der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken
Bonn

**Entwurf eines Gesetzes
zu dem Konsularvertrag vom 25. April 1958
zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken.**

Der Bundestag hat mit Zustimmung des Bundesrates das folgende Gesetz beschlossen:

Artikel 1

Dem in Bonn am 25. April 1958 unterzeichneten Konsularvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken wird zugestimmt. Der Vertrag wird nachstehend veröffentlicht.

Artikel 2

(1) Dieses Gesetz tritt am Tage nach seiner Verkündung in Kraft.

(2) Der Tag, an dem der Vertrag nach seinem Artikel 37 in Kraft tritt, ist im Bundesgesetzblatt bekanntzugeben.

Begründung

Zu Artikel 1

Der Vertrag bedarf gemäß Artikel 59 Abs. 2 des Grundgesetzes der Zustimmung der gesetzgebenden Körperschaften in der Form eines Bundesgesetzes, da er sich auf Gegenstände der Bundesgesetzgebung bezieht.

Zu Artikel 2

Die Bestimmung des Absatzes 1 entspricht dem Erfordernis des Artikels 82 Abs. 2 des Grundgesetzes.

Der Tag, an dem der Konsularvertrag für die Bundesrepublik Deutschland völkerrechtlich wirksam wird, richtet sich nach den Bestimmungen seines Artikels 37 und ist im Bundesgesetzblatt bekanntzugeben.

**Konsularvertrag
zwischen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken**

**Консульский договор между Федеративной
Республикой Германии и Союзом Советских
Социалистических Республик**

DER PRÄSIDENT
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
und
DAS PRÄSIDIUM DES OBERSTEN SOWJETS
DER UNION
DER SOZIALISTISCHEN SOWJETREPUBLIKEN

ПРЕЗИДЕНТ
ФЕДЕРАТИВНОЙ РЕСПУБЛИКИ ГЕРМАНИИ
и
ПРЕЗИДИУМ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ
РЕСПУБЛИК

GELEITET VON DEM WUNSCH, die konsularischen Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken zu regeln,

РУКОВОДИМЫЕ желанием урегулировать консульские отношения между Федеративной Республикой Германии и Союзом Советских Социалистических Республик,

HABEN BESCHLOSSEN, einen Konsularvertrag abzuschließen, und haben zu diesem Zweck zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

РЕШИЛИ ЗАКЛЮЧИТЬ Консульский Договор и с этой целью назначили своими Уполномоченными:

Der Präsident der Bundesrepublik Deutschland
Herrn Dr. Heinrich von Brentano,
Bundesminister des Auswärtigen,
und
Herrn Botschafter Rolf Lahr,
Leiter der Delegation
der Bundesrepublik Deutschland
für die Verhandlungen mit der Delegation der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken,
das Präsidium des Obersten Sowjets der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken
Herrn Anastas Iwanowitsch Mikojan,
Erster Stellvertreter der Vorsitzenden
des Ministerrats der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken
und
Herrn Wladimir Semjonowitsch Semjonow,
Stellvertretender Minister
für Auswärtige Angelegenheiten der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken,

Президент Федеративной Республики Германии
Доктора Генриха фон Brentано,
Федерального Министра Иностранных Дел,
и
Посла Рольфа Лара,
руководителя делегации
Федеративной Республики Германии
по переговорам с делегацией
Союза Советских Социалистических Республик,
Президиум Верховного Совета
Союза Советских Социалистических Республик
Микояна Анастаса Ивановича,
Первого Заместителя Председателя Совета Министров СССР,

die nach gegenseitiger Vorlage ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten wie folgt übereingekommen sind:

которые по взаимном предъявлении своих полномочий, найденных в надлежащем порядке и должной форме, согласились о нижеследующем.

ERSTER ABSCHNITT

Errichtung von Konsulaten und Zulassung von Konsuln

Artikel 1

(1) Die Bestimmungen dieses Vertrages finden auf die konsularische Tätigkeit der Konsularabteilungen der Botschaften der Vertragsparteien und ebenso auf die Tätigkeit der Konsulate Anwendung, falls solche Konsulate wechselseitig von einer Vertragspartei im Gebiet der anderen Vertragspartei errichtet werden. Entsteht nach Auffassung jeder der beiden Vertragsparteien ein Bedürfnis für die Errichtung von Konsulaten im Gebiet der anderen Vertragspartei, so nehmen sie Verhandlungen auf, um zu einer Vereinbarung über die Errichtung solcher Konsulate zu gelangen.

РАЗДЕЛ I

Учреждение консульств и допущение консулов

Статья 1

1. Постановления настоящего Договора будут применяться к консульской деятельности, осуществляемой консульскими отделами Посольств Договаривающихся Сторон, а также к деятельности консульств, которые могли бы быть учреждены Договаривающимися Сторонами соответственно на территории друг друга. Если каждая из Договаривающихся Сторон найдет, что у нее возникает потребность в учреждении консульств на территории другой Договаривающейся Стороны, то Стороны вступят между собой в переговоры с целью достижения соглашения об учреждении таких консульств.

(2) Die Amtssitze der Konsuln und ihre Konsularbezirke werden von den Vertragsparteien in jedem einzelnen Falle vereinbart.

Artikel 2

Vor der Ernennung eines Konsuls erbittet der Entsendestaat auf diplomatischem Wege das Einverständnis des Empfangsstaates zu dieser Ernennung. Wenn eine Vertragspartei mit der Person des als Konsul Vorgeschlagenen nicht einverstanden ist, so teilt sie dies auf dem gleichen Wege der anderen Vertragspartei mit.

Artikel 3

(1) Die Botschaft des Entsendestaates legt dem Ministerium des Auswärtigen des Empfangsstaates, in dessen Hoheitsgebiet der Konsul seine Amtspflichten wahrnehmen soll, die Bestellung mit Angabe des Vor- und Zunamens des Konsuls, seines konsularischen Ranges, des für ihn bestimmten Konsularbezirkes und seines Amtssitzes vor.

(2) Der Konsul kann seine Amtsgeschäfte erst nach seiner Zulassung durch die Regierung des Empfangsstaates aufnehmen. Diese Zulassung erfolgt nach Vorlage der Bestellung in der Form des Exequaturs.

(3) Die Tätigkeit des Konsuls endet durch Abberufung, Zurücknahme des Exequaturs und im Falle seines Todes.

(4) Die Botschaft macht dem Ministerium des Auswärtigen des Empfangsstaates die mit der Ausübung konsularischer Amtsbefugnisse beauftragten Angehörigen der Botschaft auf diplomatischem Wege vor Aufnahme ihrer konsularischen Tätigkeit in der Botschaft namhaft.

Artikel 4

(1) Im Falle der Abwesenheit, einer Erkrankung, der Abberufung oder des Todes des Konsuls gilt der zur Vertretung des Konsuls auf diplomatischem Wege benannte Stellvertreter als zur zeitweiligen Leitung des Konsulats zugelassen. Der Entsendestaat kann in gleicher Weise einen Angehörigen seiner Botschaft oder eine im Empfangsstaat des Konsuls tätige Amtsperson des Konsulardienstes zur zeitweiligen Leitung des Konsulats ernennen. Diese Person gilt als vom Empfangsstaat zur zeitweiligen Leitung des Konsulats zugelassen, sofern der Empfangsstaat dagegen keine Einwendungen erhebt.

(2) Die Person, die als zur zeitweiligen Leitung des Konsulats zugelassen gilt, genießt in diesem Zeitraum die Rechte und Vorrechte, die den Konsuln durch diesen Vertrag zuerkannt sind.

Artikel 5

(1) In diesem Vertrage werden unter der Bezeichnung „Konsulat“ Generalkonsulate, Konsulate und Vizekonsulate und unter der Bezeichnung „Konsul“ Generalkonsuln, Konsuln und Vizekonsuln in ihrer Eigenschaft als Leiter eines Konsulats verstanden.

(2) Unter der Bezeichnung „Amtspersonen des Konsulardienstes“ werden verstanden:

- a) Personen, die in einem Konsulat, ohne dessen Leiter zu sein, unter der Amtsbezeichnung „Konsul“ oder „Vizekonsul“ die konsularischen Amtsbefugnisse ausüben und in dieser Eigenschaft dem Empfangsstaat benannt sind. Diesen stehen die den Konsulaten zur Ausbildung für das Amt eines Konsuls überwiesenen Personen (Attachés) gleich;
- b) Sekretäre und Referenten, die zur Ausübung bestimmter konsularischer Amtsbefugnisse ermächtigt und hierfür dem Empfangsstaat benannt sind.

2. Местопребывание консулов и их консульские округа будут определяться по согласованию между Договаривающимися Сторонами в каждом отдельном случае.

Статья 2

До назначения консула посылающее консула государство испросит дипломатическим путем согласие принимающего консула государства на такое назначение. Если Договаривающаяся Сторона не согласна с предлагаемой кандидатурой консула, она сообщает об этом тем же путем другой Договаривающейся Стороне.

Статья 3

1. Посольство государства, назначившего консула, представляет Министерству Иностранных Дел государства, на территории которого консул будет исполнять свои обязанности, консульский патент с указанием в нем фамилии и имени консула, его консульского ранга, определенного для него консульского округа и пункта его пребывания.

2. Консул может приступить к исполнению своих обязанностей лишь после его допущения Правительством государства пребывания. Такое допущение после представления патента будет иметь место в форме экзекватуры.

3. Деятельность консула прекращается в результате его отозвания, аннулирования экзекватуры и в случае его смерти.

4. Посольство сообщает Министерству Иностранных Дел государства своего пребывания фамилии сотрудников Посольства, которым поручено осуществление должностных консульских функций в Посольстве, до начала их консульской деятельности.

Статья 4

1. В случае отсутствия, болезни, отозвания или смерти консула, его заместитель, фамилия которого сообщается дипломатическим путем, считается допущенным к временному руководству консульством. Государство, назначившее консула, может тем же путем уполномочить одного из сотрудников своего Посольства или должностное лицо консульской службы, работающее в государстве пребывания консула, на временное руководство консульством. Это лицо рассматривается государством пребывания консула допущенным к временному руководству консульством, поскольку государство пребывания консула не будет возражать против этого.

2. Лицо, считающееся допущенным к временному руководству консульством, пользуется в этот период правами и привилегиями, предоставленными настоящим Договором консулам.

Статья 5

1. В настоящем Договоре под обозначением «консульство» понимаются генеральные консульства, консульства и вице-консульства, а под обозначением «консул» — генеральные консулы, консулы и вице-консулы в качестве руководителей консульства.

2. Под обозначением «должностные лица консульской службы» понимаются:

- a) лица, которые осуществляют в консульстве должностные консульские функции и именуются по службе «консулами» или «вице-консулами», не являясь руководителями консульства, и фамилии которых сообщены в этом качестве принимающему государству. К этим лицам приравниваются лица, которые направляются в консульство для обучения консульской службе (стажеры);
- b) секретари и референты, уполномоченные на осуществление определенных должностных консульских функций, фамилии которых сообщены в этом качестве государству пребывания консула.

(3) Unter der Bezeichnung „Mitarbeiter des Konsulats“ werden verstanden Büroangehörige, Dolmetscher und Übersetzer, Schreibkräfte, Buchhalter, Hausverwalter, Kraftfahrer und entsprechende Bedienstete.

(4) Unter der Bezeichnung „Angehörige des Konsulats“ werden der Konsul, die Amtspersonen des Konsulardienstes und die Mitarbeiter des Konsulats verstanden.

Artikel 6

Der Konsul und die Amtspersonen des Konsulardienstes dürfen nur Staatsangehörige des Entsendestaates sein.

ZWEITER ABSCHNITT

Rechte und Vorrechte der Angehörigen des Konsulats

Artikel 7

Die Behörden des Konsularbezirks gewährleisten dem Konsul und den Amtspersonen des Konsulardienstes ihren Schutz und gewähren ihnen Unterstützung, damit sie ihre konsularische Tätigkeit aufnehmen und ausüben können.

Artikel 8

(1) Der Konsul und die Amtspersonen des Konsulardienstes unterstehen in Angelegenheiten, die ihre amtliche Tätigkeit betreffen, nicht der Gerichtsbarkeit des Empfangsstaates.

(2) Wegen sonstiger Handlungen dürfen der Konsul und die Amtspersonen des Konsulardienstes im Gebiet des Empfangsstaates nicht in Haft genommen oder sonst in ihrer Freiheit beschränkt werden, es sei denn, daß es sich um die Vollstreckung einer durch ein Gericht rechtskräftig erkannten Strafe oder um Verfolgung wegen einer Straftat gegen Leben oder persönliche Freiheit handelt und die Ergreifung auf frischer Tat erfolgt.

(3) Wenn ein Konsul oder eine Amtsperson des Konsulardienstes verhaftet oder zur Untersuchung gezogen werden soll, so ist der Botschaft des Entsendestaates vom Empfangsstaat hiervon vorher Kenntnis zu geben. Wird indessen ein Konsul oder eine Amtsperson des Konsulardienstes auf frischer Tat ergriffen, so hat der Empfangsstaat die Botschaft des Entsendestaates unverzüglich nach der Festnahme hiervon in Kenntnis zu setzen.

Artikel 9

Der Konsul hat das Recht, an den Konsulatsgebäuden Schilder mit dem Staatswappen und der Bezeichnung seines Amtes anzubringen sowie auf den genannten Gebäuden und den Beförderungsmitteln des Konsuls (Kraftfahrzeugen, Motorbooten u. ä.) die Flagge seines Staates zu zeigen.

Artikel 10

(1) Die Angehörigen des Konsulats sind, soweit sie Staatsangehörige des Entsendestaates sind, hinsichtlich der Bezüge, die sie in ihrer Eigenschaft als Angehörige des Konsulats erhalten, im Empfangsstaat von jeder Steuer befreit.

(2) Den Angehörigen des Konsulats, die Staatsangehörige des Entsendestaates sind, werden unter der Bedingung der Gegenseitigkeit außer den Befreiungen nach Absatz 1 im Empfangsstaat die gleichen Steuerbefreiungen gewährt, die den Angehörigen des Konsulats irgendeines dritten Staates zustehen. Dies gilt auch für die mit ihnen zusammenlebenden Ehegatten und minderjährigen Kinder, soweit sie Staatsangehörige des Entsendestaates sind.

3. Под обозначением «сотрудники консульства» понимаются: сотрудники канцелярии, переводчики, машинистки и стенографистки, бухгалтеры, заведующие хозяйством, шоферы и соответствующий обслуживающий персонал.

4. Под обозначением «личный состав консульства» понимаются консул, должностные лица консульской службы и сотрудники консульства.

Статья 6

Консулом и должностными лицами консульской службы могут быть только граждане государства, назначившего консула.

РАЗДЕЛ II

Права и привилегии членов личного состава консульства

Статья 7

Власти консульского округа обеспечивают консулу и должностным лицам консульской службы свою защиту и оказывают им содействие для того, чтобы они могли приступить к своей служебной деятельности и осуществлять ее.

Статья 8

1. Консул и должностные лица консульской службы не будут подлежать юрисдикции государства пребывания консула в том, что касается их служебной деятельности.

2. В отношении других действий консул и должностные лица консульской службы не могут быть подвергнуты аресту или иному ограничению свободы на территории государства пребывания консула, за исключением таких случаев, когда речь идет о применении наказания в соответствии с вступившим в законную силу приговором суда или о преследовании за уголовное преступление против жизни или личной свободы, если провинившийся застигнут на месте преступления.

3. Если консул или должностное лицо консульской службы должно быть арестовано или в отношении его должно быть возбуждено следствие, то государство пребывания консула обязано заранее поставить об этом в известность Посольство государства, назначившего консула. Однако, в случае задержания консула или должностного лица консульской службы на месте преступления, государство пребывания консула обязано немедленно после задержания поставить об этом в известность Посольство государства, назначившего консула.

Статья 9

Консул имеет право укреплять на зданиях консульств штиты с государственным гербом и названием учреждения, а также вывешивать на указанных зданиях и средствах передвижения консула (автомобилях, катерах и т. п.) флаг своего государства.

Статья 10

1. Члены личного состава консульства, поскольку они являются гражданами государства, назначившего консула, освобождаются в государстве пребывания консула от всяких налогов с заработной платы, получаемой ими в качестве членов личного состава консульства.

2. Помимо освобождения по пункту первому, членам личного состава консульства, являющимся гражданами государства, назначившего консула, на условии взаимности, гарантируется освобождение от налогов в государстве пребывания консула в том же объеме, что и членам личного состава консульства какого-либо третьего государства. Указанное положение распространяется на проживающих с членами личного состава консульства супругов и несовершеннолетних детей, поскольку они являются гражданами государства, назначившего консула.

(3) Grundstücke und Gebäude sind von direkten Steuern und Abgaben befreit, soweit sie von den Angehörigen des Konsulats als Dienst- oder Wohnräume benutzt werden.

Artikel 11

(1) Den Angehörigen des Konsulats sowie den mit ihnen zusammenlebenden Ehegatten und minderjährigen Kindern werden, soweit sie Staatsangehörige des Entsendestaates sind, hinsichtlich der Zölle und sonstigen Eingangsabgaben auf der Grundlage der Gegenseitigkeit die gleichen Vergünstigungen gewährt wie den entsprechenden Angehörigen der Botschaft des Entsendestaates.

(2) Die zum amtlichen Gebrauch des Konsulats bestimmten Gegenstände einschließlich der Kraftfahrzeuge werden von Zöllen und sonstigen Eingangsabgaben ebenso befreit wie die für den amtlichen Gebrauch der Botschaft des Entsendestaates bestimmten Gegenstände.

Artikel 12

(1) Die Angehörigen des Konsulats und ihre mit ihnen zusammenlebenden Ehegatten und minderjährigen Kinder sind, soweit sie Staatsangehörige des Entsendestaates sind, im Empfangsstaat von militärischen und sonstigen öffentlich-rechtlichen Verpflichtungen zu persönlichen Dienstleistungen und Sachleistungen befreit.

(2) Die Grundstücke und Gebäude sind von militärischen und anderen öffentlich-rechtlichen Auflagen nur dann befreit, wenn sie von Angehörigen des Konsulats, die Staatsangehörige des Entsendestaates sind, als Dienst- oder Wohnräume benutzt werden.

Artikel 13

(1) Die Angehörigen des Konsulats erscheinen auf Ersuchen der Gerichte oder Staatsanwaltschaften vor den Gerichtsbehörden des Empfangsstaates als Zeugen.

(2) Falls der Konsul wegen dienstlicher Umstände, Krankheit oder aus anderen Gründen nicht vor den Gerichtsbehörden erscheinen kann, hat er ihnen davon Mitteilung zu machen und auf Verlangen der Gerichtsbehörden die Zeugenaussage schriftlich abzugeben.

(3) Die Angehörigen des Konsulats können, soweit sie Staatsangehörige des Entsendestaates sind, als Zeugen die Aussage über Umstände verweigern, die ihre amtliche Tätigkeit betreffen.

Artikel 14

(1) Die Archive und der amtliche Schriftverkehr des Konsulats einschließlich des telegrafischen Verkehrs sind unverletzlich und dürfen nicht eingesehen werden. Die hierunter fallenden amtlichen Schriftstücke sind jedoch getrennt von dem persönlichen Eigentum und dem privaten Schriftverkehr der Angehörigen des Konsulats zu halten.

(2) Der Konsul hat das Recht, im Verkehr mit den Behörden des Entsendestaates die Chiffre und die diplomatische Post zu gebrauchen. Bei Benutzung der üblichen Nachrichtenmittel (Post, Telegraf, Telefon, Funk) gelten für die Konsuln die gleichen Tarife wie für diplomatische Vertreter.

(3) Die Amtsräume des Konsulats sind unverletzlich; in den persönlichen Wohnräumen des Konsuls führen die Behörden des Empfangsstaates keine Zwangsmaßnahmen durch.

Artikel 15

Den Angehörigen des Konsulats, die nicht Staatsangehörige des Empfangsstaates sind, ist es nicht gestattet, im Empfangsstaat eine andere als die Tätigkeit im Konsulat auszuüben.

3. Земельные участки и здания, поскольку они используются членами личного состава консульства под служебные и жилые помещения, освобождаются от прямых налогов и сборов.

Статья 11

1. В отношении таможенных пошлин и других ввозных сборов членам личного состава консульства, а также проживающим совместно с ними супругам и несовершеннолетним детям, поскольку они являются гражданами государства, назначившего консула, предоставляются на основе взаимности те же льготы, что и соответствующим категориям сотрудников Посольства государства, назначившего консула.

2. Предметы, предназначенные для служебного пользования консульства, в том числе автомашины, освобождаются от таможенных пошлин и других ввозных сборов так же, как и предметы, предназначенные для служебного пользования Посольства государства, назначившего консула.

Статья 12

1. Члены личного состава консульства, проживающие с ними совместно супруги и несовершеннолетние дети, поскольку они являются гражданами государства, назначившего консула, освобождаются в государстве пребывания консула от военных и прочих повинностей личного или имущественного характера.

2. Земельные участки и здания освобождаются от военных и иных повинностей только в том случае, если они используются членами личного состава консульства, являющимися гражданами государства, назначившего консула, под служебные или жилые помещения.

Статья 13

1. Члены личного состава консульства являются по приглашению судов или органов прокуратуры в судебные органы государства пребывания консула в качестве свидетелей.

2. В случае, если консул по служебным обстоятельствам, по болезни или по другим причинам не может явиться в судебные органы, то он должен сообщить им об этом и, если этого требуют судебные органы, дать свидетельские показания в письменной форме.

3. Члены личного состава консульства, поскольку они являются гражданами государства, назначившего консула, могут отказаться от дачи свидетельских показаний об обстоятельствах, касающихся их служебной деятельности.

Статья 14

1. Архивы и официальная переписка консульства, включая телеграфные отправления, неприкосновенны и не могут подвергаться просмотру. Однако, служебные документы, на которые распространяется это положение, должны содержаться отдельно от личного имущества и частной переписки личного состава консульства.

2. При сношениях с властями государства, назначившего консула, консул имеет право пользоваться шифром и дипломатической почтой. При пользовании обычными средствами связи (почта, телеграф, телефон, радио) к консулам применяются те же тарифы, что и к дипломатическим представителям.

3. Служебные помещения консульств неприкосновенны; в личных жилых помещениях консула власти государства пребывания консула не будут осуществлять никаких мер принудительного характера.

Статья 15

Членам личного состава консульства, не являющимся гражданами государства пребывания консула, не разрешается заниматься в государстве пребывания консула иной деятельностью, кроме консульской.

DRITTER ABSCHNITT

Aufgaben und Amtsbefugnisse der Konsuln

Artikel 16

(1) Der Konsul schützt in seinem Konsularbezirk die Rechte und Interessen des Entsendestaates, seiner Staatsangehörigen sowie der juristischen Personen, die im Entsendestaat ihren Sitz haben und nach dessen Recht errichtet worden sind.

(2) Der Konsul soll die Entwicklung der wirtschaftlichen Beziehungen und der Schifffahrt zwischen den Vertragsparteien fördern und zur Festigung der freundschaftlichen Beziehungen zwischen ihnen beitragen.

Artikel 17

(1) Der Konsul kann sich bei der Ausübung seiner Amtspflichten an die zuständigen örtlichen Behörden seines Konsularbezirkes wenden und bei diesen im Falle von Verletzungen der Rechte und Interessen des Entsendestaates, seiner Staatsangehörigen sowie der juristischen Personen, die im Entsendestaat ihren Sitz haben und nach dessen Recht errichtet worden sind, Vorstellungen erheben.

(2) Bleiben diese Vorstellungen des Konsuls unbeachtet oder erweist es sich, daß an der Angelegenheit Behörden beteiligt sind, die sich nicht im Konsularbezirk befinden, so wird die Frage auf diplomatischem Wege entschieden.

Artikel 18

Der Konsul ist befugt, Staatsangehörige des Entsendestaates und juristische Personen, die im Entsendestaat ihren Sitz haben und nach dessen Recht errichtet worden sind, vor Gerichten einschließlich Schiedsgerichten und vor anderen Behörden des Empfangsstaates zu vertreten, wenn diese natürlichen oder juristischen Personen wegen Abwesenheit oder anderer triftiger Gründe nicht in der Lage sind, ihre Rechte und Interessen rechtzeitig wahrzunehmen; diese Vertretung dauert so lange, bis die Vertreter ihre Bevollmächtigten ernennen oder selbst die Wahrnehmung ihrer Rechte und Interessen übernehmen. Vorschriften des Empfangsstaates über den Anwaltszwang bleiben von den Bestimmungen dieses Artikels unberührt.

Artikel 19

Der Konsul ist befugt, in seinen Amtsräumen, in seinen persönlichen Wohnräumen, in den Wohnungen von Staatsangehörigen des Entsendestaates mit deren Zustimmung und an Bord von Schiffen unter der Flagge des Entsendestaates folgende Handlungen vorzunehmen:

1. von Staatsangehörigen des Entsendestaates Erklärungen entgegenzunehmen und sie zu beurkunden;
2. letztwillige Verfügungen und sonstige einseitige Rechtsgeschäfte und Willenserklärungen von Staatsangehörigen des Entsendestaates zu beurkunden;
3. Rechtsgeschäfte zwischen Staatsangehörigen des Entsendestaates zu beurkunden, soweit sie nicht den Gesetzen des Empfangsstaates widersprechen. Der Konsul kann jedoch keine Rechtsgeschäfte über die Begründung, Übertragung oder Aufhebung dinglicher Rechte an Gebäuden und Grundstücken beurkunden, die im Empfangsstaat belegen sind;
4. Rechtsgeschäfte zwischen Staatsangehörigen des Entsendestaates und anderen Personen zu beurkunden oder die Unterschriften der am Abschluß des Rechtsgeschäftes Beteiligten zu beglaubigen, soweit diese Rechtsgeschäfte sich ausschließlich auf Gegenstände oder Rechte im Gebiet des Entsendestaates beziehen und dort auszuführen sind und nicht gegen die Gesetze des Empfangsstaates verstoßen;

РАЗДЕЛ III

Задачи и функции консулов

Статья 16

1. Консул защищает в своем консульском округе права и интересы своего государства и своих граждан, а также юридических лиц, которые имеют свое местопребывание в государстве, назначившем консула, и образованы в соответствии с его законами.

2. Консул должен способствовать развитию экономических связей и судоходства между Договаривающимися Сторонами и содействовать укреплению дружественных отношений между ними.

Статья 17

1. Консул может при исполнении своих служебных обязанностей обращаться к компетентным местным властям своего консульского округа и делать последним представления по поводу нарушений прав и интересов своего государства и своих граждан, а также юридических лиц, которые имеют свое местопребывание в государстве, назначившем консула, и образованы в соответствии с его законами.

2. Если консульское представление не будет принято во внимание или окажется, что к делу причастны власти, не находящиеся в консульском округе, то вопрос будет решаться в дипломатическом порядке.

Статья 18

Консул имеет право представлять перед судами, включая третейские суды, и перед другими властями государства пребывания консула граждан государства, назначившего консула, и юридических лиц, которые имеют свое местопребывание в государстве, назначившем консула, и образованы в соответствии с его законами, если эти физические или юридические лица вследствие отсутствия или по другим уважительным причинам не в состоянии своевременно защитить свои права и интересы; это представительство продолжается до тех пор, пока представляемые не назначат своих уполномоченных или не возьмут на себя защиту своих прав и интересов. Положения законодательства государства пребывания консула об обязательном участии адвоката настоящей статьей не затрагиваются.

Статья 19

Консул имеет право производить в своих служебных и личных жилых помещениях, а также в квартирах граждан своего государства, с их согласия, и на борту судов, плавающих под флагом государства, назначившего консула, следующие действия:

1. принимать от граждан государства, назначившего консула, заявления, составлять и свидетельствовать их;
2. составлять и свидетельствовать завещания и другие односторонние акты и заявления граждан государства, назначившего консула;
3. составлять и свидетельствовать сделки, заключаемые между гражданами назначившего консула государства, поскольку такие сделки не противоречат законам государства пребывания консула. Однако консул не может составлять и свидетельствовать сделки об установлении, отчуждении или прекращении вещных прав на строения и земельные участки, находящиеся в государстве пребывания консула;
4. составлять и свидетельствовать сделки между гражданами государства, назначившего консула, и другими лицами или удостоверить подписи лиц, участвующих в совершении сделки, поскольку эти сделки касаются неключительно предметов или прав, находящихся на территории представляемого консулом государства, и подлежат исполнению на территории этого государства, при условии, что эти сделки не противоречат законам государства пребывания консула;

5. Unterschriften von Staatsangehörigen des Entsendestaates auf Urkunden jeder Art zu beglaubigen;
6. Urkunden jeder Art, die von Behörden oder Amtspersonen des Entsendestaates oder des Empfangsstaates ausgestellt sind, zu legalisieren, sowie Vervielfältigungen dieser Schriftstücke zu beglaubigen;
7. Schriftstücke jeder Art zu übersetzen und diese Übersetzungen zu beglaubigen;
8. Urkunden, Geld, Wertgegenstände und sonstige Vermögensgegenstände von Staatsangehörigen des Entsendestaates und von juristischen Personen, die im Entsendestaat ihren Sitz haben und nach dessen Recht errichtet worden sind, zu verwahren oder für diese in Verwahrung zu nehmen;
9. andere konsularische Amtshandlungen vorzunehmen, mit deren Vornahme sie beauftragt werden, sofern diese nicht den Gesetzen des Empfangsstaates widersprechen.

Artikel 20

(1) Die in Artikel 19 genannten Urkunden werden, wenn sie von einem Konsul aufgenommen oder unter Beifügung seines Amtssiegels beglaubigt sind, ebenso wie die von ihm unter Beifügung seines Amtssiegels beglaubigten Vervielfältigungen, Übersetzungen und Auszüge solcher Urkunden, im Empfangsstaat als öffentliche oder öffentlich beglaubigte Urkunden, Vervielfältigungen, Übersetzungen und Auszüge angesehen und haben dieselbe rechtliche Wirkung und Beweiskraft, als wenn sie von zuständigen Behörden oder Amtspersonen des Empfangsstaates aufgenommen oder beglaubigt wären.

(2) Sämtliche in Absatz 1 dieses Artikels erwähnten Urkunden, sowie deren Vervielfältigungen, Übersetzungen und Auszüge müssen jedoch, wenn sie sich auf Angelegenheiten beziehen, die im Empfangsstaat auszuführen sind, legalisiert werden, falls dies nach den Gesetzen des Empfangsstaates erforderlich ist.

Artikel 21

Der Konsul ist befugt, die Staatsangehörigen des Entsendestaates zu registrieren, die sich ständig oder vorübergehend in seinem Konsularbezirk aufhalten.

Artikel 22

(1) Der Konsul ist befugt, den Staatsangehörigen des Entsendestaates Pässe und andere Ausweise auszustellen, sie zu verlängern und auszuhändigen.

(2) Der Konsul ist befugt, Sichtvermerke des Entsendestaates zur Ein-, Durch- und Ausreise zu erteilen.

Artikel 23

(1) Der Konsul ist befugt, nach den Vorschriften des Entsendestaates Eheschließungen vorzunehmen, wenn beide Eheschließenden Staatsangehörige des Entsendestaates sind.

(2) Von den vorgenommenen Eheschließungen hat der Konsul den Behörden des Empfangsstaates innerhalb von drei Monaten Anzeige zu erstatten.

(3) Der Konsul ist befugt, von den Gerichten erkannte Ehescheidungen, die einen Staatsangehörigen des Entsendestaates betreffen, nach den Vorschriften des Entsendestaates zu registrieren.

Artikel 24

(1) Der Konsul ist befugt, nach den Vorschriften des Entsendestaates Geburten und Todesfälle der Staatsangehörigen des Entsendestaates zu beurkunden.

5. удостоверить подписи граждан государства, назначившего консула, на всякого рода документах;
6. легализовать акты и документы, исходящие от властей или должностных лиц государства, назначившего консула, или государства его пребывания, а также удостоверить копии этих актов и документов;
7. переводить всякого рода акты и документы и удостоверить эти переводы;
8. принимать на хранение документы, деньги, ценности и другое имущество от граждан государства, назначившего консула, и от юридических лиц, которые имеют свое местопребывание в государстве, назначившем консула, и образованы в соответствии с его законами, или предназначенные для этих граждан и юридических лиц;
9. совершать другие консульские действия, которые на них могут быть возложены, если они не противоречат законам государства пребывания консула.

Статья 20

1. Указанные в статье 19 акты и документы, составленные или удостоверенные консулом с приложением его официальной печати, а также удостоверенные им с приложением его официальной печати копии, выписки и переводы подобных актов и документов будут рассматриваться в государстве пребывания консула официальными или официально засвидетельствованными актами, документами, копиями, переводами и выписками и будут иметь такое же юридическое действие и доказательную силу, как если бы они были составлены или удостоверены компетентными властями и официальными должностными лицами государства пребывания консула.

2. Перечисленные в пункте 1 настоящей статьи акты, документы, копии, переводы или выписки из них, когда они будут относиться к делам, подлежащим исполнению в государстве пребывания консула, должны быть легализованы, если это требуется по законам государства пребывания консула.

Статья 21

Консул имеет право вести учет граждан государства, назначившего консула, пребывающих постоянно или временно в его консульском округе.

Статья 22

1. Консул имеет право выписывать гражданам государства, назначившего консула, паспорта и иные удостоверения личности, а также пролонгировать и вручать их.

2. Консул имеет право выдавать визы на въезд в свою страну, выезд из нее и транзит через свою страну.

Статья 23

1. Консул имеет право в соответствии с законодательством государства, назначившего консула, регистрировать браки, если оба лица, вступающие в брак, являются гражданами государства, назначившего консула.

2. Консул обязан в течение трех месяцев уведомить власти государства своего пребывания о факте произведенной регистрации брака.

3. Консул имеет право в соответствии с законодательством государства, назначившего консула, регистрировать расторжение брака, произведенное судом и касающееся гражданина государства, назначившего консула.

Статья 24

1. Консул имеет право в соответствии с законодательством государства, назначившего консула, составлять акты рождения и смерти своих граждан.

(2) Eine nach den Gesetzen des Empfangsstaates bestehende Verpflichtung der beteiligten Personen, von Geburten und Todesfällen den Behörden des Empfangsstaates Anzeige zu erstatten, wird von den Bestimmungen dieses Artikels nicht berührt.

Artikel 25

(1) Stirbt ein Staatsangehöriger des Entsendestaates im Konsularbezirk, so wacht der Konsul darüber, daß alle Maßnahmen ergriffen werden, die zum Schutze der berechtigten Interessen der Erben erforderlich sind.

(2) Die Behörden im Konsularbezirk setzen den Konsul von Todesfällen von Staatsangehörigen des Entsendestaates sowie von den ergriffenen oder zu ergreifenden Maßnahmen zur Regelung der Nachlaßangelegenheiten in Kenntnis.

Artikel 26

Die Feststellung, Verwahrung und Siegelung des Nachlasses gehört zur Zuständigkeit der örtlichen Behörden. Auf Antrag des Konsuls ergreifen sie die zum Schutz des Nachlasses notwendigen Maßnahmen.

Artikel 27

Der Konsul hat hinsichtlich des Nachlasses von Staatsangehörigen des Entsendestaates, die sich im Konsularbezirk aufgehalten haben, folgende Rechte, die er selbst oder durch seine Bevollmächtigten wahrnehmen kann:

1. an der Aufnahme eines Nachlaßverzeichnisses und der Unterzeichnung des entsprechenden Protokolls teilzunehmen;
2. sich mit den zuständigen Behörden des Empfangsstaates ins Benehmen zu setzen, um Beschädigung oder Verderb der Nachlaßgegenstände zu verhindern und im Bedarfsfalle ihre Veräußerung sicherzustellen.

Artikel 28

(1) Der Konsul ist befugt, von den örtlichen Behörden die Übergabe der Nachlaßgegenstände einschließlich der Schriftstücke des Verstorbenen zu verlangen, wenn die Erben Staatsangehörige des Entsendestaates sind und sich nicht im Gebiet des Empfangsstaates befinden.

(2) Bevor der Konsul die Nachlaßgegenstände an die Erben übergibt oder in das Ausland verbringt, müssen in den Grenzen des Nachlaßwertes die festgesetzten Abgaben bezahlt und die sonstigen von anderen im Empfangsstaat wohnhaften Personen erhobenen und nachgewiesenen Ansprüche befriedigt sein. Diese Verpflichtungen des Konsuls erlöschen, wenn ihm nicht innerhalb von sechs Monaten nach dem Tode des Erblassers nachgewiesen wird, daß die Ansprüche dieser Personen als berechtigt anerkannt sind oder derzeit von den zuständigen Behörden geprüft werden.

(3) Hinsichtlich der unbeweglichen Nachlaßgegenstände finden die Rechtsvorschriften des Staates Anwendung, in dessen Gebiet diese Gegenstände belegen sind.

Artikel 29

(1) Der Konsul kann den zuständigen Behörden des Empfangsstaates geeignete Personen zur Bestellung als Vormünder oder Pfleger für Staatsangehörige des Entsendestaates vorschlagen. Diese Behörden sollen dem Vorschlag des Konsuls entsprechen, wenn nicht besonders wichtige Gründe entgegenstehen. Diese Gründe sollen dem Konsul mitgeteilt werden.

2. Existierende nach Gesetzen des Empfangsstaates bestehende Verpflichtung der beteiligten Personen, von Geburten und Todesfällen den Behörden des Empfangsstaates Anzeige zu erstatten, wird von den Bestimmungen dieses Artikels nicht berührt.

Статья 25

1. Если гражданин государства, назначившего консула, умрет в округе консула, то консул следит за тем, чтобы были приняты все меры, необходимые для защиты законных интересов наследников.

2. Власти, находящиеся в округе консула, будут ставить консула в известность о случаях смерти граждан государства, назначившего консула, а также о принятых и предпринимаемых мерах по урегулированию наследственных дел.

Статья 26

Выявление, сохранение и опечатывание наследства входит в компетенцию местных властей. По ходатайству консула, они принимают необходимые меры по охране наследственного имущества.

Статья 27

Консул обладает следующими правами в отношении наследства граждан своего государства, проживавших на территории консульского округа, и может осуществлять эти права сам или через своих уполномоченных:

1. участвовать в составлении описи наследства и в подписании соответствующего протокола;
2. сноситься с компетентными властями государства пребывания консула, чтобы не допустить повреждения или порчи наследственного имущества и обеспечить в случае необходимости его продажу.

Статья 28

1. Консул имеет право потребовать от местных властей передачи ему наследственного имущества, включая документы умершего, если наследники являются гражданами государства, назначившего консула, и не находятся на территории государства пребывания консула.

2. До передачи консулом наследственного имущества наследникам или до отправки этого имущества за границу должны быть оплачены в пределах стоимости наследства установленные сборы и удовлетворены другие предъявленные и доказанные претензии со стороны других лиц, проживающих в государстве пребывания консула. Эти обязанности консула прекращаются, если консулу в течение 6 месяцев со дня смерти наследодателя не будет доказано, что претензии указанных лиц признаны законными или находятся на рассмотрении соответствующих органов.

3. В отношении недвижимого наследственного имущества применяется законодательство государства местонахождения имущества.

Статья 29

1. Консул может предложить компетентным органам государства пребывания консула подходящие кандидатуры для назначения опекунами или попечителями для граждан государства, назначившего консула. Эти органы должны выполнить предложение консула, если этому не препятствуют особо важные причины. Такие причины следует сообщить консулу.

(2) Erfährt der Konsul, daß das Vermögen eines Staatsangehörigen des Entsendestaates unbeaufsichtigt ist, so kann er den zuständigen Behörden des Empfangsstaates eine geeignete Person zur Bestellung als Vermögensverwalter vorschlagen. Diese Behörden sollen dem Vorschlag des Konsuls entsprechen, wenn nicht besonders wichtige Gründe entgegenstehen. Diese Gründe sollen dem Konsul mitgeteilt werden.

Artikel 30

(1) Der Konsul kann persönlich oder, durch seine Bevollmächtigten ohne Behinderung seitens der Behörden des Empfangsstaates Schiffe unter der Flagge des Entsendestaates, die in einen Hafen seines Konsularbezirkes eingelaufen sind, besuchen und jede den Gesetzen entsprechende Hilfe und Unterstützung gewähren.

(2) Soll in einem Hafen des Empfangsstaates auf einem Schiff unter der Flagge des Entsendestaates eine Durchsuchung, eine Besichtigung, eine Festnahme, eine Vernehmung oder ein sonstiger mit Zwang verbundener Gerichts- oder Verwaltungsakt vorgenommen werden, so soll vor einer solchen Maßnahme der zuständige Konsul hiervon benachrichtigt werden, damit er zugegen sein kann. Diese Bestimmung findet auch Anwendung, wenn Mitglieder der Schiffsbesatzung an Land von den Behörden des Hafenortes vernommen werden sollen.

(3) Die Bestimmungen von Absatz 2 dieses Artikels erstrecken sich nicht auf die gewöhnliche Zollrevision, auf die gesundheitspolizeiliche Untersuchung und die Paßkontrolle, die auf Grund der im Empfangsstaat geltenden Gesetze und Verwaltungsvorschriften durchgeführt werden.

Artikel 31

(1) Erleidet ein Schiff unter der Flagge des Entsendestaates Schiffbruch, gerät es auf Grund, strandet es an der Küste des Empfangsstaates oder erleidet es im Hoheitsgebiet des Empfangsstaates eine andere Havarie, so benachrichtigen die zuständigen Behörden unverzüglich den Konsul des Flaggenstaates hiervon und teilen ihm die von ihnen ergriffenen Maßnahmen zur Rettung von Menschen, Schiff und Ladung mit. Die zuständigen Behörden gewähren dem Konsul die erforderliche Unterstützung bei Maßnahmen, die er im Zusammenhang mit der Havarie des Schiffes ergreift.

(2) Soweit nicht Verabredungen zwischen den Reedern, Befrachtern und Versicherern entgegenstehen, wird die während der Fahrt von dem Schiff unter der Flagge des Entsendestaates erlittene Havarie von dem Konsul geregelt, wenn das Schiff einen Hafen des Empfangsstaates anläuft. Diese Regelung erfolgt jedoch durch die Behörden des Empfangsstaates, wenn eine Person beteiligt ist, die nicht Staatsangehörige des Entsendestaates ist, und eine endgültige Einigung nicht zustande kommt.

Artikel 32

Der Konsul ist hinsichtlich der Besatzung von Schiffen unter der Flagge des Entsendestaates zur An- und Abmusterung von Seeleuten befugt; jedoch dürfen dabei die Gesetze des Empfangsstaates nicht verletzt werden.

Artikel 33

Unter „Schiffe“ im Sinne dieses Vertrages fallen nicht Kriegsschiffe.

Artikel 34

Die Bestimmungen der Artikel 30, 31 und 33 dieses Vertrages finden auf Luftfahrzeuge entsprechende Anwendung.

2. В случае, если консул узнает, что имущество гражданина государства, назначившего консула, остается без надзора, то он может предложить компетентным органам государства пребывания консула подходящую кандидатуру для назначения управляющего имуществом. Эти органы должны выполнить предложение консула, если этому не препятствуют особо важные причины. Такие причины следует сообщить консулу.

Статья 30

1. Консул может лично или через своих уполномоченных беспрепятственно со стороны властей государства пребывания консула оказывать всяческую законную помощь и содействие судам, плавающим под флагом государства, назначившего консула, и зашедшим в порт его консульского округа, а также посещать эти суда.

2. Если в порту государства пребывания консула на каком-либо судне, плавающем под флагом государства, назначившего консула, должен состояться обыск, досмотр, арест, допрос или какое-либо иное принудительное судебное или административное действие, то об этом должен быть поставлен в известность соответствующий консул до начала таких действий, с тем чтобы он мог присутствовать при таких действиях. Это постановление находит применение и в том случае, если члены экипажа судна должны допрашиваться на берегу властями местонахождения порта.

3. Постановления пункта 2 настоящей статьи не распространяются на обычный таможенный досмотр, санитарный осмотр и контроль паспортов, производимый на основании законов и административных распоряжений, действующих в государстве пребывания консула.

Статья 31

1. Если судно, плавающее под флагом государства, назначившего консула, потерпит кораблекрушение, сядет на мель или будет выброшено на берег государства пребывания консула или с ним произойдет другая авария на территории последнего, то компетентные власти немедленно известят об этом консула государства флага судна и сообщат ему о принятых или мерах по спасению людей, судна и грузов. Компетентные власти окажут консулу необходимое содействие в мероприятиях, проводимых им в связи с аварией судна.

2. Поскольку между судовладельцами, фрахтователями и страховщиками нет иной договоренности, авария, которую потерпело судно, плавающее под флагом государства, назначившего консула, регулируется консулом, если судно заходит в порт государства пребывания консула. Это урегулирование, однако, производится властями государства пребывания консула, если речь идет об участии лица, не являющегося гражданином государства, назначившего консула, и если окончательная договоренность не достигается.

Статья 32

Консул имеет право напирать и увольнять членов экипажа судов, плавающих под флагом государства, назначившего консула; однако при этом не должны нарушаться законы государства пребывания консула.

Статья 33

В понятие «суда» в смысле настоящего Договора не входят военные суда.

Статья 34

К воздушным судам будут применяться соответственно положения, содержащиеся в статьях 30, 31 и 33 настоящего Договора.

VIERTER ABSCHNITT

Schlußbestimmungen

Artikel 35

Die Bestimmungen dieses Vertrages über konsularische Rechte und Pflichten finden auf die Angehörigen der Botschaften der beiden Vertragsparteien Anwendung, soweit diese im Empfangsstaate konsularische Amtsbefugnisse ausüben. Die Ausübung konsularischer Amtsbefugnisse durch diese Personen läßt die diplomatischen Privilegien und Immunitäten unberührt, die sie als Angehörige der Botschaft genießen.

Artikel 36

Fragen, die sich etwa zwischen den Vertragsparteien bei der Auslegung und Anwendung dieses Vertrages ergeben, werden auf diplomatischem Wege geregelt.

Artikel 37

(1) Dieser Vertrag bedarf der Ratifizierung; er tritt am dreißigsten Tage nach dem Austausch der Ratifikationsurkunden, der in Moskau stattfinden soll, in Kraft.

(2) Der Vertrag wird auf die Dauer von fünf Jahren geschlossen. Wird er nicht mindestens sechs Monate vor Ablauf dieser Frist von einer Vertragspartei gekündigt, so bleibt er weiter in Geltung bis zum Ablauf eines Jahres von dem Tage an, an dem er von einer Vertragspartei gekündigt wird.

ZU URKUND DESSEN haben die Bevollmächtigten beider Vertragsparteien diesen Vertrag unterschrieben und mit ihren Siegeln versehen.

GESCHEHEN ZU BONN am 25. April 1958 in zwei Urschriften, jede in deutscher und russischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für den Präsidenten
der Bundesrepublik Deutschland

gezeichnet:

von Brentano

Lahr

Für das Präsidium
des Obersten Sowjets der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken

gezeichnet:

A. Mikojan

W. Semjonow

РАЗДЕЛ IV

Заключительные постановления

Статья 35

Постановления настоящего Договора относительно прав и обязанностей консулов будут применяться к сотрудникам Посольств обеих Договаривающихся Сторон, поскольку эти сотрудники выполняют в государстве своего пребывания консульские функции. Исполнение указанными лицами консульских функций не затрагивает дипломатических привилегий и иммунитета, которыми они пользуются как сотрудники Посольства.

Статья 36

Вопросы, которые могут возникнуть между Договаривающимися Сторонами при толковании и применении настоящего Договора, будут разрешаться дипломатическим путем.

Статья 37

1. Настоящий Договор подлежит ратификации и вступит в силу на тридцатый день после обмена ратификационными грамотами, который состоится в Москве.

2. Договор заключается сроком на 5 лет. В случае, если Договор не будет расторгнут одной из Договаривающихся Сторон по меньшей мере за шесть месяцев до истечения этого срока, то он будет оставаться в силе впредь до истечения одного года с того дня, когда он будет расторгнут одной Договаривающейся Стороной.

В УДОСТОВЕРЕНИЕ ЧЕГО Уполномоченные обеих Договаривающихся Сторон подписали настоящий Договор и скрепили своими печатями.

СОВЕРШЕНО в Бонне 25. апреля 1958 года в двух экземплярах, каждый на немецком и русском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

По уполномочию Президента
Федеративной Республики
Германии

подписи:

фон Brentano

Lahr

По уполномочию Президиума
Верховного Совета
Союза Советских
Социалистических Республик

подписи:

A. Mikojan

B. Semjonow

Denkschrift

zum Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt und zu dem Konsularvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

I. Allgemeiner Teil

A. Vorbereitung und Ablauf der deutsch-sowjetischen Verhandlungen vom 22. Juli 1957 bis zum 8. April 1958

Das Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und der Konsularvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken sind Teile eines Vertragswerkes, dessen Entstehen und Inhalt einer Darstellung im ganzen bedürfen, um die beiden zustimmungspflichtigen Teile zu erläutern.

Dieses Vertragswerk geht auf den Besuch des Bundeskanzlers vom September 1955 zurück. Mit Ausnahme des Konsularvertrages, der erstmalig in dem Brief des Ministerpräsidenten Bulganin an den Bundeskanzler vom 5. Februar 1957 erwähnt wurde, behandelt es Gegenstände, die bereits in dem dem Besuch von 1955 vorangegangenen Notenwechsel genannt und in den dann folgenden Besprechungen erörtert worden waren. Es wurde damals vereinbart, nach Aufnahme der diplomatischen Beziehungen Besprechungen über die Entwicklung des gegenseitigen Handels zu führen. Außerdem sagte die sowjetische Regierung zu, neben der Heimführung der in der Sowjetunion lebenden deutschen Kriegsgefangenen alle sonstigen Personen ausreisen zu lassen, die deutsche Staatsangehörige sind und in der Sowjetunion leben.

Nachdem im Jahre 1956 weder die Frage der handelspolitischen Kontakte noch das Problem der Repatriierung von deutschen Zivilpersonen einer Lösung näher gebracht worden waren, schlug der sowjetische Ministerpräsident Bulganin mit einem an den Bundeskanzler gerichteten Schreiben vom 5. Februar 1957 umfassende deutsch-sowjetische Regierungsverhandlungen vor, die Vereinbarungen über die Erweiterung des Handelsaustauschs, den Abschluß eines Konsularvertrages und Vereinbarungen über kulturelle und technisch-wissenschaftliche Zusammenarbeit zum Ziele haben sollten. Auch die Repatriierungsfrage wurde in diesem Schreiben — wenn auch nur in vager Form — erwähnt. Anlaß für diesen Schritt der Sowjetregierung dürften einmal das Interesse am Abschluß handelspolitischer Vereinbarungen mit der Bundesrepublik, gleichzeitig aber auch allgemeine politische Überlegungen gewesen sein.

Die Bundesregierung glaubte, den sowjetischen Vorschlag nicht ablehnen zu sollen. Unter den von Ministerpräsident Bulganin angeschnittenen Themen bestand namentlich an der Repatriierungsfrage ein

dringendes deutsches Interesse. Die Bundesregierung und mit ihr die gesamte deutsche Öffentlichkeit empfanden es als untragbar, daß noch zwölf Jahre nach Beendigung der Kriegshandlungen Tausende deutscher Menschen, die in den letzten Kriegsmonaten oder kurz darauf gegen ihren Willen in die Sowjetunion geraten waren, nicht die Möglichkeit der Ausreise und Heimkehr besaßen. Sie glaubte es sowohl diesen Menschen als auch den in der Bundesrepublik befindlichen Angehörigen schuldig zu sein, jede sich bietende Gelegenheit, die Heimkehr dieser Deutschen zu ermöglichen, zu benutzen. Die hierzu im September 1955 getroffene Absprache hatte sich als wenig wirkungsvoll erwiesen, da sich in der Frage der Staatsangehörigkeit erhebliche Meinungsverschiedenheiten zwischen der Bundesrepublik und der Sowjetunion gezeigt hatten und die Zahl derjenigen, denen auf die Bemühungen der Botschaft in Moskau und des Deutschen Roten Kreuzes die Ausreise genehmigt worden war, nur sehr bescheiden geblieben war.

Vom allgemeinen politischen Standpunkt bedeutete das Eingehen auf die sowjetischen Verhandlungsvorschläge die Fortsetzung der mit der Aufnahme diplomatischer Beziehungen eingeleiteten Politik, die von den Sowjets angebotene Möglichkeit eines Gesprächs wahrzunehmen. Der Aufnahme der diplomatischen Beziehungen war infolge mehrerer Umstände, nicht zuletzt infolge der Ungarnkrise, die an sich erwartete Vermehrung der Kontakte, die zu einer Besserung des Verhältnisses der beiden Staaten führen sollte, nicht gefolgt. Hier bot sich eine solche Möglichkeit, der zudem von der anderen Seite die Besserung der Beziehungen als Hauptziel gesetzt war. In diesem Wunsch trafen sich die grundsätzlichen Auffassungen beider Regierungen.

Die Bundesregierung erklärte sich daher zu Verhandlungen über Handels- und Konsularfragen bereit. Das Gespräch über technisch-wissenschaftliche Zusammenarbeit schlug sie vor, auf den diplomatischen Weg zu verweisen, um diese ersten Vertragsverhandlungen zwischen beiden Staaten nicht durch ein allzu umfangreiches Programm zu belasten. Den sowjetischen Vorschlag, Verhandlungen über ein Kulturabkommen zu führen, nahm die Bundesregierung vorerst nicht auf, da sie glaubte, daß die Regelung dieser Frage eine gewisse Entspannung im bilateralen Verhältnis voraussetzte, die erst durch die Verhandlungen auf den anderen Gebieten erreicht werden sollte. Mit großem Nachdruck forderte sie die sofortige und umfassende Behandlung der Repatriierungsfrage, weil sie — abgesehen von den großen politischen Fragen, die nicht als erste in Angriff genommen werden konnten — in dieser das bedeutendste Hindernis auf dem Weg zu einer

Besserung der allgemeinen Beziehungen zwischen beiden Ländern sah. Verhandlungen allein über Wirtschafts- und Konsularfragen hätten, solange dieses Hindernis noch bestand, hierzu nicht genügt. Es sprach auch alles dafür, die Repatriierungsfrage gleichzeitig mit den beiden anderen, von den Sowjets vorgeschlagenen Verhandlungsthemen zu behandeln und sich nicht etwa auf die letzteren in der Hoffnung zu beschränken, daß die Sowjetregierung nach einer für sie günstigen Lösung dieser beiden Fragen von sich aus zu einer uns befriedigenden Regelung der Repatriierungsfrage bereit sein würde. Wenn sie einer Regelung der Repatriierungsfrage nicht ausweichen wollte, so war nicht ersichtlich, weshalb sie sich einer Aufnahme dieses Punktes in die Tagesordnung der Verhandlungen hätte widersetzen sollen. Umgekehrt hätte die Zurückweisung des deutschen Verhandlungswunsches berechtigte Zweifel darüber aufkommen lassen, ob die Sowjetregierung zu einer angemessenen Lösung dieser Frage überhaupt bereit war.

Die Aufnahme der Verhandlungen verzögerte sich, weil zu letzterem Punkt noch eine Klärung erforderlich war. Der Brief des Ministerpräsidenten Bulganin vom 5. Februar 1957 ließ offen, ob die Sowjetregierung mit der Einbeziehung der Repatriierungsfrage in das Verhandlungsprogramm einverstanden und zu einer grundsätzlichen Lösung bereit war. Es bedurfte noch eines mehrfachen Brief- und Notenwechsels, bis über die erstere Frage Klarheit erzielt war und in der materiellen Frage sich jedenfalls ein gewisses Eingehen auf die deutschen Wünsche ankündigte.

Um keine weitere Zeit zu verlieren, erklärte sich die Bundesregierung damit einverstanden, die Verhandlungen zu einem an sich wenig günstigen Zeitpunkt, nämlich zwei Monate vor den Bundestagswahlen des Jahres 1957, beginnen zu lassen.

Die Verhandlungen wurden am 22. Juli 1957 in Moskau aufgenommen. Die deutsche Delegation wurde von Botschafter Lahr geleitet. Auf sowjetischer Seite führte der Stellvertretende Außenminister Semjonow die Verhandlungen über die politischen Fragen und der Stellvertretende Außenhandelsminister Kumykin die Verhandlungen auf wirtschaftlichem Gebiet. In Übereinstimmung mit dem vorangegangenen Brief- und Notenwechsel wurde zu Beginn der Verhandlungen vereinbart, daß die Tagesordnung drei gleichrangige Punkte, nämlich die Handelsfragen, die mit der Repatriierung zusammenhängenden Fragen und die Frage eines Abkommens über die Gewährleistung der konsularischen Befugnisse umfassen sollte.

In der Zeit bis zum 15. September 1957 konnte in den Verhandlungen keine Verständigung über die einzelnen Verhandlungsgegenstände erzielt werden. Dennoch blieb die deutsche Delegation ständig bemüht, die Verhandlungen fortzuführen und einen Abbruch der Gespräche zu verhindern.

Nach dem 15. September 1957 zeigte die sowjetische Seite sich gegenüber den sich weiter fortsetzenden deutschen Bemühungen zunächst indifferent. Erst im Oktober gab sie zu erkennen, daß sie nunmehr zu Gesprächen über Einzelfälle der Repatri-

ierung bereit sei, so daß nunmehr die Verhandlungen auf allen Gebieten wieder aufgenommen werden konnten. Vor der Weihnachtsunterbrechung zeichnete sich ein von beiderseitigen Kompromissen ausgehender Gesamtplan für alle Verhandlungsgegenstände ab, auf dessen Grundlage dann die Gespräche am 1. Februar 1958 wieder aufgenommen und trotz zeitweiligen Auftauchens neuer, teilweise ernster Schwierigkeiten am 8. April 1958 abgeschlossen werden konnten. Es wurden ein „Langfristiges Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr“, das „Protokoll über den Warenverkehr im Jahre 1958“, das „Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt“ und der „Konsularvertrag“ paraphiert. Gleichzeitig wurde die auf dem Gebiet der Repatriierung erzielte Einigung durch eine gemeinsame Verlautbarung im Schlußkommuniqué und die Verlesung einer sowjetischen und einer deutschen Erklärung vollzogen. Das Kommuniqué ist am gleichen Tage in beiden Ländern veröffentlicht worden. Die über die Repatriierung mündlich getroffene Vereinbarung ist am folgenden Tag in der Bundesrepublik publiziert worden, während auf sowjetischer Seite — abgesehen von dem Schlußkommuniqué — weder die schriftlichen noch die mündlichen Vereinbarungen veröffentlicht worden sind. Die Durchführung der Repatriierungsvereinbarung ist von der Sowjetunion bereits in die Wege geleitet worden. Die Unterzeichnung der schriftlichen Vereinbarungen wurde, gemäß einer vor Verhandlungsbeginn getroffenen Absprache, in Bonn, und zwar am 25. April 1958 durch den Bundesminister des Auswärtigen, Dr. von Brentano, und Botschafter Lahr, auf sowjetischer Seite durch den Ersten Stellvertretenden Ministerpräsidenten Mikojan sowie den Stellvertretenden Außenminister Semjonow bzw. den Stellvertretenden Außenhandelsminister Kumykin, vorgenommen. Die nicht-zustimmungsbedürftigen Vereinbarungen sind am Tage der Unterzeichnung in Kraft getreten.

Neben dem unmittelbaren Interesse an den einzelnen Verhandlungsergebnissen liegt die weitere Bedeutung dieses Vertragswerkes auf allgemeinem politischen Gebiet. Allein die Tatsache des positiven Abschlusses der Verhandlungen ist in beiden Ländern lebhaft begrüßt worden. Anlässlich der Unterzeichnung hat eine allgemeine Aussprache zwischen leitenden Persönlichkeiten der beiden Regierungen stattgefunden. Die Durchführung der Abkommen, die sich nach der Überzeugung der Bundesregierung beide Seiten auf das ernsthafteste angelegen sein lassen werden, wird hoffentlich der weiteren Verbesserung der beiderseitigen Beziehungen nützlich sein. Kulturelle und technisch-wissenschaftliche Kontakte, über die nunmehr Gespräche aufgenommen werden, sollen diese Wirkung verstärken. Wenn damit auch die Lösung der das deutsch-sowjetische Verhältnis beherrschenden Frage, die deutsche Wiedervereinigung, nicht unmittelbar gefördert wird, so dient eine Besserung der Atmosphäre letztlich auch der Behandlung dieser Lebensfrage des deutschen Volkes, die sich unabweislich aufdrängt, wenn es wirklich zu der im Interesse der beiden Völker und des Weltfriedens liegenden Normalisierung der deutsch-sowjetischen Beziehungen kommen soll.

B. Zusammenfassung und Würdigung der auf den einzelnen Gebieten getroffenen Vereinbarungen

1. Die Repatriierungsfrage

Die Standpunkte, die von den beiderseitigen Regierungen bei Beginn der Verhandlungen in der Repatriierungsfrage eingenommen wurden, lassen sich wie folgt gegenüberstellen:

In dem Brief- und Notenwechsel, der den Verhandlungen vorausging, sowie bei Eröffnung der Verhandlungen ist von deutscher Seite das folgende Verhandlungsziel bekanntgegeben worden:

Abschluß eines Abkommens mit reziprok geltenden Richtlinien für die Behandlung der einzelnen Repatriierungsfälle.

Materiell sollte unter Wahrung der Freiwilligkeit folgenden deutschen Staatsangehörigen die Rückkehr aus der Sowjetunion ermöglicht werden:

- a) den Personen, die am 8. Mai 1945 nach deutschem Recht die deutsche Staatsangehörigkeit besessen haben;
- b) den Personen, die auf Grund nationalsozialistischer Verfolgungsmaßnahmen die deutsche Staatsangehörigkeit verloren haben;
- c) den Ehegatten, Abkömmlingen, Eltern und Geschwistern der unter a und b genannten Personen, falls sie mit diesen ausreisen wollen;
- d) den Personen, die nicht unter a bis c genannt sind, und die sich zu ihren außerhalb der Sowjetunion lebenden deutschen Ehegatten, Abkömmlingen, Eltern oder Geschwistern begeben wollen.

Hierbei war im wesentlichen an folgende Personengruppen deutscher Staatsangehörigkeit gedacht:

- a) Vertragsumsiedler, d. h. Deutsche, die auf Grund von Verträgen in der Zeit von 1939 bis 1941 aus Lettland, Estland, Bessarabien, der nördlichen Bukowina und aus den polnischen Ostgebieten nach Deutschland umgesiedelt und nach Kriegsende wieder in die Sowjetunion gebracht worden waren;
- b) Reichsdeutsche aus den von den sowjetischen Truppen besetzten Gebieten des Deutschen Reiches nach dem Stand vom 31. Dezember 1937, unter anderem aus dem Gebiet um Königsberg; ferner aus dem Memelgebiet;
- c) die Administrativumsiedler, d. h. die Deutschen, die ihren Wohnsitz in der Sowjetunion hatten, während des letzten Krieges nach Deutschland kamen, hier im Wege der Einzeleinbürgerung die deutsche Staatsangehörigkeit erhalten hatten und nach dem Krieg in die Sowjetunion zurückgebracht worden waren;
- d) eine kleine Gruppe von deutschen Technikern und Wissenschaftlern, die in den Jahren 1945/46 zur Arbeitsleistung in die Sowjetunion verpflichtet worden war und die sich seit September 1955 in Suchumi am Schwarzen Meer aufhielt.

In dem angestrebten Abkommen sollte auch das bei Durchführung der Repatriierung anzuwendende Verfahren festgelegt werden.

Die Bundesregierung hat es bei der Ausarbeitung der deutschen Vorschläge für ihre rechtliche und menschliche Pflicht gehalten, sich für alle diese Personen, die nach dem in der Bundesrepublik in Geltung befindlichen Recht deutsche Staatsangehörige sind, bei der sowjetischen Regierung zu verwenden und alles dafür zu tun, diesen Menschen die Ausreise nach der Bundesrepublik zu ermöglichen, wenn diese sie wünschen.

Nach sowjetischer Auffassung sollte, wie sich aus dem Brief- und Notenwechsel, der den Verhandlungen vorausging, ergab, die Repatriierungsfrage wie folgt behandelt werden:

Die praktischen Fragen, die sich bei der Durchführung der Maßnahmen zur Repatriierung einzelner deutscher Bürger aus der Sowjetunion ergeben und die Fragen, die mit der Rückkehr der verschleppten sowjetischen Staatsangehörigen in der Bundesrepublik Deutschland verbunden sind, sollten Gegenstand einer Erörterung sein. Der Modus der Erörterung dieser Fragen sollte von den Regierungsdelegationen bestimmt werden.

Für die sowjetische Regierung existierte, wie sich herausstellte, eine Repatriierungsfrage nur insoweit, als es sich um solche Personen handelte, die auch nach sowjetischer Auffassung allein die deutsche Staatsangehörigkeit besaßen. Infolge der sowjetischen Einbürgerungspraxis nach dem Kriege handelte es sich dabei nur um wenige Personen, vornehmlich aus Ostpreußen und aus dem Memelgebiet sowie um einige wenige Vertragsumsiedler.

In den abschließenden Vereinbarungen vom 8. April 1958 wird die Repatriierungsfrage wie folgt geregelt:

Als Vereinbarung gelten der die Repatriierung betreffende Abschnitt des Moskauer Schlußkommuniqués vom 8. April 1958 und die von den beiden Delegationsleitern in der Abschlusssitzung zu diesem Schlußkommuniqué abgegebenen, zuvor ausgehandelten mündlichen Erklärungen. Die Repatriierungsvereinbarung besteht somit aus einem allgemeinen schriftlichen und einem besonderen mündlichen Teil; der letztere ergänzt und erläutert den ersteren. Das Schlußkommuniqué und der Wortlaut der mündlichen Erklärungen vom 8. April 1958 sind dieser Begründung beigefügt (Anlage I und II).

Die sowjetische Regierung ist bei den getroffenen Vereinbarungen folgende Bindungen eingegangen:

- a) Uneingeschränkt repatriierungsberechtigt sind:
 1. die Ostpreußen;
 2. die Memelländer, ausgenommen solche, die selbst oder deren Eltern erst nach 1918 in das Memelgebiet gekommen sind und nichtdeutscher Volkszugehörigkeit sind;
 3. Vertragsumsiedler, die auch nach sowjetischer Auffassung heute noch die deutsche Staatsangehörigkeit besitzen;
 4. alle übrigen deutschen Staatsangehörigen aus dem Gebiet des Deutschen Reiches nach dem Stande vom 31. Dezember 1937, die sich im Gebiet der Sowjetunion aufhalten.

Die Repatriierung ist jeweils abhängig vom Nachweis der deutschen Staatsangehörigkeit am 21. Juni 1941.

- b) Eine sowjetische Wohlwollenserklärung besteht zugunsten der Repatriierung der Vertragsumsiedler, die von den sowjetischen Behörden heute als sowjetische Staatsangehörige angesehen werden. Praktisch soll die Behandlung dieser Personen der der unter a genannten Personen gleichkommen; ausgenommen sind lediglich die Mischehen, d. h. die Ehen mit einem nichtdeutschen Teil, bei denen nach den Umständen des Einzelfalles entschieden werden soll.
- c) Für die Gruppe der Administrativumsiedler ließ sich keine Vereinbarung erreichen. Die Sowjetregierung lehnte es auf das entschiedenste ab, die während des Krieges vollzogene Einbürgerung sowjetischer Staatsangehöriger deutscher Volkszugehörigkeit als rechtswirksam anzuerkennen, und sieht darüber hinaus in der nach ihrer Auffassung eigenmächtigen Übersiedlung dieser Personen nach Deutschland eine strafbare Handlung im Sinne der sowjetischen Gesetzgebung. Die deutsche Seite hat auf die entgegenstehende deutsche Rechtsauffassung und auf den menschlichen Aspekt des Problems eindringlich, jedoch ohne Erfolg hingewiesen. Sie hat sich dann weiter bemüht, zu einer Teilregelung unter dem Gesichtspunkt der Familienzusammenführung zu gelangen. Diese ist als Prinzip von beiden Seiten in der Repatriierungsvereinbarung ausdrücklich anerkannt worden, wobei allerdings die sowjetische Seite auf dem Zusatz bestanden hat, daß die Anwendung des Prinzips sich nach den Gesetzen des betreffenden Staates zu richten habe. Die Bundesregierung hofft, daß die sowjetische Regierung bei der Anwendung des Prinzips dem Gesichtspunkt der Menschlichkeit angemessene Berücksichtigung zuteil werden läßt.
- d) Vor Abschluß der Verhandlungen hat die sowjetische Regierung ebenfalls den in Suchumi am Schwarzen Meer lebenden deutschen Technikern und Wissenschaftlern die Ausreise in die Bundesrepublik gestattet. Diese Aktion wurde bereits im Februar 1958 abgeschlossen.
- e) Die sowjetische Regierung wird ebenfalls solchen Personen die Ausreise gestatten, die auf Grund nationalsozialistischer Verfolgungsmaßnahmen die deutsche Staatsangehörigkeit verloren haben, sich in der Sowjetunion aufhalten und den Wunsch nach Ausreise in die Bundesrepublik äußern.
- f) Die Durchführung der Repatriierung der vorgenannten deutschen Staatsangehörigen aus der Sowjetunion liegt bei den sowjetischen Behörden. Die schon bestehende Zusammenarbeit der Rotkreuz-Gesellschaften der beiden Staaten wird im bisherigen Rahmen fortgesetzt werden. Im Falle von Schwierigkeiten bei der Erteilung von Ausreisegenehmigungen wird sich die Botschaft der Bundesrepublik Deutschland in die Behandlung der Einzelfälle einschalten. Die Botschaft

steht im übrigen allen noch in der Sowjetunion lebenden Deutschen bei der Behandlung ihrer Ausreiseanträge zur Verfügung.

Das in der Repatriierungsfrage in materieller Hinsicht erzielte Ergebnis stellt ein weitgehendes Eingehen der sowjetischen Regierung auf die deutschen Forderungen dar. Die deutsche Erklärung, die sich auf die Frage der Repatriierung in der Bundesrepublik lebender sowjetischer Staatsangehöriger bezieht, stellt die verbindliche Bestätigung der bisher geübten Praxis dar.

2. Die Vereinbarungen auf dem Gebiet der Wirtschaft

Nach kriegsbedingter Unterbrechung hatte der deutsch-sowjetische Handel — soweit er die Bundesrepublik betrifft — Ende 1956 einen Umsatz (Einfuhren und Ausfuhren zusammengezählt) von rund 500 Mio. DM erreicht, ohne daß zwischen den beiden Ländern irgendwelche Vereinbarungen über die Durchführung des Handelsverkehrs bestanden hätten. Im Rahmen des weiter oben erwähnten Notenwechsels schlug die Sowjetregierung der Bundesregierung zu Beginn des Jahres 1957 Handelsvertragsverhandlungen vor, nicht zuletzt wohl deshalb, um den Handelsverkehr mit der Bundesrepublik entsprechend einplanen zu können.

Gleich zu Beginn der im Juli 1957 in Moskau aufgenommenen Verhandlungen zeigte sich, wie erwartet, daß beide Seiten von recht verschiedenen Grundvorstellungen ausgingen. Während auf deutscher Seite in erster Linie an ein kurzfristiges Waren- und Zahlungsabkommen mit Kontingentslisten und an wenige ergänzende zustimmungspflichtige Vereinbarungen grundsätzlicher Art gedacht war, wünschte die sowjetische Delegation zunächst ein fünfjähriges Waren- und Zahlungsabkommen und dazu einen klassischen Handels- und Schiffsverkehrsvertrag.

Die deutschen Vorschläge sahen im einzelnen vor allem vor:

- a) Für das Waren- und Zahlungsabkommen
 - 1) eine Gültigkeitsdauer von einem, höchstens drei Jahren,
 - 2) jährliche Neuvereinbarung der Warenliste bzw. Kontingente,
 - 3) Abrechnung des Waren- und Dienstleistungsverkehrs über Beko-Mark-Konten;
- b) für die ergänzenden zustimmungspflichtigen Vereinbarungen
 - 1) eine unbeschränkte Gültigkeitsdauer mit jährlicher Kündigungsmöglichkeit,
 - 2) Nichtdiskriminierung der Schifffahrt,
 - 3) Vorschriften über das Schiedsverfahren und die Vollstreckung von Schiedssprüchen,
 - 4) Schutz der Person und des Eigentums sowie Ein- und Ausreisegarantien für deutsche Staatsangehörige,
 - 5) Zulassung einer sowjetischen Handelsvertretung in der Bundesrepublik Deutschland.

- c) Darüber hinaus wurde deutscherseits die Erneuerung eines im Jahre 1925 geschlossenen Fischereiabkommens in Aussicht genommen, durch welches deutschen Fischereifahrzeugen die Ausübung des Fischfangs in bestimmten sowjetischen Küstengewässern gestattet wird.

Außerdem strebte die deutsche Seite Vereinbarungen über den Warenzeichen- und gewerblichen Rechtsschutz an.

Die Sowjetdelegation schlug demgegenüber zunächst vor:

a) Für das Waren- und Zahlungsabkommen

- 1) eine fünfjährige Laufzeit,
- 2) feste Kontingentsvereinbarungen für alle fünf Vertragsjahre mit einem Gesamtumsatz von rd. 7 Mrd. Rubel (7,35 Mrd. DM),
- 3) technische Kreditlinien und Kursgarantien auf Goldbasis für den Zahlungsverkehr,
- 4) Überlassung aller Schiedsabreden an die beteiligten Wirtschaftskreise,

b) für die handelspolitischen Vereinbarungen grundsätzlicher Art

- 1) unbestimmte Gültigkeitsdauer,
- 2) allgemeine und unbedingte Meistbegünstigungen für Handel und Seeschifffahrt,
- 3) ausschließliche Zuständigkeit der interessierten Wirtschaftskreise für Schiedsabreden, jedoch unter Vollstreckungsgarantie für Schiedssprüche,
- 4) Verzicht auf besondere Garantien für Ein- und Ausreise sowie Schutz der Person und des Eigentums von Geschäftsreisenden,
- 5) Sonderstatus für die sowjetische Handelsvertretung als Bestandteil der Sowjetbotschaft sowie Zulassung einer Zweigstelle der Handelsvertretung.

Das Verhandlungsergebnis

Es wurden abgeschlossen:

- a) Ein dreijähriges Waren- und Zahlungsabkommen, „Langfristiges Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr“ genannt — Wortlaut Anlage III —, das — abgesehen von den nicht festgelegten Zuwachsraten für die kommenden zwei Jahre — einen Warenaustausch von 3,15 Mrd. DM vorsieht. Die Lieferungen sollen im Rahmen der für die drei Vertragsjahre festgelegten Kontingente stattfinden und auf beiden Seiten ausgeglichen sein. Embargo-Waren werden nicht erfaßt.

Bei der Aushandlung der Warenlisten konnten im beschränkten Umfang auf der deutschen Lieferseite Konsumgüter untergebracht werden. Die Zahlungen erfolgen in Beko-Mark.

Zu dem Langfristigen Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr gehört das an den gleichen Tagen paraphierte bzw. unterzeichnete Protokoll für den Warenverkehr im Jahre 1958 mit spezifizierten Warenlisten für dieses Jahr

— Wortlaut siehe Anlage IV —. Derartige Protokolle sind nach Artikel 3 des Langfristigen Abkommens über den Waren- und Zahlungsverkehr für jedes Vertragsjahr vorgesehen.

- b) Ein ergänzendes ratifizierungsbedürftiges, ebenfalls dreijähriges Abkommen über grundsätzliche handelspolitische Fragen, als „Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt“ bezeichnet. Dieses Abkommen bildet den Gegenstand des vorliegenden Gesetzentwurfs.

Dem Inhalt nach handelt es sich um eine Art kleinen Handelsvertrag. Die Meistbegünstigung ist auf gewissen Gebieten (Eingangsabgaben, Steuern auf Einfuhrgüter, Ein- und Ausfuhrverbote bzw. -beschränkungen) gewährt. Die Sowjetunion wird jedoch keine Rechte aus Verträgen herleiten können, welche die Bundesrepublik mit dem Ziele des wirtschaftlichen Zusammenschlusses, einer Zollunion oder einer Freihandelszone geschlossen hat oder schließt. Im Falle der Errichtung der Freihandelszone ist die Bundesrepublik verpflichtet, der Sowjetregierung eine Konsultierungsmöglichkeit zu geben.

Eine Anti-Dumpingklausel konnte nicht durchgesetzt werden. Infolge der Interdependenz zwischen Warenabkommen und Abkommen über Allgemeine Fragen besteht für die Sowjetunion keine Möglichkeit, Ansprüche aus deutschen Liberalisierungsmaßnahmen herzuleiten.

Die Handelsvertretung wird als Bestandteil der Sowjetbotschaft zugestanden. Eine begrenzte Privilegierung der Bediensteten der Handelsvertretung wurde zugestanden; die Zahl der Bediensteten bleibt beschränkt.

Das von der Bundesrepublik angestrebte Ziel, auch den Schiffen deutscher Flagge die ermäßigten Hafengebühren zu sichern, welche die Sowjetunion den meistbegünstigten Ländern gewährt, konnte mit Hilfe einer Nichtdiskriminierungsklausel erreicht werden. Die von der Bundesrepublik angestrebten Vereinbarungen über Fischereirechte in bestimmten sowjetischen Gewässern und über den gewerblichen Rechtsschutz kamen nicht zustande. Die abschließende Einigung über den gegenseitigen Warenzeichenschutz soll auf diplomatischem Wege herbeigeführt werden.

3. Die Regelung der konsularischen Beziehungen

Die Bundesregierung hatte in dem Brief- und Notwenwechsel, mit dem die Verhandlungen vorbereitet wurden, den sowjetischen Vorschlag, in den Verhandlungen auch Vereinbarungen über die konsularischen Rechte zu treffen, positiv aufgenommen. Dabei ging sie davon aus, daß in dem Abkommen lediglich der Verkehr der Konsulatsabteilungen der beiderseitigen Botschaften mit den Behörden des Empfangsstaates und mit den im Empfangsstaat lebenden Staatsangehörigen des Entsendestaates geregelt werden sollte. Bereits bei Beginn der Verhandlungen erwies es sich jedoch eindeutig, daß

der sowjetischen Seite — offenbar auch im Hinblick auf zukünftige Konsularvertragsverhandlungen mit anderen westlichen Staaten — ausschließlich an dem Abschluß eines sogenannten klassischen Konsularvertrages gelegen war.

Der Rahmen des Vertrages und zahlreiche Vorschriften organisatorischer Art sowie über die Rechte und Pflichten der mit der Ausübung der konsularischen Befugnisse beauftragten Beamten entsprechen im allgemeinen der deutschen Vertragspraxis.

Der Vertrag findet vorläufig nur auf die Tätigkeit der Konsularabteilungen der beiderseitigen Botschaften Anwendung und gilt nur dann für die Tätigkeit von Konsulaten, falls solche wechselseitig errichtet werden sollten. Die Errichtung von Konsulaten kann jedoch nur auf Grund von besonderen Vereinbarungen in Betracht kommen, über die Verhandlungen aufgenommen werden sollen, wenn jede der beiden Vertragsparteien ein Bedürfnis hierfür bejaht.

Der Vertragsinhalt beruht im wesentlichen auf praktischen Erwägungen. Der Vertrag wird für die deutsche Botschaft in Moskau zu einer wesentlichen Erleichterung bei der Erfüllung ihrer mannigfaltigen konsularischen Aufgaben führen.

II. Besonderer Teil

A. Inhalt und Bedeutung des „Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt“ im besonderen

1. Die im sogenannten Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt zusammengefaßten Bestimmungen von allgemeiner Bedeutung stellen — wie bereits weiter oben bemerkt — lediglich eine Ergänzung zum Langfristigen Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr dar, das als Regierungsabkommen den Waren- und Dienstleistungsverkehr der Bundesrepublik Deutschland mit der Sowjetunion bis zum 31. Dezember 1960 ordnet und im Bundesanzeiger vom 6. Mai 1958, Nr. 85, Seite 1 bis 4, nebst Anlagen und dazugehörigem Briefwechsel veröffentlicht ist. Da das ergänzende Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt sich auf Gegenstände der Bundesgesetzgebung bezieht, bedarf es der Zustimmung der gesetzgebenden Körperschaften der Bundesrepublik; in Artikel 9 des Abkommens ist zudem die Ratifizierung des Abkommens ausdrücklich vereinbart.

2. Im einzelnen ist zu den Bestimmungen des Abkommens nachstehendes zu bemerken:

Die Artikel 1 bis 3 regeln Fragen der Meistbegünstigung. Im Gegensatz zu den anfänglichen sowjetischen Wünschen nach allgemeiner und unbeschränkter Meistbegünstigung wird diese beschränkt auf

- a) Zölle und Eingangsabgaben (Artikel 1),
- b) innere Abgaben auf eingeführte Waren (Artikel 2),

- c) den Erlaß oder die Aufrechterhaltung von Ein- und Ausfuhrbeschränkungen oder -verboten (Artikel 3).

Grenzverkehrserleichterungen und Zollunion werden — wie üblich — als Ausnahme von der Meistbegünstigung angesehen (Artikel 1 Abs. 2). Ein mit dem Abkommen unterzeichneter Briefwechsel stellt fest, daß dies auch für Zollerleichterungen der späteren Freihandelszonen-Teilnehmerländer untereinander gelten wird, unter der Voraussetzung, daß die Sowjetregierung die Möglichkeit erhält, die Bundesregierung zu dieser Frage zu konsultieren. Den Mitgliedstaaten der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft (EWG) ist diese Abmachung, die in Artikel XIV Absatz 6 des deutsch-amerikanischen Freundschafts-, Handels- und Schiffsvertrages vom 29. Oktober 1954 einen gewissen, von sowjetischer Seite angezogenen Vorgang hat, notifiziert worden. Die EWG wird von der Sowjetunion als Zollunion und damit Meistbegünstigungsausnahmefall gewertet. Gegenüber der Montanunion hat sich die Sowjetdelegation eine Prüfung in gleicher Richtung vorbehalten, vertragliche Abreden jedoch mit der Begründung abgelehnt, daß die Sowjetunion die Montanunion bisher nicht anerkannt habe. Man wolle diese Frage auf sich beruhen lassen, wie das auch in den sowjetischen Wirtschaftsverhandlungen mit Frankreich und Italien Ende 1957 geschehen sei. Diesem Vorschlag wurde deutscherseits zugestimmt. Unter den beiden Delegationsleitern wurde außerdem geklärt, daß für keinen der beiden Vertragsteile Ansprüche auf Erteilung von Ein- oder Ausfuhrgenehmigungen über die vereinbarten Kontingente hinaus bestehen, erst recht keine Ansprüche auf Beteiligung an Globalausreibungen oder Liberalisierungsmaßnahmen. Die Bestimmungen des Artikels 3 Abs. 1 des Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt — der sich an Artikel 4 des dänisch-sowjetischen Handels- und Schiffsvertrages vom 17. August 1946 anlehnt —, aber auch des Artikels 4 des Langfristigen Abkommens über den Waren- und Zahlungsverkehr haben so eine besonders von den Wirtschaftsorganisationen der Bundesrepublik gewünschte Verdeutlichung erfahren.

Die beiden Vertragstaaten können — wie in den Handelsabmachungen herkömmlich — vom vereinbarten Grundsatz der Meistbegünstigung für Ein- und Ausfuhrbeschränkungen oder -verbote abweichen, wenn es die öffentliche Ordnung und Sicherheit oder die öffentliche Gesundheit erfordern (Artikel 3 Abs. 2).

Die Artikel 4 bis 6 regeln Seeschiffsfragen. Die beiden Vertragstaaten werden Schiffe des anderen Teiles beim Anlaufen und Verlassen ihrer Häfen sowie während des Hafenaufenthaltes gegenüber Schiffen dritter Staaten nicht benachteiligen (Artikel 4), die Schiffspapiere und Schiffsurkunden anerkennen (Artikel 5) und in Havarie-Fällen die üblichen Hilfen und Vergünstigungen gewähren (Artikel 6). Die Diskriminierung der Schiffe des Bundes durch überhöhte Hafengebühren in sowjetischen Häfen ist damit — wie bereits weiter oben erwähnt — beseitigt.

Zusammenhängend betrachtet lassen die Artikel 1 bis 6 des Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt erkennen, daß entsprechend der deutschen Vertragspraxis die allgemeine und unbeschränkte Meistbegünstigung für Handel und Seeschifffahrt nicht vereinbart worden ist.

In Artikel 7 des Abkommens wird der Sowjetunion, wie schon erwähnt, die Einrichtung einer Handelsvertretung in der Bundesrepublik Deutschland mit dem bereits von über dreißig Staaten in West und Ost eingeräumten Sonderstatus zugestanden. Dieser Status ist in einer besonderen Anlage zum Abkommen als dessen untrennbarer Bestandteil in fünf Artikeln niedergelegt. Er gibt der künftigen sowjetischen Handelsvertretung in Köln annähernd dieselbe Rechtsstellung wie sie die alte sowjetische Handelsvertretung in Berlin nach dem Vertrag vom 12. Oktober 1925 besessen hat. Zweigniederlassungen an anderen Orten der Bundesrepublik sind nicht vorgesehen. Die Zahl der sowjetischen Bediensteten ist durch Briefwechsel auf 60 Personen begrenzt. Die sowjetische Delegation hat im Sinne des in Rede stehenden Artikels 7 erklärt, daß die Errichtung einer Handelsvertretung in der Bundesrepublik für die Sowjetunion die Voraussetzung für eine ordnungsmäßige Abwicklung des Handelsverkehrs im Rahmen der getroffenen Abmachungen bilde, da der Außenhandel in der Sowjetunion Staatsaufgabe sei.

Artikel 8 eröffnet die Möglichkeit von Schiedsvereinbarungen und gewährleistet die Vollstreckbarkeit von Schiedssprüchen. Die Regelung von Einzelheiten bleibt den beteiligten Wirtschaftsorganisationen überlassen, wie in einem Briefwechsel zum Langfristigen Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr festgehalten ist.

In Artikel 9 wird das Abkommen, wie schon eingangs vermerkt, ausdrücklich für ratifizierungsbedürftig erklärt; die Ratifikationsurkunden sollen in Moskau ausgetauscht werden. In Synchronisierung mit der Laufzeit des Langfristigen Abkommens über den Waren- und Zahlungsverkehr endet auch die Gültigkeitsdauer des Abkommens über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt mit dem 31. Dezember 1960; neue Verhandlungen sollen nicht später als am 31. Oktober 1960 aufgenommen werden (Artikel 9 Abs. 2).

Zu dem zustimmungspflichtigen Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt gehört schließlich noch ein Briefwechsel über die Ausstellung und Verwendung von Ursprungszeugnissen. Die Absprache hat vorwiegend technische Bedeutung.

B. Inhalt und Bedeutung des „Konsularvertrages“

Der am 25. April 1958 unterzeichnete Konsularvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken hat in verschiedener Hinsicht Regelungen übernommen, die bereits in dem Konsularvertrag zwischen

dem Deutschen Reich und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vom 12. Oktober 1925 (Reichsgesetzbl. 1926 II S. 60) enthalten waren. Er berücksichtigt ferner praktische Erfahrungen, die inzwischen gemacht worden sind.

Der Vertrag stellt die konsularische Tätigkeit der beiderseitigen Botschaften auf eine klare rechtliche Grundlage. Er sieht außerdem die Möglichkeit einer Errichtung von Konsulaten vor, für deren Tätigkeit die Bestimmungen des Vertrages dann ebenfalls gelten würden.

Zu den Vorschriften des Vertrages ist folgendes zu bemerken:

Im ERSTEN ABSCHNITT wird die Möglichkeit der Errichtung von Konsulaten und die Zulassung von Konsuln behandelt.

Nach Artikel 1 gelten die Vertragsbestimmungen zunächst nur für die konsularische Tätigkeit der beiderseitigen Botschaften. Die Errichtung von Konsulaten bedarf besonderer Vereinbarung. Die Vertragsparteien wollen Verhandlungen hierüber aufnehmen, wenn nach beiderseitiger Auffassung ein Bedürfnis für die Errichtung von Konsulaten entsteht. Auch Amtssitz und Amtsbezirk der Konsuln werden im gegebenen Fall vereinbart.

Die Artikel 2 bis 4 regeln die Formalien für die Zulassung der Konsuln und enthalten die erforderlichen Vorschriften für ihre Vertretung. Der Leiter eines Konsulats (bzw. Generalkonsulats oder Vizekonsulats) bedarf, wie dies allgemein üblich ist, zur Aufnahme seiner Amtsgeschäfte eines Exequaturs. Dies gilt nicht für die mit konsularischen Aufgaben betrauten Angehörigen der beiderseitigen Botschaften, die jedoch dem Außenministerium des Gastlandes namhaft zu machen sind.

Die in Artikel 5 festgelegte Definition der Begriffe „Konsulat“, „Konsul“, „Amtsperson des Konsulardienstes“ und „Mitarbeiter des Konsulats“ berücksichtigt die Praxis beider Vertragsstaaten.

Als Konsul wird nur der Leiter der Behörde bezeichnet. Die unter Absatz 2 Ziffer a fallenden Personen sind der Gruppe des höheren Dienstes in der Bundesrepublik, die unter Absatz 2 Ziffer b fallenden Personen der Gruppe des gehobenen Dienstes in der Bundesrepublik vergleichbar.

Der ZWEITE ABSCHNITT behandelt die Rechte und Vorrechte der Angehörigen des Konsulats.

Die allgemeine Schutz- und Unterstützungspflicht der örtlichen Behörden (Artikel 7) hat den Zweck, die konsularische Tätigkeit zu ermöglichen bzw. zu erleichtern.

In Artikel 8 hat der allgemein völkerrechtlich anerkannte Grundsatz der Amtsimmunität seinen Ausdruck gefunden. Der Personenkreis, der konsularische Amtsbefugnisse ausübt, untersteht in Angelegenheiten, die die amtliche Tätigkeit betreffen, nicht der Gerichtsbarkeit des Empfangsstaates. Wegen sonstiger Handlungen können Freiheitsbeschränkungen nur in bestimmten Ausnahmefällen erfolgen.

Das Recht zur Führung von Amtsschildern und Flaggen an Gebäuden und Fahrzeugen (Artikel 9) entspricht dem völkerrechtlich Üblichen.

Die steuerlichen Privilegien des Artikels 10 sind grundsätzlich auf Staatsangehörige des Entsendestaates beschränkt. Alle Angehörigen der Konsulate genießen zunächst Steuerbefreiung hinsichtlich der Bezüge, die sie in dieser Eigenschaft erhalten. Außerdem werden ihnen die Steuerbefreiungen gewährt, die der Empfangsstaat den Angehörigen der Konsulate des meistbegünstigten Staates zubilligt. In diese Meistbegünstigungsklausel sind auch die mit den Konsulatsangehörigen zusammenlebenden Ehegatten und minderjährigen Kinder einbezogen.

Hinsichtlich der Zollbefreiungen werden die Konsulate wie die diplomatischen Vertretungen behandelt, und zwar sowohl hinsichtlich des Personenkreises als auch hinsichtlich der Dienstgegenstände (Artikel 11). Die für die Angehörigen des Konsulats und ihre engsten Familienangehörigen nach Maßgabe des Artikels 12 vorgesehene Befreiung von öffentlich-rechtlichen Dienst- und Sachleistungspflichten entspricht der besonderen Stellung und den Aufgaben dieses Personenkreises. Dementsprechend sind die von ihnen benutzten Grundstücke und Gebäude von öffentlich-rechtlichen Auflagen befreit.

Artikel 13 besagt, daß die Angehörigen der Konsulate grundsätzlich der Zeugnispflicht unterliegen. Der Behördenleiter kann eine Aussage unter gewissen Voraussetzungen schriftlich abgeben. Die Angehörigen der Konsulate können jedoch die Aussage über Umstände verweigern, die ihre amtliche Tätigkeit betreffen.

Artikel 14 Absatz 1 enthält den allgemein anerkannten Grundsatz der Unverletzlichkeit der Archive und des amtlichen Schriftverkehrs. Hinsichtlich des Nachrichtenverkehrs mit den Behörden des Entsendestaates werden die Konsuln ebenso wie die diplomatischen Vertreter behandelt. Nach Absatz 3 sind die Amtsräume unverletzlich. Auch die persönlichen Wohnräume des Konsuls genießen weitgehenden Schutz vor behördlichen Eingriffen.

Die Vorschrift des Artikels 15 bedeutet in Verbindung mit Artikel 6, daß nur die in Artikel 5 Abs. 3 definierten „Mitarbeiter des Konsulats“ eine Nebentätigkeit ausüben dürfen, und zwar nur dann, wenn sie Staatsangehörige des Empfangsstaates

sind. Auch diese Regelung erklärt sich aus der besonderen Stellung der Konsuln und der im Konsulardienst tätigen Amtspersonen.

Der DRITTE ABSCHNITT regelt in Anlehnung an die in den sogenannten klassischen Konsularverträgen üblichen Vorschriften die Aufgaben und Amtsbefugnisse der Konsuln.

In Artikel 16 werden die allgemeinen Aufgaben der Konsuln beschrieben. Sie entsprechen den in klassischen Konsularverträgen üblichen Regelungen.

Das allgemeine Recht der Konsuln, sich an die örtlichen Behörden zu wenden und im gegebenen Fall bei ihnen Vorstellungen zu erheben (Artikel 17), ist eine Voraussetzung für eine wirksame konsularische Tätigkeit und entspricht allgemeiner Übung.

Auch die Vorschrift des Artikels 18, nach der die Konsuln das Recht haben, Staatsangehörige des Entsendestaates und juristische Personen, die ihre Rechte nicht wahrnehmen können, vor Gerichten und Behörden einstweilen zu vertreten, soll die Erfüllung der konsularischen Aufgaben erleichtern.

Die im Dritten Abschnitt weiterhin geregelten einzelnen Aufgaben und Amtsbefugnisse der Konsuln entsprechen größtenteils den Funktionen, die nach internationaler Übung Inhalt der konsularischen Tätigkeit sind. Die in Artikel 19 enthaltene Aufzählung konsularischer Befugnisse ist gemäß Ziffer 9 keine ausschließliche; andere konsularische Amtshandlungen sind jedoch nur dann zugelassen, wenn sie nicht dem Grundsatz widersprechen, daß sich die konsularische Tätigkeit im Rahmen der Gesetze des Empfangsstaates halten muß.

Die im VIERTEN ABSCHNITT (Schlußbestimmungen) enthaltene Bestimmung (Artikel 35), daß die Vorschriften des Zweiten und Dritten Abschnitts über die konsularischen Rechte und Pflichten auf die Angehörigen der beiderseitigen Botschaften erstreckt werden, soweit diese konsularische Amtsbefugnisse ausüben, folgte der grundsätzlichen Regelung des Artikel 1 Abs. 1.

In Artikel 36 ist festgelegt, daß Fragen, die sich bei der Auslegung und Anwendung des zunächst auf die Dauer von fünf Jahren geschlossenen Vertrages ergeben, auf diplomatischem Wege geregelt werden.

**Kommuniqué
über den Abschluß der Verhandlungen
zwischen den Regierungsdelegationen der Bundesrepublik Deutschland
und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken**

Die im Jahre 1957 in Moskau zwischen Regierungsdelegationen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken aufgenommenen Verhandlungen sind im April 1958 abgeschlossen worden.

Diesen Verhandlungen war ein Briefwechsel zwischen dem Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland und dem Vorsitzenden des Ministerrats der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vorausgegangen, in dem beide den Wunsch zum Ausdruck gebracht hatten, durch zweiseitige Verhandlungen zur Verbesserung der Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken zu gelangen. Die bei Aufnahme der Gespräche vereinbarte Tagesordnung sah Verhandlungen über Handels- und Wirtschaftsfragen, mit der Repatriierung zusammenhängende Fragen und die Frage eines Abkommens über die Gewährleistung der Konsularrechte vor.

Für die Bundesrepublik Deutschland verhandelte eine Regierungsdelegation unter Leitung des Außerordentlichen und Bevollmächtigten Botschafters Lahr; sein Vertreter war Vortragender Legationsrat I. Klasse Dr. von Zahn-Stranik. Für die Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken verhandelte in den politischen Fragen eine Regierungsdelegation unter Leitung des Stellvertretenden Außenministers Semjonow und in Handels- und Wirtschaftsfragen eine Regierungsdelegation unter Leitung des Stellvertretenden Außenhandelsministers Kумыкин.

Die sehr eingehenden Verhandlungen wurden in dem Geiste, der dem gemeinsamen politischen Ziel dieser Verhandlungen entsprach, geführt. Nach Überwindung anfänglicher Schwierigkeiten wurden die Fragen der Tagesordnung zur Zufriedenheit beider Seiten gelöst. Die erzielten Ergebnisse haben ihren Niederschlag in mehreren Verträgen und Vereinbarungen gefunden.

In den Verhandlungen über Wirtschaftsfragen wurden ein „Langfristiges Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr“, ein „Protokoll über den Warenverkehr im Jahre 1958“ und ein „Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt“ zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vereinbart.

Das Langfristige Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr soll den Handelsbeziehungen zwischen der Bundesrepublik und der Sowjetunion größere Festigkeit und Dauer verleihen. In ihm werden für einen Zeitraum von drei Jahren, 1958 bis 1960, die Warenlisten für die Ein- und Ausfuhr der Bundesrepublik und der Sowjetunion sowie das Verfahren für die Abwicklung des Waren- und Zahlungsverkehrs zwischen den beiden Staaten festgelegt.

Das Abkommen sieht vor, daß der Warenverkehr zwischen den beiden Staaten von Jahr zu Jahr erheblich zunimmt und im Jahre 1960 einen Wert von rund 1260 Mio. DM bzw. 1200 Mio. Rubel, also etwas das

Doppelte des Warenverkehrs von 1957 erreicht. Der Gesamtwert der vereinbarten Warenlieferungen 1958 bis 1960 beträgt rund 3150 Mio. DM bzw. 3000 Mio. Rubel. Die Warenlisten sollen jährlich durch Vereinbarung zwischen beiden Regierungen ergänzt und den Verhältnissen angepaßt werden. Es wird daher erwartet, daß der Warenumsatz im Laufe dieser drei Jahre die genannte Summe übersteigen wird.

Auf Grund der Warenlisten, die dem Langfristigen Abkommen anliegen, ist vorgesehen, daß die sowjetischen Außenhandelsorganisationen in der Bundesrepublik große Aufträge auf verschiedene Arten von Maschinen und Ausrüstungen, die im Verlauf dieser drei Jahre in die Sowjetunion geliefert werden sollen, erteilen, darunter auf gewisse Arten von Ausrüstungen für den Erzbau und die Hüttenindustrie, schweren Schmiedemaschinen, automatischen Transferstraßen und Werkzeugmaschinen für die Metallbearbeitung, Ausrüstungen für die chemische Industrie, darunter solche für die Herstellung von Kunstfasern und Kunststoffen, Ausrüstungen für Holzfasernplattenwerke sowie technologische Ausrüstungen für Walfangmuttertschiffe und für schwimmende Fischfabriken. Ferner sollen in der Bundesrepublik Eisen- und Stahlwalzgut, Kabelerzeugnisse, chemische Erzeugnisse und andere Waren, einschließlich einiger für den Konsum bestimmter Waren, gekauft werden.

Nach den Warenlisten ist vorgesehen, daß in dem gleichen Zeitraum in die Bundesrepublik aus der Sowjetunion Holz, Zellulose, Erdöl und Erdölprodukte, Getreide, Kohle, Asbest, Mangan und Chromerz, Ferrolegierungen, Maschinen und Ausrüstungen, Baumwolle, Flachs, Hanf, chemische Erzeugnisse, Tabak und eine Reihe anderer Waren eingeführt werden.

Durch das Protokoll über den Warenverkehr im Jahre 1958 werden die präzisierten Listen für das laufende Jahr festgesetzt.

Das Abkommen über Allgemeine Fragen des Handels und der Seeschifffahrt legt einige der wichtigsten handelspolitischen und rechtlichen Bedingungen fest, die für die Beziehungen zwischen den beiden Staaten auf dem Gebiet des Handels und der Seeschifffahrt maßgebend sein sollen. Insbesondere sieht das Abkommen vor, daß hinsichtlich der Zölle und einiger anderer mit der Warenein- und -ausfuhr zusammenhängender Fragen gegenseitig die Meistbegünstigung gewährt wird; es regelt ferner Fragen der Seeschifffahrt. Das Abkommen sieht die Errichtung einer Handelsvertretung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in der Bundesrepublik Deutschland vor und legt ihre Rechtsstellung fest.

Bei den Verhandlungen über die mit der Ausreise der einzelnen Staatsangehörigen beider Länder zusammenhängenden Fragen wurde vereinbart, daß die sowjetische Seite die praktischen Fragen, die sich im Zusammenhang mit Anträgen deutscher Staatsangehöriger auf Ausreise aus der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in die Bundesrepublik Deutschland im Einzelfall ergeben,

wohlwollend prüfen wird. In der gleichen Weise werden die Behörden der Bundesrepublik Deutschland entsprechende Anträge sowjetischer Staatsangehöriger prüfen, die sich zur Zeit in der Bundesrepublik Deutschland befinden und in die Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken auszureisen wünschen.

Beide Seiten haben im Verlauf der Verhandlungen erklärt, daß sie sich zum Prinzip der Zusammenführung von infolge des letzten Krieges getrennten Familien bekennen, wobei sie übereingekommen sind, daß jede der beiden Seiten auf der Grundlage ihrer Gesetzgebung verfahren wird.

Beide Seiten haben sich damit einverstanden erklärt, daß die Zusammenarbeit der Rotkreuz-Gesellschaften der beiden Staaten fortgesetzt wird.

Der in den Verhandlungen vereinbarte Konsularvertrag stellt die konsularischen Beziehungen zwischen den beiden Staaten auf eine vertragliche Grundlage und

ermöglicht einen wirksamen Schutz der beiderseitigen Staatsangehörigen sowie der Handels- und Schiffsinteressen im Gastlande. Die praktische Bedeutung des Vertrages liegt gegenwärtig in der Regelung der konsularischen Amtsbefugnisse der Konsular-Abteilungen der beiderseitigen Botschaften. Im Falle einer späteren Errichtung von Konsulaten wird der Vertrag die Grundlage für deren Tätigkeit sein.

Die Vereinbarungen wurden in einer abschließenden Vollsitzung der Regierungsdelegationen in Moskau am 8. April 1958 von den Leitern der Regierungsdelegationen paraphiert.

Die Unterzeichnung der Vereinbarungen wird in Kürze gemäß der zwischen den beiden Regierungen getroffenen Absprache in Bonn erfolgen.

Die Bundesregierung hat die Sowjetregierung eingeladen, zu diesem Zweck ein Regierungsmitglied nach Bonn zu entsenden.

Repatriierungs-Erklärung

Der Text der sowjetischen mündlichen Erklärung zur Repatriierungsfrage und der Text der deutschen Gegen-
erklärung, abgegeben am 8. April 1958 in Moskau, lauten
wie folgt:

1. Text der sowjetischen Erklärung

Im Verlaufe der Verhandlungen zwischen den Regie-
rungsdelegationen der Union der Sozialistischen Sowjet-
republiken und der Bundesrepublik Deutschland über
Fragen der Entwicklung der Beziehungen zwischen den
beiden Ländern wurden auch die Fragen erörtert, die
einerseits mit der Ausreise von zur Zeit in der Bundes-
republik befindlichen sowjetischen Staatsangehörigen und
andererseits mit der Ausreise deutscher Staatsangehöriger
aus der Sowjetunion in die Bundesrepublik im Einzelfall
zusammenhängen. Die hinsichtlich dieser Fragen getrof-
fene Vereinbarung findet ihren Ausdruck in dem von
den Delegationen vereinbarten, für die Veröffentlichung
bestimmten gemeinsamen Kommuniqué über die Ergeb-
nisse der Verhandlungen.

Außerdem ist die sowjetische Delegation ermächtigt,
mündlich zu erläutern, daß die sowjetische Seite die prak-
tischen Fragen prüfen und positiv entscheiden wird, die
sich im Zusammenhang mit Anträgen deutscher Staats-
angehöriger, die die deutsche Staatsangehörigkeit am
21. Juni 1941 besessen haben, soweit sich solche heute
noch auf dem Gebiet der Sowjetunion befinden, auf Aus-
reise mit ihren Ehegatten und Kindern aus der Sowjet-
union in die Bundesrepublik im Einzelfall ergeben. Bei
diesen Personen kommt es lediglich auf den Besitz der
deutschen Staatsangehörigkeit am 21. Juni 1941 an. Diese
Vereinbarung erstreckt sich jedoch nicht auf Personen
nichtdeutscher Volkszugehörigkeit, die nach 1918 in das
Memelgebiet zugewandert sind.

Das oben Gesagte gilt nicht für auf Grund der Abkom-
men von 1939 bis 1941 nach Deutschland ausgereiste Per-
sonen, die Staatsangehörige der Sowjetunion sind. Die
sowjetische Seite wird bei der Prüfung der Anträge die-
ser Personen wie folgt verfahren:

Die sowjetische Seite ist bereit, Anträge dieser Per-
sonen auf Ausreise in die Bundesrepublik im individuellen
Verfahren und gemäß der sowjetischen Gesetzgebung
wohlwollend zu prüfen. Dies gilt für Personen, die ihre
Familie oder nahe Angehörige in der Bundesrepublik
haben oder aber für Personen, deren Familien aus Deut-
schen bestehen. Bei Mischehen wird die Frage der Aus-
reise solcher Personen von der sowjetischen Seite je nach
den konkreten Umständen unter Berücksichtigung der
Interessen der Familie wie auch der einzelnen Familien-
mitglieder entschieden. Die getroffene Vereinbarung
erstreckt sich nicht auf Personen, gegen die auf dem
Gebiet der Sowjetunion ein Untersuchungsverfahren läuft
oder die dort auf Grund eines Gerichtsurteils eine Strafe
verbüßen.

Die sowjetische Seite geht davon aus, daß die mit der
getroffenen Vereinbarung zusammenhängenden Maßnah-
men bis Ende 1959 durchgeführt sein werden.

Die sowjetische Delegation nimmt die im Verlaufe der
Verhandlungen von der Delegation der Bundesrepublik
Deutschland abgegebene Erklärung zur Kenntnis, daß
auch seitens der Bundesrepublik Deutschland der Bereit-
schaft Ausdruck gegeben wird, die praktischen Fragen,
die sich im Zusammenhang mit Anträgen sowjetischer
Staatsangehöriger auf Ausreise aus der Bundesrepublik
in die Sowjetunion ergeben, zu prüfen und positiv zu
entscheiden, und daß sich diese Vereinbarung auf alle
sowjetischen Staatsangehörigen, die sich infolge des
Krieges auf dem Gebiet der Bundesrepublik befinden,
ebenso wie auf deren Ehegatten und Kinder erstreckt.

Beide Seiten haben im Verlaufe der Verhandlungen
erklärt, daß sie sich zum Prinzip der Zusammenführung
von infolge des letzten Krieges getrennten Familien
bekennen, wobei sie übereingekommen sind, daß jede
der beiden Seiten auf der Grundlage ihrer Gesetzgebung
verfahren wird.

Beide Seiten haben sich damit einverstanden erklärt,
daß die Zusammenarbeit der Rotkreuz-Gesellschaften der
beiden Staaten fortgesetzt wird.

2. Text der deutschen Gegenklärung

Ich habe Ihre heutige mündliche Erklärung, die folgen-
den Wortlaut hat, zur Kenntnis genommen (Text der
sowjetischen Erklärung siehe vorstehend). Meinerseits
habe ich folgende Erklärung abzugeben:

Ich nehme Bezug auf das heutige gemeinsame Kommu-
niqué. Außerdem bin ich ermächtigt, mündlich zu erläu-
tern, daß auch seitens der Bundesrepublik Deutschland
die Bereitschaft besteht, die praktischen Fragen, die sich
im Zusammenhang mit Anträgen sowjetischer Staats-
angehöriger auf Ausreise aus der Bundesrepublik in die
Sowjetunion ergeben, zu prüfen und positiv zu entschei-
den, und daß sich diese Vereinbarung auf alle sowjeti-
schen Staatsangehörigen, die sich infolge des Krieges
auf dem Gebiet der Bundesrepublik befinden, ebenso wie
auf deren Ehegatten und Kinder erstreckt.

Beide Seiten haben im Verlaufe der Verhandlungen
erklärt, daß sie sich zum Prinzip der Zusammenführung
von infolge des letzten Krieges getrennten Familien
bekennen, wobei sie übereingekommen sind, daß jede
der beiden Seiten auf der Grundlage ihrer Gesetzgebung
verfahren wird.

Beide Seiten haben sich damit einverstanden erklärt,
daß die Zusammenarbeit der Rotkreuz-Gesellschaften der
beiden Staaten fortgesetzt wird.

Anlage III

Langfristiges Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

DIE REGIERUNG
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
und
DIE REGIERUNG DER
UNION DER SOZIALISTISCHEN SOWJETREPUBLIKEN,

IN DER ERWAGUNG, daß die weitere Entwicklung der Handelsbeziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken den Interessen der beiden Staaten entspricht,

UND IN DEM WUNSCH, eine feste Grundlage für den Waren- und Zahlungsverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken zu schaffen,

SIND WIE FOLGT ÜBEREINGEKOMMEN:

Artikel 1

Die Regierung der Bundesrepublik Deutschland und die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken ergreifen im Rahmen der in ihren Staaten geltenden gesetzlichen Bestimmungen die erforderlichen Maßnahmen, um den gegenseitigen Warenverkehr und den gegenseitigen Dienstleistungsverkehr auf dem Gebiet des Handels und der sonstigen Wirtschaftsbeziehungen zwischen den beiden Staaten zu fördern.

Artikel 2

In der Zeit vom 1. Januar 1958 bis zum 31. Dezember 1960 soll der Warenverkehr zwischen den beiden Staaten nach den diesem Abkommen anliegenden Listen A und B durchgeführt werden.

Die zuständigen Stellen der beiden Staaten erteilen unverzüglich gemäß den jeweils in ihren Staaten geltenden Gesetzen, Vorschriften und Bestimmungen Einfuhr- und Ausfuhrlicenzen für die in diesen Listen genannten Waren.

Die beiden Regierungen ergreifen alle in ihren Kräften stehenden Maßnahmen, um die vollständige Ausnutzung der in den Listen A und B vorgesehenen Kontingente zu ermöglichen. Zu diesem Zwecke sowie zur Gewährleistung eines gleichmäßigen Ablaufs des gegenseitigen Warenverkehrs tragen die beiden Regierungen dafür Sorge, daß die in diesen Listen vorgesehenen Kontingente in jedem Jahr der Geltungsdauer dieses Abkommens nach Möglichkeit gleichmäßig halbjährlich ausgenutzt werden können. Bei Waren, deren Lieferung an bestimmte Jahreszeiten gebunden ist, wird die Einfuhr und Ausfuhr im Laufe der Saison ermöglicht.

Artikel 3

Die in Artikel 2 genannten Listen werden im gegenseitigen Einvernehmen beim Abschluß der jährlichen Protokolle über den Warenverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken den Verhältnissen angepaßt und ergänzt.

Artikel 4

Beide Regierungen verhalten sich wohlwollend gegenüber der Erteilung von Einfuhr- und Ausfuhrlicenzen für Waren, die nicht in den in Artikel 2 genannten Listen aufgeführt sind, bzw. für Warenmengen, die über die dort genannten Mengen hinausgehen.

Artikel 5

Zahlungen aus dem Warenverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken und aus damit im Zusammenhang stehenden Transaktionen sowie alle anderen laufenden Zahlungen zwischen den beiden Staaten erfolgen über beschränkt konvertierbare Deutsche-Mark-Konten, die von der Staatsbank der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken bei der Deutschen Bundesbank und bei Geldinstituten in der Bundesrepublik Deutschland eröffnet werden.

Auf die in Absatz 1 genannten Konten der Staatsbank der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken finden die allgemein geltenden Bestimmungen für Konten dieser Art Anwendung.

Soweit es nach den Devisenbestimmungen beider Staaten zulässig ist, können Zahlungen auch in anderer Währung als in Deutscher Mark geleistet und entgegengenommen werden.

Artikel 6

Die Deutsche Bundesbank und die Staatsbank der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken regeln im gegenseitigen Einvernehmen das technische Verfahren für die Durchführung des Zahlungsverkehrs gemäß Artikel 5 und vereinbaren im Rahmen der für beschränkt konvertierbare Deutsche-Mark-Konten geltenden Bestimmungen die Bedingungen für die Führung des Kontos der Staatsbank der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken bei der Deutschen Bundesbank.

Artikel 7

Die Regierung der Bundesrepublik Deutschland und die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken benennen ihre Bevollmächtigten, die auf Vorschlag einer der beiden Regierungen in der Regel abwechselnd in einem der beiden Staaten zusammentreffen, um die Erfüllung dieses Abkommens zu prüfen und erforderlichenfalls Empfehlungen, die eine ordnungsgemäße Erfüllung des Abkommens gewährleisten sollen, sowie etwaige Vorschläge zur Verbesserung der Handelsbeziehungen zwischen den beiden Staaten auszuarbeiten.

Artikel 8

Das Abkommen tritt am Tage der Unterzeichnung in Kraft, wobei seine Bestimmungen vom 1. Januar 1958 ab wirksam werden; es gilt bis zum 31. Dezember 1960.

GESCHEHEN zu Bonn am 25. April 1958 in zwei Urschriften, jede in deutscher und russischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für die Regierung
der Bundesrepublik
Deutschland

gezeichnet:

von Brentano

Lahr

Für die Regierung
der Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken

gezeichnet:

A. Mikojan

P. Kумыкин

Anlage

zum Langfristigen Abkommen über den Waren- und Zahlungsverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vom 25. April 1958

Liste A

Kontingente der Waren für die Einfuhr aus dem Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in das Gebiet der Bundesrepublik Deutschland in den Jahren 1958 bis 1960

	Maß- einheit	1958	1959	1960		Maß- einheit	1958	1959	1960
1. Getreide	1000 t	150	Die Frage der Getreide-einfuhr wird Gegenstand alljährlich rechtzeitig zwischen den beiden Regierungen zu führender Verhandlungen sein.		28. Grundöle	1000 t	15	15	15
2. Krabbenkonserven	Mill. DM	4			29. Chemische Erzeugnisse	Mill. DM	5	6	7
3. Kaviar und Fischkonserven	Mill. DM	2,5			30. Benzol	1000 t	20	20	25
4. Därme	Mill. DM	4,2	4,2	4,2	31. Apatitkonzentrat	1000 t	100	Die Mengen werden rechtzeitig auf Grund einer weiteren Vereinbarung festgesetzt	
5. Schnittholz *)	1000 cbm	300	350	400	32. Terpentinöl	1000 t	1,5	1,5	1,5
6. Rundholz	1000 fm	575	600	650	33. Medikamente und Rohdrogen	Mill. DM	0,5	0,5	0,5
7. Sperrholz	1000 cbm	2,5	2,5	2,5	34. Baumwolle	1000 t	10	14	15
8. Zellulose	1000 t	5	10	10	35. Linters	1000 t	3	3	3
9. Steinkohle	1000 t	400	500	600	36. Flachs	1000 t	8	8	10
10. Pyritabbrände	1000 t	100	100	100	37. Hanf	1000 t	4	6	7
11. Manganerz	1000 t	60	60	80	38. Feine Ziegenhaare	Tonne	150	200	250
12. Chromerz	1000 t	30	30	30	39. Kamelhaare	Tonne	500	500	500
13. Asbest	1000 t	20	25	30	40. Rohtabak	1000 t	1,5	2	2,5
14. Roheisen	1000 t	—	75	75	41. Druckerzeugnisse	Mill. DM	1,5	1,5	1,5
15. Ferrochrom	1000 t	2,5	2,5	2,5	42. Erzeugnisse der Filmindustrie		p.m.	p.m.	p.m.
16. Ferrosilizium	1000 t	3,5	3,5	3,5	43. Sonstige Waren (Apatitz, Kaolin, Bernstein, Braunstein, Steinkohlenteerpech, Naphthalin, Glycerin, Tierhaare und Borsten, Bettfedern und Daunen, Pelzfelle, Fischmehl sowie für den Konsum bestimmte Waren und andere Waren)	Mill. DM	50	65	100
17. Wolframkonzentrat	1000 t	1	1,2	1,5	*) Die Aufteilung der Schnittholzliefierungen nach Sortimenten auf die Kontingente für die Jahre 1959 und 1960 wird rechtzeitig vereinbart werden. Anmerkungen: 1. Die Liste umfaßt nur Waren, deren Ursprung und Herkunft im Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken liegen. Durch Transit handels- und Reexportgeschäfte bezogene Waren werden auf die in dieser Liste festgelegten Kontingente nur im Einvernehmen der zuständigen Stellen der beiden Staaten angerechnet. 2. Die in Werten angegebenen Warenkontingente der vorstehenden Liste gehen von Preisen fob oder frei Grenze des Ausfuhrlandes aus.				
18. Zink	1000 t	4	4	4					
19. Zinn	1000 t	2	3	4					
20. Antimon	1000 t	1	1,5	2					
21. Platin	kg	800	1000	1000					
22. Palladium	kg	800	900	1000					
23. Maschinen und Ausrüstungen	Mill. DM	20	25	30					
24. Erdöl	1000 t	500	700	1000					
25. Dieselöl	1000 t	120	120	120					
26. Heizöl	1000 t	300	300	300					
27. Autopbenzin	1000 t	10	10	10					

Anlage

zum Langfristigen Waren- und Zahlungsabkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vom 25. April 1958

Liste B

Kontingente der Waren für die Einfuhr aus dem Gebiet der Bundesrepublik Deutschland in das Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in den Jahren 1958 bis 1960

Maschinen, Ausrüstungen verschiedener Art und Schiffe	Insgesamt 1958 bis 1960	Maschinen, Ausrüstungen verschiedener Art und Schiffe	Insgesamt 1958 bis 1960
1. Komplette Werksausrüstung für die Produktion von Zementfaserplatten mit je 25 000 cbm Jahreskapazität	1 komplette Ausrüstung	4. Kohleaufbereitungsbetriebe (Projektion und Lieferung der Ausrüstungen) zur Aufbereitung in schweren Medien für 2 Mill.t und 8 Mill.t Kohle Jahreskapazität	2 komplette Werke
2. Maschinen zur Fertigung von Asbest-Zementtafeln	2 Stück	5. Agglomerationsanlage zum Sintern von Bleikonzentraten mit Unter-gebläse und Verwendung von Schwefeldioxyd und einer Herdfläche von 75 qm, Typ „Lurgi“	1 komplette Anlage
3. Ausrüstung für Betriebe zur Herstellung von Holzspanplatten mit je 15 000 t Jahreskapazität	9 komplette Ausrüstungen		

Maschinen, Ausrüstungen verschiedener Art und Schiffe	Insgesamt 1958 bis 1960	Maschinen, Ausrüstungen verschiedener Art und Schiffe	Insgesamt 1958 bis 1960
6. Elektromagnetische Separatoren zum Feucht- und Trockenmahlen von Erzen, Trommeldurchmesser 0,7 bis 0,9 m, Trommellänge 1,5 bis 3 m	30 Stück	28. Kühlschiff mit 3240 t Tragfähigkeit und Fahrgeschwindigkeit von 14,5 Knoten	1 Einheit
7. Mehreimer-Kohlen- und -Erzbagger mit 900 bis 1500 cbm Stundenleistung, Eimerinhalt 400 bis 700 Liter	2 Stück	29. Schiffsmechanismen für Fischereifahrzeuge	7,5 Mill. DM
8. Rotorbagger für hartes Gestein, Eimerinhalt 700 Liter	2 Stück	30. Ersatzteile für Schiffe	5 Mill. DM
9. Gesteinsbagger, Eimerinhalt 6 bis 8 cbm	10 Stück	31. Ausrüstung für die Herstellung von Paraxylol und Dimethylterephthalat mit 6000 t Dimethylterephthalat Jahreskapazität	20 Mill. DM
10. Schwere Fließbänder mit Band aus nichtbrennbarem Material, Bandbreite bis 2 m, Bandlänge bis 1000 m	10 Stück	32. Ausrüstung für die Herstellung von Dimethylterephthalatfaser mit 5000 t Stapel- und Cordsfaser Jahreskapazität	26 Mill. DM
11. Aggregat für kontinuierliche Dekarbonisierung von Transformatorstahlblechen	1 komplettes Aggregat	33. Werk-ausrüstung für die Produktion von Kunstfaser des Types Nylon und von Kaprolaktam	11 Mill. DM
12. Schnelltransferstraßen für kontinuierliches elektrolytisches Verzinnen von Blechen	2 komplette Straßen	34. Anlagen für die Herstellung von Waschmitteln aus Erdölverarbeitungsprodukten	3 Stück
13. Einzelne Maschinen und Aggregate für Betriebe zum Kaltwalzen von Platten und Blechen	32 Mill. DM	35. Kautschukmischmaschinen für 2 Geschwindigkeiten mit 140 Liter Kammerinhalt	5 Stück
14. Gießerei-Ausrüstungen	32 Mill. DM	36. Kautschukmischmaschinen für 2 Geschwindigkeiten mit 55 Liter Kammerinhalt	5 Stück
15. Zweibackige Scheren für die Feinstrassen „250“ und „300“	4 komplette Scheren	37. Komplette Ausrüstung für die Produktion von Schaumgummi mit 10 000 t Jahreskapazität	1 komplette Ausrüstung
16. Quecksilbergleichrichter	500 000 kw	38. Ausrüstungen zur Herstellung von Kunststoffen	50 Mill. DM
17. Hochfrequenzgeneratoren, Leistung 175 bis 500 kw, Frequenz 2500 bis 8000 Hertz	60 Stück	39. Kontinuierlich arbeitende Vulkanisatoren zum Vulkanisieren von Keilriemen	5 Stück
18. Dampfkessel-Armaturen für 400 atü und 650° C	60 Tonnen	40. Pressen zum Vulkanisieren von Bändern für Fließbänder	5 Stück
19. Paketierpressen für Metallabfälle für Drücke bis 1000 t	5 Stück	41. Kontinuierlich arbeitende Vulkanisatoren zum Vulkanisieren von Gummi für Offset-Maschinen	5 Stück
20. Prägepressen, Druck 200 t	20 Stück	42. Fischverarbeitende Kühl- und Gefrier-ausrüstungen für Fischdampfer vom Typ „Puschkin“	10 komplette Ausrüstungen
21. Schmiedemaschinen mit horizontaler und vertikaler Matrizentrennung für Rundeisen mit Durchmesser von 10 Zoll	10 Stück	43. Technologische Ausrüstungen für die Gewinnung von Walfischtran und die Verarbeitung von Walfischen	3 komplette Ausrüstungen
22. Komplette Ausrüstungen für die Herstellung von Muttern und Schrauben	25 komplette Ausrüstungen	44. Automaten zum Abfüllen und Verpacken von Streuerzeugnissen	10 Stück
23. Ausrüstung für die Produktion von Ketten mittels einnahtigem Zusammenschmelzen der Glieder	1 komplette Ausrüstung	45. Maschinen zum Waschen, Silikanisieren und Einfüllen in Flaschen von Penicillin mit einer Einfülleistung von 60 Fläschchen je Minute	15 Stück
24. Gußmaschinen für thermoplastische Kunststoffe, Fassungsvermögen bis 2,5 kg	10 Stück	46. Ausrüstungen für die Leichtindustrie	14 Mill. DM
25. Greifer, gummibereit, Tragkraft bis 15 t	5 Stück	47. Polygraphische Ausrüstungen	14 Mill. DM
26. Spezialwerkzeugmaschinen-Aggregate und Transferstraßen für die Bearbeitung von Automobil-, Traktor- und anderen Einzelteilen	42 Mill. DM	48. Verschiedene Geräte, Fernseh-ausrüstungen und Instrumente	18 Mill. DM
27. Schleifbänke für die Kugellager-industrie	200 Stück	49. Sonstige Ausrüstungen	95 Mill. DM

Rohstoffe, Halbfertigwaren und andere Erzeugnisse

	Maß- einheit	1958	1959	1960		Maß- einheit	1958	1959	1960
50. Kabelerzeugnisse	Mill. DM	—	16	21	60. Wollgewebe	Mill. DM	5	10	10
51. Eisen- und Stahl- Walzgut	1000 t	150*)	200*)	250*)	61. Leder	Mill. DM	5	10	10
52. Kaltwalzband	1000 t	3,6	3,6	3,6	62. Lederschuhe	Mill. DM	5	10	10
53. Silberstahl	Tonne	100	100	100	63. Druckerzeugnisse	Mill. DM	1,5	1,5	1,5
54. Rohre, geschweißt, große Durchmesser	1000 t	—	35	35	64. Erzeugnisse der Filmindustrie		p. m.	p. m.	p. m.
55. Chemische Erzeug- nisse	Mill. DM	21	21	26	65. Sonstige Waren (Stahlrossen, Spezialpapiere und andere Waren)	Mill. DM	30	30	30
56. Medikamente und medizinische Instrumente	Mill. DM	1	4	6	*) Davon bis 10 % aus legierten Stählen.				
57. Stapelfaser	1000 t	4	4	4	Anmerkungen:				
58. Kunstseidengarne	Tonne	500	500	500	1. Diese Liste umfaßt nur Waren, deren Ursprung und Herkunft im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland liegen. Durch Transit handels- und Re- exportgeschäfte bezogene Waren werden auf die in dieser Liste fest- gelegten Kontingente nur im Einvernehmen der zuständigen Stellen der beiden Staaten angerechnet.				
59. Cordgewebe	Mill. m	1	p. m.	p. m.	2. Die in Werten angegebenen Warenkontingente der vorstehenden Liste gehen von Preisen fob oder frei Grenze des Ausfuhrlandes aus.				

Auswärtiges Amt

Bonn, den 25. April 1958

Herr Minister!

Anläßlich der heute erfolgten Unterzeichnung eines Lang-
fristigen Abkommens über den Waren- und Zahlungsverkehr
zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der
Sozialistischen Sowjetrepubliken beehre ich mich zu bestätigen,
daß Einverständnis über folgendes erzielt wurde:

Die zuständigen Stellen der Bundesrepublik Deutschland
werden den Wirtschaftskreisen in der Bundesrepublik Deutsch-
land, die zuständigen Stellen der Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken werden den Außenhandelsorganisationen
der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken empfehlen,
alsbald in Verhandlungen

über den Abschluß von Vereinbarungen über allgemeine
Lieferbedingungen

sowie

über Fragen der Schiedsgerichtsbarkeit
einzutreten.

Empfangen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner
vorzüglichen Hochachtung

Lahr

An den
Stellvertreter des Ministers für Außenhandel
der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

Herrn P. N. Kumykin

Bonn

Anlage IV

**Protokoll über den Warenverkehr
zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken
im Jahre 1958**

GEMASS Artikel 3 des Langfristigen Abkommens über den Waren- und Zahlungsverkehr vom 25. April 1958 haben die Regierung der Bundesrepublik Deutschland und die Regierung der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken für die Zeit vom 1. Januar bis 31. Dezember 1958 die in der anliegenden Liste A 1 festgesetzten Kontingente für die Einfuhr aus der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in die Bundesrepublik Deutschland und die in der anliegenden Liste B 1 festgesetzten Kontingente für die Einfuhr aus der Bundesrepublik Deutschland in die Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken vereinbart.

GESCHEHEN zu Bonn am 25. April 1958 in zwei Urschriften, jede in deutscher und russischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für die Regierung
der Bundesrepublik
Deutschland

gezeichnet:
von Brentano
Lahr

Für die Regierung
der Union der Sozialistischen
Sowjetrepubliken

gezeichnet:
A. Mikojan
P. Kummykin

Anlage

zum Protokoll über den Warenverkehr zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken im Jahre 1958 vom 25. April 1958

Liste A 1

Kontingente der Waren für die Einfuhr aus dem Gebiete der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken in das Gebiet der Bundesrepublik Deutschland im Jahre 1958

1. Getreide	150 000 Tonnen*)	27. Autobenzin	10 000 Tonnen
2. Krabbenkonserven	4,0 Mill. DM	28. Grundöle	15 000 Tonnen
3. Kaviar und Fischkonserven	2,5 Mill. DM	29. Chemische Erzeugnisse	5 Mill. DM
4. Dörme	4,2 Mill. DM	30. Benzol	20 000 Tonnen
5. Ölkuchen	30 000 Tonnen	31. Apatitkonzentrat	100 000 Tonnen
6. Schnittholz	300 000 cbm	32. Naphtalin	p. m.
7. Rundholz	575 000 fm	33. Steinkohlenteerpech	10 000 Tonnen
davon:		34. Terpentinöl	1 500 Tonnen
Nadelsägerundholz	75 000 fm	35. Medikamente und Rohdrogen	0,5 Mill. DM
Grubenholz	250 000 fm	36. Glyzerin	1 000 Tonnen
Fascherholz	250 000 fm	37. Baumwolle	10 000 Tonnen**)
8. Sperrholz	2 500 cbm	38. Linters	3 000 Tonnen
9. Zellulose	5 000 Tonnen	39. Flachs	8 000 Tonnen
10. Steinkohle	400 000 Tonnen	40. Hanf	4 000 Tonnen
davon:		41. Feine Ziegenhaare	150 Tonnen
150 000 t Gasflammkohle,		42. Kamelhaare	500 Tonnen
Rest: Anthrazit und /oder		43. Bettfedern und Daunen	3 Mill. DM
Kokskohle		44. Tierhaare und Borsten	2 Mill. DM
11. Pyritabbrände	100 000 Tonnen	45. Pelzfelle	13,5 Mill. DM
12. Manganerz	60 000 Tonnen	46. Rohtabak	1 500 Tonnen
13. Chromerz	30 000 Tonnen	47. Druckerzeugnisse	1,5 Mill. DM
14. Asbest	20 000 Tonnen	48. Erzeugnisse der Filmindustrie	p. m.
15. Ferrochrom	2 500 Tonnen	49. Sonstige Waren (Apatitzerz, Kaolin, Bernstein, Fischmehl, für den Konsum bestimmte Waren und andere Waren)	20 Mill. DM
16. Ferrosilizium	3 500 Tonnen		
17. Wolframkonzentrat	1 000 Tonnen		
18. Zink	4 000 Tonnen		
19. Zinn	2 000 Tonnen		
20. Antimon	1 000 Tonnen		
21. Platin	800 kg		
22. Palladium	800 kg		
23. Maschinen und Ausrüstungen	20 Mill. DM		
24. Erdöl	500 000 Tonnen		
25. Dieselöl	120 000 Tonnen		
26. Heizöl	300 000 Tonnen		

*) Gerste, Hafer, Mais aus der Ernte des Jahres 1958 mit Import bis 1. Juli 1959.

**) Davon 5000 t aus der Ernte des Jahres 1958, wobei Lieferung teilweise zu Anfang des Jahres 1959 erfolgen kann.

Anmerkungen:

1. Diese Liste umfaßt nur Waren, deren Ursprung und Herkunft im Gebiet der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken liegen. Durch Transit-handels- und Reexportgeschäfte bezogene Waren werden auf die in dieser Liste festgelegten Kontingente nur im Einvernehmen der zuständigen Stellen der beiden Staaten angerechnet.

2. Die in Werten angegebenen Warenkontingente der vorstehenden Liste gehen von Preisen fob oder frei Grenze des Ausfuhrlandes aus.

Anlage

zum Protokoll über den Warenverkehr zwischen
der Bundesrepublik Deutschland und der Union
der Sozialistischen Sowjetrepubliken im Jahre 1958
vom 25. April 1958

Liste B 1

Kontingente der Waren für die Einfuhr aus dem Gebiet der Bundesrepublik Deutschland in das Gebiet der Union der
Sozialistischen Sowjetrepubliken im Jahre 1958

Maschinen, Ausrüstungen verschiedener
Art und Schiffe

1. Ausrüstungen für Betriebe zur Herstellung von Holzspanplatten mit je 15 000 t Jahresleistung	7 komplette Ausrüstungen
2. Hochfrequenzgeneratoren, Leistung 175—500 kw, Frequenz 2500—8000 Hertz	33 Stück
3. Automatische Gesenkpresse für Eisenteile von Elektromotor-Rotoren u. -Statorn, für Drücke von 100—200 t	10 Stück
4. Paketierpresse für Metallabfälle für Drücke bis 1000 t	1 Stück
5. Hydraulische Presse zum Prüfen von Rohren mit einer Stundenleistung bis zu 3000 Stück, bei einem Durchmesser von 1/2 Zoll	1 Stück
6. Hydraulische Presse für Kunststoffe	1 Stück
7. Blechbiegemaschinen 150 × 2000 und 16 × 2000 mm	3 Stück
8. Schleifbänke für die Kugellager-industrie	50 Stück
9. Kühlschiff mit 3240 t Tragfähigkeit und 14,5 Knoten Fahrgeschwindigkeit	1 Einheit
10. Saugbagger für den Einsatz auf See mit Eigenantrieb und einer Stundenleistung von 800 cbm	1 Einheit
11. Ersatzteile für Schiffe	500 000 DM
12. Ausrüstungen für die Erzeugung von Paraxylol und Dimethylterephthalat mit einer Jahresleistung von 6000 t Dimethylterephthalat	20 Mill. DM
13. Anlage für die Herstellung von Waschmitteln aus Erdölderivaten	1 Stück
14. Destillations- und Extraktionsanlagen für die chemische Industrie	2 Stück
15. Vakuum-Eindampfanlagen	5 Stück
16. Fischverarbeitende Kühl- und Gefrier-ausrüstungen für Fischdampfer vom Typ „Puschkin“	10 komplette Ausrüstungen
17. Technologische Ausrüstungen für die Gewinnung von Walfischtran und die Verarbeitung von Walfischen	2 komplette Ausrüstungen
18. Abfüll- und Paketierautomaten für Nahrungsmittel	4 Stück
19. Schnellautomaten für die Abfüllung von Waschpulver in Pappschachteln	4 Stück
20. Komplette Reihenausrüstungen für das Abfüllen von Weinen mit einer Stundenleistung bis zu 3000 Flaschen	8 komplette Ausrüstungen

Maschinen, Ausrüstungen verschiedener
Art und Schiffe

21. Ausrüstungen für die Leichtindustrie	800 000 DM
22. Polygraphische Ausrüstungen	1 Mill. DM
23. Verschiedene Geräte, Fernseh-ausrüstungen und Instrumente	3 Mill. DM
24. Verschiedene Ausrüstungen	27 Mill. DM
darunter:	
Ausrüstung für die kontinuierliche Herstellung von Holzspanplatten	1 komplette Ausrüstung
Hydraulische Pressen vom Typ „HVAPO“	5 Stück
Wasserwirbelbremsen	4 Stück
Walzentrockner für die Zement-industrie	200 000 DM
Reaktionsapparat aus Tantal	1 Stück
Spritzpressen zum Auftragen von Polyäthylen- und Chlorvinylüber-zügen auf Kabel	5 Stück
Säure-Kolbenpumpen	6 Stück
Fernschreiber	100 Stück

Rohstoffe, Halbfertigwaren und andere
Erzeugnisse

25. Eisen- und Stahlwalzgut	150 000 Tonnen*)
26. Kaltwalzband	3 600 Tonnen
27. Silberstahl	100 Tonnen
28. Chemische Erzeugnisse	21 Mill. DM
29. Medikamente und medizinische Instrumente	1 Mill. DM
30. Stapelfaser	4 000 Tonnen
31. Kunstseidengarne	500 Tonnen
32. Cordgewebe	1 Mill. Meter
33. Wollgewebe	5 Mill. DM
34. Leder	5 Mill. DM
35. Lederschuhe	5 Mill. DM
36. Druckerzeugnisse	1,5 Mill. DM
37. Erzeugnisse der Filmindustrie	p. m.
38. Sonstige Waren (Stahltrassen, Spezial-papiere und andere Waren)	30 Mill. DM

*) Davon bis 10 % aus legierten Stählen.

Anmerkungen:

1. Diese Liste umfaßt nur Waren, deren Ursprung und Herkunft im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland liegen. Durch Transithandels- und Re-exportgeschäfte bezogene Waren werden auf die in dieser Liste festgelegten Kontingente nur im Einvernehmen der zuständigen Stellen der beiden Staaten angerechnet.
2. Die in Werten angegebenen Warenkontingente der vorstehenden Liste gehen von Preisen fob oder frei Grenze des Ausfuhrlandes aus.

frågan Wallenberg

Bern den 1 april 1958.

R 18, P 2

Strängt förtroligt

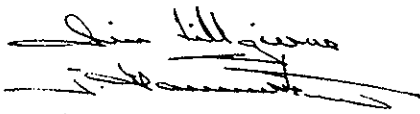
185.

Ink. 9.4		1958
Avd.	Gr.	Mal
P	2	En I

AL
Broder,

I anledning av gårdagens meddelande i särskild ordning har jag idag besökt legationsrådet Hunziker, vilken alltifrån sin tjänstgöring i Moskva följt ärendet Brügger. Han nämnde, att man väl visste om Gouazes hemkomst; däremot hade man i Bern ej vetskap om att denne skulle hava uttalat sig förhoppningsfullt angående Brügers frigivande. Sedan man i många år vägrat schweiziska Moskva-ambassaden taga kontakt med Brügger hade i mars månad en ambassadtjänsteman för första gången fått besöka vederbörande. Min sagesman ville dock inte uttala sig om i vad mån detta tillmötesgående kunde tänkas indikera en förestående hemresa.

Hunziker ville emellertid strängt förtroligt framhålla, att man i Bern tyvärr ansåg, att det icke finge anses uteslutet att deras landsman kunde anses i viss mån som en skum figur; om han bleve lössläppt måste säkerligen hans uttalande tagas med en kraftig nypa salt.

/T. Hammarström/

10/4

P.M.

Vicekonsul F. Persson vid generalkonsulatet i New York har i handbrev till sekreterare Lorentzon den 7 februari 1958 redovisat nedanstående utgifter i samband med tjänstresa till Bradford och Toronto, vilka utlägg icke är av den art, att de bör inkluderas i sedvanlig reseräkning:

Kontant till W.C.	\$ 30.-	(Ver. 1)
Lunch för C.S.	\$ 2.50	
Telegram	<u>\$ 1.05</u>	(Ver. 2)
	\$ 33.55	

Herr Persson har anhållit om att motvärdet till \$ 33.55 måtte tillställas honom.

Stockholm den 10 april 1958.

Original a Hp 39 J

Paris den 17 april 1958.

3 bil.

Strängt förtroligt.

Broder,

I anslutning till Kumlins handbrev till Eström den 8 innevarande månad rörande den polske flyktingen Richard Korcińskis uppgifter om en internerad svensk medborgare i Sibirien vid namn Karl Jensen ber jag i avskrift få insända en skrivelse från konsulatet i Nancy den 15 dennes jämte bilaga i original samt avskrift av denna.

Uppenbarligen är det samma "flykting", som uppenbarade sig i Paris, vilken nu uppträtt i Nancy. Ehuru uppgiftslämnaren uppträder i annat namn "KOWALSKI" i stället för "KORCIŃSKI" och uppger svenskens namn vara "KARL NIELSEN" i stället för "KARL JENSEN" är de båda berättelserna i övrigt slående lika. En jämförelse av stilarna bör väl kunna ge definitivt besked om uppgiftslämnarna på de båda platserna är en och samma person.

Olikheterna i berättelserna, särskilt ifråga om namnen men även i fråga om koncentrationslägrets nummer 213 respektive 217 och adressen till modern i Barcelona, St. Agatta nr. 19 respektive nr. 14, tyder på att "informationerna" är helt eller delvis uppåiktade.

Byråchefen S i o g b a h n,
Utrikesdepartementet.

2.

Efter att just nu ha haft ett telefonsamtal med vicekonsul Edström må tilläggas att polackens besök i Nancy ägde rum redan den 26 mars. Vederbörande uppgav bl.a., att han flytt från Polen och tagit sig fram som fripassagerare på godsvagnar. Han hade även önskat komma till tals med en representant för italienska konsulatet i Nancy för att informera italienarna om några i lägret i Sibirien internerade italienska officerare. Edström hade genom ett telefonsamtal förberett polackens besök hos sin italienske kollega men enligt vad Edström nu erfarit hade flyktingen aldrig uppenbarat sig på italienska konsulatet.

Liksom vi hade Edström fått ett fördelaktigt intryck av polacken, bl.a. på grund av att han ej begärt något pekuniärt understöd samt uppgivit sin adress i Spanien.

(Sten Aminoff)

KOPIA

KUNGL. SVENSKA
AMBASSADEN

Original se 14p 39J
Paris den 22 april 1958.

Strängt förtroligt.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 17 dennes rörande de egendomliga uppgifterna från en polsk flykting om en i Sibirien internerad svensk medborgare vid namn Karl Nielsen eller Karl Jensen får jag för fullständighetens skull meddela, att härvarande italienska ambassad tagit kontakt med oss i detta ärende, sedan man från det italienska konsulatet i Nancy erhållit informationer om att den mystiske flyktingen även besökt beskickningen.

Vår italienske sagesman omtalade, att samme främling besökt såväl härvarande italienska ambassad som italienska konsulatet i Nancy och på båda ställen uppgivit att han i koncentrationslägret 210 i Bulun (ej 213 eller 217) sammanträffat med två italienska officerare. De uppgifter, som lämnats om namn och hemnsorter i Italien för de båda officerarna voro emellertid delvis olika på de två platserna.

Efter en stunds diskussion kunde vi konstatera att de lämnade uppgifterna måste vara huvudsakligen falska. Däremot kunde vi ej finna någon rimlig anledning till mannens uppträdande. Av hans beteende och utseende att döma torde man ej utan vidare kunna draga slutsatsen att han är sinnessjuk. Ej heller hos italienarna hade "polacken" begärt ekonomiskt understöd och det är därför i hög grad tveksamt om mannen uppträtt enbart i vinningssyfte. Mannen hade med italienarna talat bruten franska.

Byråchefen S i e g b a h n,

Utrikesdepartementet.

Den italienske ambassadsekreteraren, som uppenbarligen sysslade en hel del med efterforskning av i Sovjetunionen internerade italienska officerare och soldater - han sade sig tro att inemot 2.000 italienare fortfarande kvarhölls i Sovjet - skulle nu genom en underhandskontakt med franska säkerhetstjänsten söka vinna klarhet om vem "polacken" kunde vara. Han lovade att underrätta mig om resultatet av sina undersökningar, liksom även om den reaktion från Rom, som eventuellt vore att förvänta.

(Sten Aminoff)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. tyska repatriander
från Sovjetunionen
(sjöborgsutredningen)

STOCKHOLM		19
Stockholm, den 24 april 1958.		
N:o Sträkt förtroligt.		1 BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ¹

Broder,

Den i dagarna undertecknade tysk-sovjetiska repatrieringsöverenskommelsen intresserar oss naturligtvis mycket. Det är ju ännu oviss när de första Heimkehrer kan väntas till Tyskland och vad de kan ha att förtälja, men vi har i dag tillställt vår gamle vän von Rosen i Friedland ett brev, i vilket vi uttalar en förhoppning om att de tidigare arrangemangen beträffande vidarebefordran av Heimkehrer-uppgifter om svenskar i Sovjetunionen skall kunna tillämpas även i fortsättningen, så att vi snabbt blir informerade om intressanta utsagor.

./.

Jag bilägger en avskrift av skrivelsen för Din benägna kännedom.

/Leif Leifland/

Sekreteraren Å. L i n d é n ,
Bonn

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. repatriering av
tyskar från Sovjetunionen
(sjöborgsutredningen)

STOCKHOLM		19
Stockholm, den 24. April 1958.		
N:o	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu ¹

Herrn Hugo von Rosen,
Suchdienst
Grenzdurchgangslager Friedland.

Nachdem nunmehr ein Abkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Sowjetunion zustande gekommen ist, wonach noch einige Gruppen deutscher Staatsangehöriger in die Heimat zurückgeführt werden sollen, ist man schwedischerseits, wie bisher, an allen Informationen über schwedische Staatsangehörige, die sich in der Sowjetunion befinden sollen, ausserordentlich interessiert.

Für den Fall dass Heimkehrer Ihnen über solche Personen berichten, wäre ich für möglichst schnellen Bescheid sehr dankbar.

Wie früher bin ich - wie auch mein Vertreter Sekretar Leif Leifland - durch R-Gespräche in Stockholm (23 62 00) zu erreichen.

Mit meinem besten Dank für Ihre Bemühungen und mit den besten Empfehlungen an Ihre Frau Gemahlin, verbleibe ich

Ihr sehr ergebener

/Gunnar Lorentzon/

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 24 april 1958.

P 60. 1 bil.

ang. utmärkelser till
vissa tyska medborgare.

Broder,

Före sin avresa till Stockholm på semester vid sista veckoskiftet bad Göransson mig överta studiet av handlingarna om dekorering, närmast med Röda Kors-utmärkelser, av de personer, som bistått beskickningen och de särskilt utsända med våra efterforskningsärenden på tysk mark (se Lorentzons handbrev till Dig den 31 januari samt Ditt svar till Lorentzon den 1 februari 1958).

Lindén har sedermera med stöd av dossiermaterialet gjort upp en lista över de personer inom tyska Röda Korset, som närmast torde komma i fråga, och vidare har Göransson varit i brevväxling med Lorentzon, resp. Bonde om graderingen av de olika utmärkelserna. Vidare har Ekblad tillfrågats, huruvida utöver de i Lindéns lista upptagna herrarna Nether och Möller från Suchdienst i Hamburg eventuellt några ytterligare personer där borde inhåggas och därvid utan närmare motivering i övrigt - nämnt Nethers företrädare fram till maj 1955 som avdelningschef vid Suchdienst i Hamburg Otto Ohlson, sedan nämnda tid chef för Suchdienst därstädes.

Förutom de i Lindéns lista upptagna herrarna Dr. Wagner,

Sekreteraren Leif Leifland,
Stockholm.

Graf och Leusch vid Suchdienst i Bonn samt herr och fru von Rosen i Friedland återstår således frågan om eventuell dekorerings av personal i Suchdienst i München och Berlin samt eventuellt av ledningen för lägret i Friedland, under vilken von Rosens sorterar (jfr Lorentzons handbrev till Dig den 30.1.).

Med tanke på att beskickningens dossierer, efter vilka Lindén gjort upp sin lista, ju ingalunda alltid behöver ha givit en riktig bild av vem som i verkligheten utfört arbetet, förefaller det som om det i den största möjliga rättvisans intresse vore önskvärt att, innan beskickningen definitivt formulerar sin ståndpunkt, få del av erfarenheterna från de svenskar, som skött fältarbetet d.v.s. utom Dig själv och Lorentzon närmast herrarna Lundström och Lindberg. Får jag därför härmed fråga, huruvida Du skulle vilja ha godheten att i samråd med Lorentzon och vid behov med Lundström och Lindberg överväga

1) vilka personer vid Suchdienst i Berlin och München som bör komma i fråga,

2) huruvida herr Ohlsen i Hamburg (samt den av Ekblad ävenledes nämnda fru Gisela Jöhren, som vid Ohlens, Nethers och Möllers frånvaro säges ha självständigt besvarat förfrågningar) bör anses komma i fråga med ungefär samma fog som Nether och Möller,

3) huruvida lägerledningen i Friedland bör inhållas (och i så fall vilken eller vilka personer det rör sig om) eller huruvida man för Friedlands del kan inskränka sig till herr och fru von Rosen.

Vidare har de upplysningar som beskickningen fått om Röda Korsets utmärkelsetecken i Lorentzons handbrev till Dig den 30 januari jämte bilagor samt i Bondes brev till Göransson den 22 mars knappast givit oss tillräcklig ledtråd för gradering av utmärkelsen. Skulle Du därför vilja söka utöna, huruvida man lämpligen kunde ge såväl herrar Graf och Leusch vid Suchdienst i Bonn som Nether och Möller i Hamburg samt herr och fru von Rosen i Friedland Röda Korsets förtjänsttecken, eller bör eventuellt någon eller några av dessa dekoreras med den högre klass som de sex olika graderna av förtjänstmedaljen (guld, silver eller brons i femte resp. åttonde storleken) innebär? Är inte denna medalj

T 60 CF / allin

inskriftion "för förtjänst om den frivilliga sjukvården" en smula oegentlig i förevarande fall? Vore det inte bättre att i största möjliga utsträckning nöja sig med förtjänsttecknet, som ju enligt statuten har en vidare innebörd (plaketten behöver väl däremot knappast komma i fråga, enär utmärkelsen bör kunna bäras) och i de fall, där förtjänsttecknet ej vore tillfyllest, tillgripa ordensdekorationer?

För Dr. Wagner i Sjukhuset synes i varje fall en orden, närmast R^IVO, komma i fråga, och eventuellt kunde kanske RVO ges åt ytterligare någon eller några tyska Röda Kors-män som anses böra få en högre utmärkelse än RK-förtjänsttecknet.

I Damgrens tillfälliga frånvaro

/undert./ Stig Abelin

Bil. till hbr Abelin-
Leifland den 24.4.1958.

P 60 15/Allen

Tyska Röda Korset

Suchdienst Bonn:

Dr. Wagner
Herr Graf
Herr Leusch

Suchdienst Hamburg:

Dr. B. Nether, Abteilungsleiter
Herr Möller

Friedland:

Herr och Fru von Rosen

Auswärtiges Amt

Heinz Trützschler von Falkenstein, Ministerialdirigent
R. Hergt, Legationsrat
Ivar Maenss, Legationsrat

Int. 30/4

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 26 april 1958.

Strängt förtroligt.

3 bil.

HP i 8a I ✓

Yd G

Broder,

Härmed ber jag få översända promemorior beträffande
samtal med:

Gustav Hans R a u l f (HP i 8a I)

Günther F r e n z e l och

Erich M o n t k o w s k i.

Resultatet är som synes magert. (Italiener tillhör ju
de gamla välkända namnen). Günther Frenzel torde väl näppe-
ligen vara den av Herbert M e k g e (jfr. Sten Lund-
ströms PM 14.8.57) åsyftade Frenzel. Jag skall försöka med
Sten Lundströms alternativ, Gottfrid Frenzel i Köln-Nippes
och se om framgången blir större.

Vad bör göras beträffande den av Heinrich R o s e n-
t h a l i Hannover (jfr. min PM 10.12.57) nämnde svensken
i Taishet? Tillhör han de av Eder kända fallen eller bör
spåret följas?

Härliga hälsningar
Din hustru
Åke Lindén

/Åke Lindén/

Sekreteraren L. Leifland,
Utrikesdepartementet.

Strängt förtroligt.P.M.

beträffande samtal den 24 april 1958 med elektrikern Gustav Hans R a u l f, född den 14.5.25, i hans bostad, Unterm Freihof 46, Lüdenscheid.

Raulf uppgav, att han häktats i Östzonen 1948 och efter en tids fångenskap i Sachsenhausen via Moskva och Krasnojarsk förts till Norilsk, dit han kommit i slutet av året. I Norilsk hade han stannat kvar till augusti 1954 och i tur och ordning varit i lägren (Gorlag) 1, 4, 5 och 8. Från Norilsk hade han förts till Taishet (närmare bestämt Bratsk), där han varit kvar till repatrieringen i augusti 1955.

Raulf, som hade nödtorftiga kunskaper i holländska, hade under sin tid i Sovjetunionen gällt för att vara holländare. Därigenom hade han troligen haft bättre möjligheter till kontakt med icke-tyska fångar än som varit vanligt för tyskar. Han hade dock aldrig i Norilsk eller Taishet träffat eller hört talas om svenska fångar (däremot en del andra skandinaver). Han ansåg sig med största bestämdhet kunna göra gällande att några svenska fångar ej funnits i Norilsk-området under tiden före eller omkring upproret 1953, ty genom de förbindelser som då skapades mellan de olika lägren skulle det säkerligen blivit allmänt bekant, om fångar av ett dylikt sällsynt slag funnits där. En möjlighet vore dock, att svenskarna utgivit sig för att vara av annan nationalitet.

Namnet B a l t i n s vore honom obekant. Hermann

K a l u s a hade han träffat både i Norilsk och Taishet, men han hade ej hört honom omnämna något sammanträffande med svenskar.

Raulf nämnde, att han hört vaga rykten om att svenska fångar skulle ha funnits i Potma (ca 300 km öster om Moskva.)

De medfångar från Norilsk, som Raulf namngav, äro alla redan hörda.

Bonn den 25 april 1958.

/Åke Lindén/

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Strängt förtroligt.

J. Linder

Linder

P.M.

S

beträffande samtal den 24 april 1958 med
folkskolläraren Günther Frenzel,
född den 5.12.1926, i hans bostad, Buchen-
ring 19, Wuppertal-Barmen.

Frenzel uppgav, att han häktats 1947 i Östzonen och
efter två år i östtyska fängelser i juni 1949 transporterats
till Vorkuta. Där hade han varit till december 1954, då han
överförts till Suchobesvodnoje (Gorki-området). I detta läger
hade han stannat till sin repatriering i början av 1956.

I Vorkuta hade Frenzel vid arbete i schakt nr. 6 i de-
cember 1949 eller januari 1950 träffat den svenske musikern
Felix I t a l i e n e r. Han hade senare med vissa avbrott
varit tillsammans med Italiener hela tiden i Vorkuta, och
han trodde sig också minnas att Italiener följt med samma
transport till Suchobesvodnoje som Frenzel själv och att de
setts där så sent som i december 1955.

Förutom Italiener hade Frenzel ej träffat någon svensk
i Sovjetunionen, men Italiener hade vid något tillfälle, tro-
ligen under 1953, nämnt, att han hade träffat en annan svensk
i Vorkuta. Några närmare uppgifter om denne svensk hade
Italiener dock ej lämnat.

Bonn den 25 april 1958.

Ake Lindén

/Åke Lindén/

P 2 En 1

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Strängt förtroligt.

S

P.M.

beträffande samtal den 25 april 1958 med
Erich M o n t k o w s k i i hans bostad,
Poppelsdorfer Allee 88, Bonn.

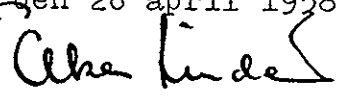
Montkowski upplyste, att han gripits i Berlin 1951 och efter en tid i östtyska fängelser i april 1952 transporterats till Taishet, där han först vistades i Peresilkan. Sommaren 1952 fördes han över till läger 33, och i detta läger hölls han kvar till april 1955, då han placerades i Reschotty. Hösten 1955 frigavs och repatrierades han.

Montkowski hade under sin lägertid aldrig varit i kontakt med eller hört talas om svenska fångar. Han hade i Taishet träffat Hermann K a l u s a men hade endast ett vagt minne av denne och kunde ej erinra sig att han skulle ha talat om ett sammanträffande med svenskar.

Under en stor del av sin tid i Taishet hade Montkowski varit sjuklig och svag och huvudsakligen sysselsatts med lättare arbete i t.ex. kök. Han angav antalet tyskar han varit i kontakt med i Taishet till 30 à 40 och nämnde, förutom dr. B o r c h e r s, dr. O p h a u s i Bad Pyrmont och Karl D i e n e r, Lennéstrasse 47, Bonn.

Dr. Borchers uppgift (jfr. PM den 4 oktober 1957), att Montkowski skulle ha varit i Norilsk och transporterats därifrån till Taishet tillsammans med Borchers själv och Hermann Kalusa, var sålunda ett minnesfel.

Bonn den 26 april 1958.

/Åke Lindén/

30/4

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wien den 28 april 1958.
R 18. 2 bil.
Strängt förtroligt.

aa / Lfcd

62

Käre Gunnar,

./1-2

I anslutning till Erik Braunerhielms handbrev till
Dig den 19 nästlidne mars ber jag härmed få översända
ett till Dig riktat brev från honom jämte bilaga angående
viss av Friedrich Dengg begärd upplysning om Josef Schluga.

Hjärtliga hälsningar!
Din tillgivne
Kurt Kalhorn.
Kurt Kalhorn

Herr Förste Sekreteraren Gunnar Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

718

Portofano, Italien 24.4.58

Bröder Gunnar,

Det är förfärligt att få bud från
den ene efter den andre av dem, som särskilt
mycket hjälpt oss, att de på grund av tidigare
sambanden blivit svårt sjuka.

I mitt första brev meddelade jag att
jag på nytt skulle vänna mig till Friedrick
Denzl. Genom Kurt Karlhorn vidarebefordrar jag
~~från min senaste utskick~~
brev från en väninna till Denzl till min fru,
som hjälpt henne med lite blödder o. dyl. Såsom
därav framgår har Denzl fått en blodstörtning
och på nytt tagits in på sjukhus. Hans svar
kan därför inte vänta på sig.

Hjärtliga hälsningar

Din tillgivne

Erik Braunerholm

7/9

U t d r a g ur skrivelse den 16 april 1958 från Fru Frieda
Warmer, Innsbruck, till Fru Marianne Braunerhielm, Wien.

.....

Herr Dengg, der ein armer, an Gesundheit gebrochener Spätheimkehrer ist, habe ich seit seiner Rückkehr von der Lungen-Heilstätte Hochzirl in Pflege übernommen. Er war bisher gesundheitlich wohl nie am besten, aber so doch zufriedenstellend beisammen. Nun haben ihm die Grippe und die immer häufiger werdenden Hustenanfälle seine grosse Kaverne wieder aufgebrochen und so bekam er vor 14 Tagen einen grossen Blutsturz und musste jetzt mittels Rettungswagen wieder in eine Heilstätte nach Natters bei Innsbruck in die Station V. Da seine rechte Lunge schon in Russland operativ gelähmt wurde, sind seine Heilungserfolge fast aussichtslos. Ich bin ganz verzweifelt, weil er ja so ein edler, charakturvoller Mann ist und wir uns so gut verstehen. Er ist zu meinen beiden Kindern ein bester Vater geworden. Ich frage mich nur, warum muss über mich soviel Leid und Unglück kommen, ich habe den Vater meiner Kinder im Jahre 1953 an einem Kriegsleiden verloren. Bitte sagen Sie Ihrem Gatten, dass Herr Dengg heute einen Brief von ihm, adressiert an Stiegl Bräu bekam und er denselben, sobald er fähig ist, beantworten will.

.....

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

10/5 —
Wien den 8 maj 1958.

Förtroligt. 1 bil. (3 Ex)

R 18.

(2 u.; dubl. samling)

ffid

Käre Gunnar,

./.
I anslutning till mitt handbrev den 28 nästlidne april ber jag härmed i tre exemplar få överlämna utdrag ur skrivelse den 3 innevarande månad från Fritz Dengg, Natters bei Innsbruck, till Erik Braunerhielm, vari vissa upplysningar lämnats om Josef Schluga.

Beträffande Raphael Spann, som omnämnes i skrivelsen, förekommer denne senast i bilagan till 120 B 15.2.1957.

*Hjärtligaste hälsningar
Din tillgivne*

Kurt Kalhorn

Kurt Kalhorn

Herr Förste Sekreteraren Gunnar Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

721

U t d r a g ur skrivelse den 3.5.1958 från Fritz D e n g g,
Natters bei Innsbruck, till förste ambassadsekreteraren Erik
Braunerhielm, Wien.

.....

Nun zu Ihrem Brief vom 9.4.58. Es kann sich nur um den
Josef Schluga handeln, da ich einen Schluger nicht kenne. Geboren
1915 kann stimmen. Jedenfalls stammte er aus dem Kärnten-
Jugosl. - italienischen Grenzgebiet. Bei Schluga handelt es sich
um den Epileptiker, welcher im Gefängnis für die Russen arbeitete.
Wann er nach Österreich zurück kam weiss ich nicht. Bei
Schluga handelte es sich um einen Phantasten, aus dem man nicht
klug wurde. Er kannte alle Könige und Staatsmänner. War Dolmet-
scher beim engl. Kom. für Österreich. Im Krieg 185 Abschüsse als
" Jagdflieger " u.s.w. -

Vor seiner Verhaftung war er nach seinen Erzählungen an-
geblich " Partisanenführer ". Auch erzählte er, dass er in Wien,
10.Bez. wohnte und mit einem Chrysler fuhr. Selbst wenn er
Chauffeur gewesen wäre, hätte er dies nicht gesagt. Obwohl er
Chauffeur hätte sein können, falls er damals seine epilept. An-
fälle noch nicht gehabt haben sollte.-

Ein Dr. Raphael Spann (bestimmt bekannt bei Ihnen) in
Wien 18. od. 19., Silbergasse ? wohnhaft, kann Ihnen über Schluga
genauere Angaben machen.- Hoffe, dass Ihnen meine Angaben
helfen. -

.....

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 17 maj 1958.

Strängt förtroligt.

ang. F.Italiener

17.5.58
a f.str.f.k. till
Petri, Berlin
Ekblad, Hamburg
Braunerhielm, Wien
/u/L.Leifland

HP

39

Dep. 29/5-58
as

Broder,

Äberopande Ditt handbrev den 26 april, vari Du bland annat kommer in på Felix I t a l i e n e r , ber jag efter kontakt med Sven Fredrik Hedin, som närmast handlagt detta fall, få meddela att denne nu tilldelats tyskt pass och sovjetiskt utresetillstånd och - om intet oförutsett inträffar - kan förväntas anlända till Västtyskland inom en icke alltför avlägsen tid.

Italiener figurerar, som Du vet, i en rad utsagor från f.d. Rysslands-frågar. Han har vistats i bland annat Vorkuta. Det är väl icke uteslutet att han efter återkomsten till Tyskland någon gång uppsöker beskickningen. Om han önskar redogöra för sin vistelse i Sovjetunionen, är en viss försiktighet tillräddlig när det gäller att sätta tilltro till hans uppgifter. Om han gör anspråk på ekonomisk hjälp, bör givetvis intet utbetalas förrän departementet kontaktats. Avslutningsvis vill jag blott betona att Italiener icke är och aldrig varit svensk medborgare. Däremot har han bott flera år i Sverige men utvisades härifrån.

Avskrifter av detta handbrev tillställles samtidigt ambassaden i Wien samt generalkonsulaten i Berlin och Hamburg.

/Leif Leifland/

Schusterarell
~~Attachen~~ A. L i n d é n ,
Bonn.

Dep. 29/5-58
as

Moskva den 19 maj 1958.

HP 80 Strängt förtroligt.om Raoul Wallenberg. *Brügger*

Leifland/AVS 28.658

a f.str.f.k. till

Hammarström, Bern

/u/R. Hichens Bergström

*S. Hichens**Dep. 517-58*

24.5 58

P 2 Eu^I*AK*
Broder,*W*

Först nu har jag fått kännedom om de förhållanden som omnämns i Sohlmans handbrev den 25 mars - då jag befann mig i Stockholm - rörande ett vittnesmål av en fransk officer om Wallenberg.

Den i kapten Gouazé's uttalande omnämnde schweiziske medfången i Vladimir vid namn E. Brügger är identisk med den Brücker som omtalas i mitt handbrev till Dig den 11 mars 1957.

Jag hade överenskommit med min schweiziske kollega att schweiziska ambassaden skulle fråga denne Brügger - när och om de finge träffa honom - rörande eventuella skandinaviska medfångar. Nu slumpade det sig så olyckligt att schweizarna för första gång fick träffa sin landsman, som för ändamålet forslades till Moskva från Vladimir, i vintras vid en tidpunkt då å ena sidan jag befann mig på Försvarshögskolan i Stockholm och å andra sidan den schweiziske förste sekreteraren, med vilken jag tidigare avhandlat denna fråga, just avslutat sin tjänstgöring och ersatts av en till Moskva nykommen attaché. Vi gick alltså tyvärr miste om detta tillfälle att få några frågor ställda till Brügger.

Härvarande schweiziske ambassadör anser sig ha gott hopp om att få B., som dömts till 25 års fängelse för att

Utrikesrådet Åström,
Utrikesdepartementet.

mot betalning ha spionerat för amerikanarnas räkning i
Wien, frigiven inom ett år eller två. Då kommer han att ha
avtjänat lika stor del av sin strafftid som den även till
25 år för spioneri dömde kapten Gouazé när denne frigavs.

Min tillgång

Lennart Petri

Lennart Petri

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETsjöborgsutredningen
(Gouazé oBrügger)

STOCKHOLM		19
Stockholm den 30 maj 1958.		
N:o	BIL.	
<u>Strängt förtroligt.</u>		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ¹

23/8 - 58
a. d. I. L. L. L.
u/ D. B. B.
(H. o. B.)

Broder,

Vi har med stort intresse tagit del av Ditt handbrev den 19 maj 1958 angående Gouazé och Brügger ävenson Sohlmans handbrev till Åström den 25 maj 1958 angående Gouazé. För Din information får jag meddela, att jag sammanträffade med Gouazé i Paris två dagar efter hans återkomst den 25 mars, varvid han punkt för punkt bekräftade sina uppgifter i den till Sohlmans ovannämnda handbrev fogade bilagan.

Då Ryding besökte Moskva bad jag honom under hand med ambassadören upptaga frågan rörande de omständigheter under vilka Gouazé gjort sin nedteckning. Då vi ännu icke erhållit något svar, får jag bedja Dig påminna ambassadören om denna sak, då vi tillmäter de omständigheter under vilka utsagan gjorts stor betydelse. Således är det av vikt att få erifara, om Gouazé skrivit den sponstant utan att vara ombedd eller om han författat den med anledning av en direkt fråga om han kände till den försvunne svensken etc.

Vi förstår att, då er uppgiftslämnande franske kollega lämnat uppgifterna utan att hans egen chef haft kännedom därom, det kan vara svårt att erifara de närmare omständigheterna, men vore vi synnerligen tacksamma om någonting kunde erifaras härutinnan.

Slutligen ber jag få meddela, att vi bett beskick-

Ambassadrådet P e t r i ,
Moskva.

723

Exp. 30/5 - 58
u/

24

ningen i Bern söka erfara så fort Brügger anländer dit, men
är vi givetvis tacksamma för ett telegrafiskt meddelande så
snart ni erfar att han släppts.

(G. Lorentzon)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

ex. 2 till ✓

» 3 »

» 4 »

Från Moskva

Avsant den 2/6 1958 kl. 13.00

Inkom den 2/6 1958 kl. 14.40

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	39. B	218
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	En I

(Pol)

218

Från Sohlman. Rodionov 30 maj sagt sig fått uppdrag framföra att Chrustjov, som erhållit brev med vanlig post från fru von Dardel med hemställan besked sonens öde, ville hemställa att innehållet fjolårets officiella svar i saken måtte, om så ej redan skett, delgivas henne. Jag så mig utgå från att så redan skett, så vitt jag kunde erinra mig av utrikesministern, varjämte texten offentliggjorts, samt tro att hon nu agerat utan kontakt med UD. Jag kommer dock att vidarebefordra Rodionovs uttalanden.

Petri

Chiffer Moskva 4/6 (nr 218) / Jf

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Wallenberg

Telegram

STOCKHOLM den 4 juni 1958

N:o 138 ✓ chiffer

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu/I

20 -

W. Wallenberg

Svensk

Moskva

Edert 218.

Primo. Ni bör muntligen till Rodionov eller ställföreträdare bekräfta ~~Sohlman's uttalande~~ att fru von Dardel underlättat ~~Öredan före offentliggörandet~~ ~~se förhand~~ samt konstatera att hennes brev till Hrusjtjov avsänts utan kännedom svenska myndigheter. Ni bör tillägga att vi eftersom sovjetiska memorandum Wallenbergs öde bragts i erinran önska erinra om vårt svar därpå.

Secundo. Då vi önska vidarebefordra Hrusjtjovs svar fru von Dardel närmaste dagarna bör uttalandet enligt primo helst göras snarast möjligt. *Tell. ...*

Cabinet

Belprage ...

Dep. d. 4/6 kl. 19.30 F.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till -

» 3 » -

» 4 » -

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsänt den 6 / 6 19 58 kl. 1300

Inkom den 6 / 6 19 58 kl. 1500

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 39:B		225
Avd. P	Gr. 2	Mål. 2 I

(Pd)

225.

Idag framfört beskedet Edert chiffer 138 till Afansaiev.
När jag erinrade om sista stycket vår note den 19 februari
1957 förklarade han att intet nytt framkommit rörande Wallen-
berg.

Petri

Coll.: f

Skris. från von Dardel 7/6 / fied

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

~~30.6.58
a.f.str.f.k. till
Sohlman, Moskva, nr 802
/u/Åström~~

STOCKHOLM		19
Stockholm N:o	den 7 juni 1958.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	CR. 2	MÅL ₁ Eu

Härmed har jag äran meddela, att sovjetiska utrikes-
ministeriet underrättat beskickningen i Moskva om att
ministerpresidenten Chrusjtjov med vanlig post mottagit
ett brev från Eder med hemställan om besked om Eder sons
öde. Ministerpresidenten önskade hemställa, att innehållet
i fjolårets officiella sovjetiska note måtte, om så ej re-
dan skett, delgivas Eder. Beskickningen har bekräftat, att
Ni erhållit kännedom om noten.

u/Sverker Åström.

Exp. med. rek. - brev 7/6 - 58 / yfed

Fru Maj von Dardel,
Djursholm.

Q

Kvitto på inlämnat assbrev eller rek

Adressat <i>Maj van Darsel</i>			Inlämningsnummer <i>1681</i>
Adresspostanstalt <i>Århus</i>			Postavgift, öre <i>80</i>
Assbelopp ¹ Kr. Öre	Postförsäkringsbelopp Öre	Särskilda ant. (x, flyg, mb m.m.) ²	Signatur <i>[Signature]</i>
Förvara detta inlämningskvitto, till dess visshet vunnits, att försändelsen kommit adressaten tillhanda. Vid reklamation skall inlämningskvittot företes. Ersättning för ett inrikes rek, som förkommit eller skadats, kan i intet fall utgå med högre belopp än 36 kronor. I fråga om ersättning för försändelse till utlandet gälla särskilda föreskrifter. Uppllysningar om sätt och tid för framställning om ersättning meddelas av postanstalterna.			Stämpel för inlämningsdag

¹ Om assbelopp ej angivits, är försändelsen rekommenderad.

² x=expressutdelning, flyg=flygbef. mot tilläggsavgift, mb=mottagningsbevis.

19/6
New York den 3 juni 1958.

Förtroligt.

28/6

Reseräkningen attesterad av jml. - chefen
och överlämnad till ekonomibyrån för be-
skyrmda åtgärd. Person inf. med blide-
brav.

aa / Jper

Broder,

I mitt handbrev till Dig den 7 februari 1958 i
ärendet RW yrkade jag ersättning med tillhopa \$33:55,
vilket belopp ännu icke kommit mig tillhanda. Jag vo-
re tacksam om Du ville tillse att jag inom icke allt-
för lång tid erhåller detta välbehövliga tillskott till
mina semesterutgifter.

Mina två reseräkningar, den ena avseende resan till
Toronto och Boston och den andra resan till Stockholm, äro
nu slutreglerade.

Folke Persson
Folke Persson

Sekreteraren G. Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

FP:ksn

Jul. 19/6 - 58

~~30.6.58.~~

~~a f. str. f. k. till~~

~~Sohlman; Moskva, nr 802~~

~~/u Aström~~

~~804~~

W. aktören ✓

20 ✓

Aura vägen 25. Djursholm
18. 6. 1958

Jo. E. Joh.

Bästa Utrikesrådet Åström,
Med tack för ert brev den 7 juni
angående ett meddelande från sovjetiska
Utrikesministeriet i anledning av ett
brev till ministerpresidenten Chrusjtjov,
där jag skulle hava begärt "besked
om min sons öde", för jag meddelat
att jag i detta brev inte begärt
något sådant besked utan an-
kallat att Chrusjtjov skulle "hjälpa
mig att få återse min Ålskade som
och sända honom åter till Sverige".

Jatt sin korthet medfatta såndes
meddelandet en viss vissande uppgift om
minskat i min framställning

Med utmärkt högsaklighet
Mj om Dardel.

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

förslag att uppkalla
gata efter Raoul Wal-
lenberg.

Tel Aviv den 12 juni 1958.

R 18.

Förtroligt.

Skriptor Tel Aviv 5/7

Skript. från von Dardel 3/7

Pol

224

Ink.	23.6	1958
Avd.	Gn	Mål
<i>F</i>	<i>1</i>	<i>AA</i>

pp 2 En II

Broder,

Ja
ffw

Israeliska Jerusalems gatunamnskommitté har för municipalrådet framlagt ett förslag, att en mindre men centralt belägen gata, vid vilken amerikanska general-konsulatet är beläget, skall uppkallas efter Raoul Wallenberg.

Enligt pressreferaten har härvid erinrats om att Wallenberg skulle ha avlidit år 1947, ehuru hans död först kungjorts förlidet år. Det framhålles även i notiserna, att kommittén har för princip att icke uppkalla gata efter ännu levande personer, varför förslag i dylik riktning avvisats.

Med hänsyn till familjens önskemål att undvika varje manifestation ägnad att ge intrycket, att Wallenberg icke längre vore i livet, har jag icke velat underlåta inberätta ovanstående och får hemställa om den instruktion, som må finnas påkallad.

Östen Lundborg
Östen Lundborg

Utrikesrådet Åström,
Stockholm.

Moskva den 13 juni 1958.

HP 80 Strängt förtroligt.Gouazés vittnesbörd om
Wallenberg.

23/8 - 58
a v. I. Luchin
u/Postm
(H-styl)
P L

Ink.	23.6	19	58
Avd.	Gr.	Maj	
P	2	Eu	T

Broder,

I anledning av Din fråga i brevet den 30 maj rörande Gouazé's förklaring ber jag, till komplettering av ambassadör Sohlmans under tiden till Dig lämnade muntliga uppgifter, få meddela följande.

När Gouazé anlände till franska ambassaden hade han ännu icke erhållit sovjetisk utresevisering. Ambassadör Dejean var ytterst mån om att Gouazé icke skulle företa sig något som kunde försvåra en lycklig lösning av viseringsfrågan. Han hemlighöll därför Gouazés vistelse så strängt att icke ens hans närmaste man, minister Soutou, erhöll kännedom därom förrän dagen före Gouazés avresa. Soutou var icke särskilt tillfreds härmed, eftersom han under sin tid som chef för östavdelningen i franska utrikesministeriet personligen lagt ner stora ansträngningar på att få Gouazé frigiven.

Den ende ambassadtjänsteman som var i närmare förbindelse med Gouazé var förste sekreteraren baron de La Porte. På Soutous uppdrag framförde de la Porte, utan att ambassadören informerades härom, till Gouazé att Soutou av erfarenhet visste att den första tiden i Frankrike för

Sekreteraren Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

724

repatriander vore full av starka känslolöstryck. Det hade visat sig svårt för dem att efter hemkomsten hålla tankarna klara. Under sådana omständigheter bad Soutou Gouazé att redan nu, medan han hade god tid på sig, söka erinra sig och på papper sätta vad han kunde ha sig bekant om andra fångar. Gouazé, som tjänstgjort i underrättelseväsendet, vore själv bäst kapabel att avgöra vilka av honom kända förhållanden som kunde vara av intresse för de franska myndigheterna och, genom deras förmedling, för vänligt sinnade regeringar.

Gouazé hade då skrivit tre små papper, av vilka det ena rör Wallenberg och är det varav Du fått del.

Ingen som helst påtryckning hade enligt min franske sagesman utövats på Gouazé för att leda dennes minnen i någon viss riktning.

Såsom Soutou förutsett hade Gouazé, i likhet med så många andra repatriander som efter många år i sovjetiska fångläger återbördats till civilisationen och de sina, strax efter hemkomsten brutit samman. Han vårdades nu på sjukhus i Frankrike.

Kär tillgiven

Lennart Petri

Lennart Petri

54-55-56

2 b11.

•/2

P.S. Baron de Geer vid Röda Korset meddelar just, att man där haft kontakter med två herrar i Berlin vid namn Oehlschlager och Zielfeldt, vilka båda kanske skulle kunna komma ifråga, se mitt handbrev till Damgren.

bes. H. v. v. / and

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang.fru v.Dardels skrivelse
till Chrusjtjov.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 3 juli 1958.		
N:o	BIL.	
Strängt förtroligt. 2 bil.		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>✓</i>	<i>2</i>	<i>Pu I</i>

Broder,

Under hänvisning till vår telegramväxling ber jag
närslutet få översända avskrift av dels min skrivelse
till fru von Dardel den 7 juni, dels svarsbrevet från
henne den 18 juni.

/Sverker Åström/

Ambassadören Sohlman,
M o s k v a .

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET Åström/AA.

försl.om uppkallande
av gata efter R.W.

W-aktör

STOCKHOLM		19
Stockholm den 3 juli 1958.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	CR. 2	MÅL. Eu ^I

Ambassadör Lundborg i Tel Aviv har meddelat, att en gatunamnskommitté i Jerusalem framlagt förslag om att en centralt belägen gata i staden skulle uppkallas efter Raoul Wallenberg. Enligt referat i den israeliska pressen skulle kommittén följa principen att icke uppkalla gator efter levande personer.

Med anledning härav har jag äran hemställa om uppgift, huruvida Ni anser önskvärt, att någon åtgärd vidtages från UD:s sida i anledning av detta meddelande. Jag vill erinra om att departementet vid ett tillfälle år 1957 - frågan gällde då en av Israel Executive of World Jewish Congress ifrågasatt minneshögtidlighet avseende Raoul Wallenberg - genom beskickningen i Tel Aviv för vederbörande israeliska myndigheter framhöll, att man på svensk sida var angelägen om att sådana manifestationer måtte undvikas, som kunde tolkas som ett accepterande av att Raoul Wallenberg icke längre skulle vara i livet. Departementet är berett att, om Ni så skulle önska, även i det nu aktuella fallet låta beskickningen framföra samma synpunkter.

Sverker Åström

Fru Maj von Dardel,
Djursholm.

Exp. 5/7 / Lfd

Ett ex. förh. m. v. delning

pt

P.M.

ang. till Finland återvända finska medborgare, vilka vistat i sovjettrysk fångenskap (bl.a. i Vladimir), och vilka torde vara av intresse att utfråga i samband med efterforskningarna efter Raoul Wallenberg.

BASTAMOV,
Vladimir

*Eller inte?
och i huvudet*

B., vilken är bosatt i Helsingfors (Mechelingatan 4 A) lär tidigare ha tillhört finska underrättelsetjänsten. Han torde ha svenska kontakter; eventuellt är hans moder svensk. född (föräldrarna lär ha varit bosatta i Stockholm) och han själv gift med en svenska. B. frigavs i juli 1956 efter att under en längre tid ha vistats i Vladimir, där han bl.a. suttit strängt isolerad i sjukhuset.

B. har namngivits av Mulle, Török, Mermelstein, Supprian, Biermann, Bretthauer, v.Oertzen, S.Müller, Schandl och Gouazé.

Mulle, vilken uppgivit att Gogiberidse för honom berättat, att Wallenberg (förmodligen 1951-52) befann sig i sjukhuset i Vladimir, har hänvisat till Bastamov såsom en av de fångar, vilka delat cell med Gogiberidse.

Gouazé har uppgivit, att han i sjukhuset i Vladimir hösten 1955 erhållit ett meddelande från Bastamov och Brügger, att dessa voro ("étaient") i telefonkontakt med en person, som uppgav sig vara svensk konsul, tillfångatagen 1945 i Budapest.

Genom finska polisens försorg har Bastamov hörts i april 1957. Han har uppgivit, att han aldrig hört Gogiberidse tala om Wallenberg. Brügger hade däremot berättat, att han i Verchne-Uralsk (1955) hört, att W. tidigare vistats där men 1954 eller 1955 flyttats till Vladimir. (Brügger

torde dock 1955 ha befunnit sig i Vladmir (jfr Gouazé).

Det finska förhørsprotokollet rörande samtalet med Bastamov är ofullständigt och mycket kortfattat.

M., vilken tidigare lär ha tjänstgjort som tolk i finska utrikesministeriet, uppges vara banktjänsteman och är bosatt i Helsingfors, Kalevagatan 45 (evt H-fors-Töölö, Idrottsgatan 36).

MAXIMOFF
Vasilij

M. är namngiven av Török, Posh, Biermann, Bretthauer, Nietz, Krumrey och Schandl.

Török har uppgivit, att Maximoff sammanträffat med Gogiberidse.

Posh har berättat, att han av japanske konsuln Nakamura hört, att en japan, vilken delade en närbelägen cell med Gouazé och Maximoff, vid ett tidigare tillfälle uppgivit, att Wallenberg befann sig i sjukhuset i Vladimír.

Enligt Nietz skulle Maximoff ha haft kontakt med en svensk från Reval i ett fängelse i Leningrad.

Genom finska polisens försorg utfrågades Maximoff i april 1957. M. hade förklarat att Gogiberidse aldrig talat om Wallenberg och han själv hade aldrig under fångenskapen hört talas om denne. Finska förhørsprotokollet mycket kortfattat.

P., vilken lär vara bosatt i Helsingfors under adress Sjömansvägen 21, torde ha släktingar i Sverige.

PUSCHKARJOV
Konstantin

P. har namngivits av ten Hompel, Bretthauer, Nietz, Cumish och Krasnov.

ten Hompel har i sin utsaga (jfr vitboken) uppgivit, att han 1949/50 i Vladimír delat cell med kaptenen i finska generalstaben Puschkarjov och ~~kapten~~ finske kaptenen Narbut. Den senare, vilken lär ha avlidit under fångenskapen, skulle ha berättat om Wallenberg. Enligt ett uttalande av ten Hompel i april 1957 uppger denne, att bland dem som talat om Wallenberg vore Rensinghoff, Narbut och Puschkarjov.

Krasnov har vid förhör i december 1955 hänvisat till P. för eventuella informationer. (P. hade tidigare brevväxlat med Krasnovs släkting grevinnan Hamilton i Strängnäs).

Pelkonen har vid ett par tillfällen hörts i samband med efterforskningarna efter Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset. Han har där delat cell med Langfelder. P. har även vistats i Vladimír, där han delat cell med bl.a. Bastamov.

PELKONEN

Stockholm den 5 juli 1958.

Leifland /AVS
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

W-Abraham

STOCKHOLM		5.7.58	19
N:o	2 / ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ¹	

Svensk
Tel Aviv.

Lfd

Hbr Lundborg/Åström 12 juni ang. Wallenberg. Vi
kontaktat W:s familj och återkomma.

Cabinet

10xP 5/7 kl. 1230

Deutsches Rotes Kreuz
SUCHDIENST
Arbeitsgruppe Lager Friedland

8/2 ✓
Friedland /Leine, den 5. Juli 1958
vRo/An

Herrn
Gunnar Lorentzon
Kungl. Utrikes
DEPARTEMENTET
S t o c k h o l m

Lieber Herr L o r e n t z o n !

Lp
Ich bedanke mich recht herzlich für Ihr Schreiben vom 24.4.58. Gleichzeitig bitte ich vielmals um Entschuldigung, daß ich bisher noch nicht geantwortet habe. Aber Sie wissen ja, lieber Herr Lorentzon, wie das hier in Friedland so geht. Außer Sonntag und Montag kommt jeden Tag ein Transport mit Aussiedlern aus den polnisch verwalteten deutschen Ostgebieten. Die Transportstärke schwankt zwischen 500 - 600 Pers. Darüberhinaus kommen monatlich ca. Tausend Einzelreisende, ebenfalls aus den Ostgebieten und als letzte Kategorie unsere deutschen Landsleute aus der UdSSR. Erfreulicherweise konnten wir im Monat Juni d.J. 330 registrieren.

In altgewohnter Weise haben wir diesen Personenkreis nach schwedischen Staatsangehörigen befragt, aber leider ohne Erfolg. Hätten wir hier eine Nachricht über einen schwedischen Staatsangehörigen erhalten, so hätte ich Sie sofort in Stockholm angerufen; Sie wissen ja, so wie damals.

Ich selbst gehe ab Montag, dem 7.7.58, in Urlaub, bis einschl. 26.7. Ich habe meinen Vertreter, Herrn Grünhagen, der gleichzeitig bei mir Fachgruppenleiter für die Sowjet-Union ist, nochmals angewiesen, besonders auf diesen Punkt zu achten.

Ich hoffe auch, daß während meiner Abwesenheit in dieser Richtung hin alles klargen wird.

Sollte etwas Dringendes sein, so bin ich immer in Göttingen, Stegemühlenweg 14, zu erreichen, da ich leider nicht verreisen kann.

Ich bedanke mich noch für die Grüße an meine Frau, die sie aufs herzlichste erwidert.

Bitte, seien Sie so nett, und grüßen Sie auch Ihre Frau Gemahlin ganz besonders.

Wir sprechen sehr häufig noch von den netten Abenden, die wir gemeinsam verbracht haben.

Bis zum nächsten Schreiben verbleibe ich --

Ihr sehr ergebener

(von Rosen)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Leifland/AA.

Sjöborgsutredningen.

W. af tinner

STOCKHOLM <i>23</i> ✓ 8 juli 1958.		
N:o	Chiffer.	BL.
INK. D. N:o telefonsamtal 7/7 fru von Dardel-Åström		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Besk. Tel Aviv.

Jo 4/7

Vårt ~~chiffer~~ 21. Wallenbergs
släktingar utomordentligt angelägna
alla manifestationer undvikas som
kunde tolkas som accepterande Wallen-
berg icke längre skulle vara i livet.
Benäget framför detta lämplig form
israeliska vederbörande.

Cabinet

Exp 8/7 kl. 1605

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till —

» 3 » —

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Tel Aviv

Avsänt den 9/7 19 58 kl. 2035

Inkom den 10/7 19 58 kl. 0745

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 54: B		31
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Len I

20/7 16. Tel Aviv

W. Åström

(Pl)

31.

Jo
Me
Yed

Edert chiffer 23. Lundborg i handbrev till Åström 7 juli med dagens kurir föreslår familjen Wallenbergs ev. betänkligheter på grund ärendets privata natur framföras via Israels ambassad i Stockholm. Avvaktar därför vidare instruktioner.

Lagerfelt

Coll.: *f*

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
ev. Wallenberg-gata

5 + AA

1634

Tel Aviv den 7 juli 1958.

R 18

Förtroligt.

W. Wallenberg

Utlämn. Tel Aviv
14/7
20/7
Lfd

Ink.	12.7.	1958
Avd.	Gr.	Mål
✓	1	AA

12
10 2 10 I 2

Broder,

Mitt handbrev den 12 sistlidna juni och Ditt senare meddelande angående en eventuell Wallenberg-gata i Jerusalem återopas.

Därest familjen skulle önska erinra mot det välvilliga förslaget, tillåter jag mig föreslå, att den i så fall hänvisas att framföra sina betänkligheter genom israeliska beskickningen i Stockholm. Den vägen har ju tillgripits förut och torde ur flera synpunkter vara den lämpligaste i en dylik angelägenhet som dock är familjens privatsak.

Din tillgång

Osten Lundborg

(Östen Lundborg)

P.S. Överes i dag med utsl. Vildingland
mot Genoa f.o.b. lever.

Utrikesrådet Å s t r ö m
Stockholm.

Leifland/AH
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

W. Åström

STOCKHOLM ²⁰ 19 juli 1958		
N:o <i>24</i> ✓	chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. <i>P.</i>	GR. <i>2</i>	MåD. <i>Eu</i> ^I

Yf
J
Svensk
Tel Aviv

Hbr Lundborg-Åström 7 dennes. Vi tacksamma Ni muntligen framför synpunkterna vårt chiffer 23 vederbörande instans Jerusalems stadsstyrelse.

Cabinet

Stp. d. 20/7 kl. 18.00 af.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till —
» 3 » —
» 4 » —

CHIFFERTELEGRAM

Från Tel Aviv

Avsant den 24 / 7 1958 kl. 2045

Inkom den 25 / 7 1958 kl. 0750

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 54.13		34
Avd.	Gr.	Mål.
P	2.	Eu

21/8-58
Skr. för v. Dandel

W-aktören ✓

Hed
L
Pze

34.

Edert chiffer 24.

Synpunkterna Edert chiffer 23 muntligen framförda
Jerusalems borgmästare som uttryckligen lovat omedelbart
instruera gatukommissionen efterkomma familjen Wallenbergs
önskemål.

Lagerfelt.

Coll.: F

Original nr 1 60 (t/alla)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

utmärkelser till vissa
tyska medborgare.

hbr Damgren/Leifland 24.4.58

STOCKHOLM		19
Stockholm den 28 juli 1958.		
N:o	BIL.	
Förtroetat.		
P. 60 INK. D. N:o P. 2 an 1		
AVD.	GR.	MÅL.

28/7-58

a. k. Bell, RK

u. k. anför

Dep. 28/7 58
as

Broder,

Åberopande Ditt av Abelin expedierade handbrev till Leifland den 24 april angående dekorering av personal i tyska Röda Korset ber jag få meddela följande, resultatet av samråd med Bonde och Tore Högstedt på protokollet samt Beer och de Geer vid Röda Korset.

1. Den av Ekblad i Hamburg nämnde förre avdelningschefen i Suchdienst Otto Ohlson är visserligen okänd för oss, men efterforskningarna i Hamburg och norra Tyskland har ju i stor utsträckning skötts av generalkonsulatet direkt, varför dess tanke att ge Ohlson en utmärkelse - det gäller, antar jag Röda Korsets förtjänsttecken - väl får tillerkännas vitsord.
2. Beträffande Berlin har Leifland tillskrivit Petri vid generalkonsulatet med hemställan om direkt svar. För Din information vill jag meddela, att de Geer uttalat en förmodan om att två herrar, Oehlschlager och Zielfeldt, bör komma ifråga för Röda Korsets förtjänsttecken.
3. Det bistånd, som tjänstemän vid Suchdienst och andra instanser i München givit oss, torde enligt vår mening icke vara sådant att någon dekorering kan bli aktuell.
4. För Friedlands del kan man nog inskränka sig till makarna von Rosen, R^{II}VO för herr von Rosen och Röda Korsets förtjänsttecken för fru von Rosen. Särskilt vid ut-

Herr Ambassadrådet D a m g r e n ,
Bonn.

Dep. 28/7-58
as

frågningarna av de viktiga Heilkehrer-kategorierna på hösten 1955 visade ju herr von Rosen en utomordentlig hjälpsamhet.

5. För Dr. Wagner i Suchdienst synes, som Du förordar, R^IVO böra komma ifråga.

6. För de övriga (d.v.s. herrar Graf och Leusch vid Suchdienst i Bonn, herrar Nether, Möller och Ohlsen i Hamburg) synes Röda Korsets förtjänsttecken vara tillfyllest.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

tysk-sovjetiska
repatrieringsavtalet

792 B 3.7.58

STOCKHOLM

19

Stockholm den 28 juli 1958.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Får jag be Dig att vid tillfälle sända mig ett exemplar av "Denkschrift zu Drucksache (Bundesrat) 180/58a n.b.", tidigare tillställd departementet med 792 B.3.7.58. Det är, som Du förstår, av visst intresse att ha tillgång till texten till repatrieringsförklaringen i våra specialdossierer.

/Gunnar Lorentzon/

Attachén Abelin,

Bonn.

Exp.28.7.58 AVS

resumé av föredrag
ang. Raoul Wallenberg

INK. UTRIKES-DEPT		
D. N:o 36 109		
31 JULI 1958		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu

(J 1 Vu)

ae fr Press

Hr. Lorentzon: 2 *hju*

För det intresse det hava må får Beskickningen i
Montevideo härmed översända i översättning till svenska
språket en kort sammanfattning av ett föredrag, som för
en tid sedan hölls på härvarande Sociedad Israelita Húngaro
Uruguay angående Raoul Wallenberg och hans hjälpaktion för
de ungerska judarna.

Montevideo den 25 juli 1958.

Till Kungl. Utrikesdepartementets Pressbyrå.

Montv 25.7.58 109

Waller

Översättning

Montevideo den 19 maj 1958.

Tacksamheten är en av människans ädlaste känslor. Talaren har därför - såsom förespråkare för de överlevande i den stora judiska tragedien - satt som titel för detta lilla föredrag "Den eviga tacksamhet som de ungerska judarna äro skyldiga det svenska folket".

Talaren uttrycker sin tacksamhet till Sveriges folk och dess konung för den ovärderliga hjälp som svenska regeringen och speciellt dess representant Raoul Wallenberg lämnat åt de ungerska judarna, varav största delen lyckades överleva endast tack vare detta bistånd.

Talaren fortsätter med att tala om Sveriges högtstående kultur och nämner att analfabetism icke förekommer därstädes.

Kärlek till fosterlandet, kärlek till arbetet, fritt tänkande och utpräglad humanitär känsla kännetecknar det svenska folket. Talaren berättade därefter två små anekdoter för att belysa svenska folkets omutliga ärlighet ... Och från detta avlägsna nordiska land anlände till Budapest år 1944 vår större hjälte, Raoul Wallenberg, som representant för sin konung och sitt humanitära folk.

Innan talaren övergick till att tala om Wallenbergs räddningsåtgärder uppläste han ett personligt telegram från den numera avlidne Konung Gustav V till den ungerske regenten, amiral Nicolas Horthy. I detta telegram ber konungen regenten att han skall göra slut på förföljelsen och avrättandet av de ungerska judarna och håller honom personligen ansvarig för

kommande handlingar. Horthy försäkrar konungen i sitt svarstelegram, att han för sin del skall göra allt som är mänskligt möjligt för de ungerska judarna. Som genom ett underverk upphör deporteringen av judarna i Budapest till tyska koncentrationsläger och Wallenbergs heroiska aktion för att rädda människoliv börjar.

Därefter ger talaren åhörarna några biografiska data om Raoul Wallenberg, Ung, mycket ung, men med varmt hjärta, stor energi och förtröstan börjar vår hjälte sitt arbete. Han lät utfärda tusentals skyddspass med fotografier för att rädda tusentals familjer från deportering. Dagarna använde han till att gå från ministerium till ministerium för att utverka förmåner för de förföljda och på nätterna arbetade han med att underteckna alla dessa specialdokument. Han sov knappast 2-3 timmar. Till Ghettot i Budapest, där 70.000 instängda judar väntade på räddning, skaffade han det minimum matvaror som erfordrades för att hindra judarna att dö av hunger. Överallt var han närvarande, på alla järnvägsstationer, läger och vägar där han visste att det fanns deporterade som hade av honom erhållna skyddspass. Hans blotta närvaro ingav respekt och obehäpnad ställde han sig upp mot de beväpnade nazitrupporna. Han stannade på sin post in i det sista utan att för ett ögonblick övergiva sitt heroiska verk. Till vår stora sorg ha vi aldrig kunnat ge honom vårt tack - våra hjärtan - ty Raoul Wallenberg försvann helt mystiskt strax efter frigörelsen. Vi ha väntat på honom förgäves. Han kom aldrig tillbaka. Till hans minne uppkallades en gata i Budapest efter hans namn. Till minne av denne långväga hjälte som utan vapen gjorde front mot de nazi-fascistiska vilddjuren för att rädda oss och våra familjer.

Till slut vilja vi omnämna vad vi kalla "Hjälpkommittén Raoul Wallenberg för deporterade ungrare", vars humanitära hjälpaktion i Stockholms och andra städers sjukhus återgivit livet till tusentals flyktingar. Många av dessa flyktingar leva fortfarande i Sverige, där det ädla svenska folket givit dem tillfälle att leva vidare och arbeta.

Vårt eviga tack till den svenska regeringen och det svenska folket.

KUNGL. SVENSKA
GENERALHÖNSPLATT

ev. dekorerings av per-
soner i Suchdienst m.m.

31/7
Berlin den 29 juli 1958.

P 60

Ct/Allen
P 60

P 60 Ct/Allen

Broder,

Åberopande Ditthandbrev den 24 juni 1958 till
Petri, som f.n. befinner sig på semester, får jag
föreslå att svar i ovancerade ärende må avläsas
härifrån efter Petris återkomst i tjänst i början
av augusti.

(G.-A. Dahlström)

Sekreteraren Lelfland,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM		19
Stockholm den 15 augusti 1958.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Qu 5

W. Ahlström ✓

I anslutning till mitt handbrev den 3 juli 1958 angående eventuellt uppkallande av en gata i Jerusalem efter Eder son Raoul Wallenberg och Edra i telefon uttryckta önskemål, har jag äran härmed meddela, att Edra synpunkter, att alla manifestationer som kunde tolkas som ett accepterande av att Raoul Wallenberg icke längre skulle vara i livet måtte undvikas, framförts till Jerusalems borgmästare, vilken uttryckligen lovat omedelbart instruera gatukommissionen att efterkomma denna Eder önskan.

/Sverker Åström/

Fru Maj von Dardel,
D j u r s h o l m .

Hbr Abelin-Lorentzon 12.8.58, å H 115 Ct

Bil. (Repatrieringsavtalet DSRU-Förbundsrepubliken) se
8.4.58

Stockholm den 18 augusti 1958.

Förtroligt.

Broder,

Lof Vid besök på tyska generalkonsulatet i Antwerpen den 30 juli träffade jag händelsevis därvarande handelssekreterare Helmut Styhler. Eftersom mitt ärende till en av dems kolleger gällt den i Afghanistan nära sovjetiska gränsen försvunna fröken Gummesson, låg det nära till hands för Styhler att nämna att han på sin tid träffat en annan försvunnen svensk, nämligen Raoul Wallenberg.

Omständigheterna medgav inte att jag vid detta tillfälle närmare utfrågade Styhler härom. Jag förmodade dessutom att hans vittnesmål, som för övrigt rörde tiden före Wallenbergs av ryssarna angivna dödsdag, redan var för departementet bekant, så mycket mera som Styhler - och även dennes chef generalkonsul Müller - sade sig ha berättat för Setterwall om mötet med R.W.

Styhler hade suttit i samma fängelse i Moskva som R.W. Han hade delat cell med en person som hette Bergeman. Sammanträffandet med R.W. hade varit helt flyktigt. De hade mötts i badet och talats vid i en tio minuter. R.W. hade sagt att han var svensk diplomat och detta hade frapperat Styhler som själv före sitt fängslande tillhört tyska beskickningen i, vill jag minnas, Bukarest.

När han efter mer än tio års fångenskap repatrierades till Tyskland hade Styhler utfrågats av svensk personal, huruvida han träffat någon svensk under sin fängelsetid. Han hade förnekat detta. Denna glömska tedde sig nu för honom svårbegriplig och vore förmodligen ett resultat av undernäring.

Sekreterare Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

Den frågande hade för övrigt aldrig nämnt Wallenbergs namn. Om så skett skulle Styhler ofrånkomligen ha erinrat sig honom. Som det nu var hade han först några månader senare kommit ihåg att han träffat R.W., och då känt sig ganska generad över sin glömska.

Styhler nämnde att han den 15 augusti skulle avsluta sin tjänstgöring i Antwerpen för att tillträda en befattning vid tyska ambassaden i Bryssel.

Min tillgång

Lennart Petri

Lennart Petri

✓ 25/8

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

W - aktören ✓

Bonn den 21 augusti 1958.

Strängt förtroligt.

R. Wallenberg.

1 bil.

[Schiffer Bonn 6/10
Klein. fr. von Dardel 9/10
Hes

Broder,

2
7/10-58

Hes En av de högre tjänstemännen på amerikanska ambassaden här, generalkonsuln F. Cunningham Jr., har närmast av familjescäl - hans fru är född Dardel av den schweiziska grenen, han har då och då besökt de svenska släktingarna och talar för övrigt själv riktigt god svenska - kommit att intressera sig för fallet Wallenberg. Han har diskuterat fallet med en av sina tyska vänner, ministerialdirigenten Middelmann, en av de ledande männen i flyktingministeriet i Bonn, och nyligen från denne fått ett brev, i vilket Middelmann försäkrar, att de tyska myndigheterna fortfarande bemöda sig om att genom utfrågning av återvändande tyskar sprida ljus i saken.

./.

Jag närsluter en fotokopia av brevet, vilken Cunningham ställt till mitt förfogande. Det framgår bl.a., att färskare instruktioner givits kontrollstationerna i Giessen, Uelzen och Berlin att fortsätta efterforskningarna efter Wallenberg.

Vin till
Herr Bitr.

Herr Bitr. Avdelningschefen R. Hichens B e r g s t r ö m,
Stockholm.

Ua

WERNER G. MIDDELMANN
II 56977-1-100-NY-200-15

Mr. Francis Cunningham
Turmstraße 59
Bad Godesberg

Dear Mr. Cunningham:

When I received your letter of July 10th, I contacted again the various sections of my Ministry and asked them to inform me on the results of their search for Mr. Raoul Wallenberg. The heads of the three regional screening centres in Gießen, Uelzen and Berlin have each been advised to continue the research for Mr. Wallenberg or for whereabouts. The head of the searching service of the Federal Prison Camp Friedland has confirmed that since 1955 (when the Swedish special commission had concluded its search for Wallenberg at Friedland) all German resettlers, former prisoners of war or German citizens having stayed in communist areas, and those from behind the Iron Curtain, are constantly asked if they know anything about Mr. Wallenberg. Unfortunately they, up to date, not been given any positive information. However, this special case will constantly be kept in mind.

As soon as there is any information available, my Ministry will let you know at the Swedish Embassy.

With best personal regards,

Yours sincerely,

(Werner G. Middelman)

Original se nr 54 4/4
KUNGL.
SVENSKA AMBASADEN
ang. Felix Italiener

Dan. Ambassaden
Sve. Ambassaden

P 2 2
6/9
Bonn den 5 september 1934

Strängst konfidentialt.

Broder,

Åberopande vart telefonsamtal den 30 nästlidna
augusti och Ditt meddelande i särskild ordning den 2 dennes
ber jag få översända två av Gosta Faxelius med anledning av
Felix Italieners besök den 29 augusti på konsulatet i Frank-
furt am Main upprättade promemorior, den ena avseende samta-
let Faxelius-Italiener samma dag, den andra avseende ett sam-
tal Faxelius-Staatsangehörigkeitsstelle i Nürnberg den 1 den-
nes.

Jag vill tillägga, att Italiener ännu icke tagit
förnyad kontakt med konsulatet, varför hans besök möjligen
far tolkas enbart sasom ett (misslyckat) försök att genom
överrumpning utverka ekonomiskt bistånd, vilket icke rätte-
ligen borde tillkomma honom.

u. Abelin

Herr Sekreteraren L. Leifland,
Stockholm.

20 39 1/14
Adrian -
Bilagor från Lof Karlfeldt

den 5.9.58

P.M.

Vid ett telefonsamtal den 1 innevarande månad med herr Köstler på Staatsangehörigkeitsstelle i Nürnberg intygades delvis riktigheten av Felix Italieners uppgifter angående återkomsten från Sovjetunionen. Vad beträffar det av tyska beskickningen i Moskva utställda passet hade detta enbart berättigat till inresa i förbundsrepubliken och hade därefter författningsenligt omhändertagits av de tyska myndigheterna.

På nämnda pass hade utfärdats på instruktion av Auswärtiges Amt hade Staatsangehörigkeitsstelle i Nürnberg, som är den behöriga myndigheten för prövning av Italieners medborgarskapsrätteliga status, hänvänt sig till Auswärtiges Amt med hemställan om närmare utredning i nämnda avseende. Auswärtiges Amt hade överlämnat ärendet till tyska beskickningen i Stockholm för vidare åtgärd. De upplysningar om Italiener, som man hittills hade, syntes närmast tyda på, att han vore statslös, ehuru hans moder troligen vore svensk medborgare.

Jag framhöll härvid, att Italiener i varje fall icke är och heller aldrig varit svensk medborgare.

Vad beträffar Italieners påstående att han saknade möjlighet att erhålla ekonomiskt understöd från tyska myndigheter, erhöll jag upplysningen, att Italiener, som jämte sin från Sovjetunionen medförda ryskfödda hustru fortfarande voro bosatta i uppsamlingslägret för Heimkehrer av icke tysk nationalitet i Nürnberg, där erhöles kost och logi samt även ekonomiskt understöd.

För tillfället vistades Italiener i Oberursel (Taunus), där han rutinemässigt hördes av där förlagda amerikanska militärmyndigheter angående sina upplevelser i Sovjetunionen.

Frankfurt am Main den 2 september 1958.

PF

P.M.

Den 29 innevarande månad kl. 15.00 uppsöktes jag på konsulatet av en viss herr Felix Italiener, enligt uppgift född den 16 augusti 1919 i Oskars församling, Stockholm. Denne upplyste, att han den 28 juli anlänt till "Durchgangslager" Friedland från Ryssland. Om sina personalier meddelade han ytterligare följande:

År 1939 hade han som krigsfrivillig deltagit i finska vinterkriget. I juni 1940 hade han från Finland begivit sig till Nordnorge och där anslutit sig som frivillig till tyska armén. Han hade kvarstannat i Norge till 1945, då han råkat i engelskt fångenskap. Genom intervention från hans i Sverige bosatta anhöriga: fadern, i Danzig född, 1947 avlidne tyske medborgaren Erich Italiener och modern, svenska medborgaren Barbro Italiener, för närvarande bosatt under adress Kungstensgatan 28, Stockholm, hade han i slutet av 1945 lyckats återkomma till Sverige. Han hade där arbetat som pianist. 1949 hade han begivit sig på en tre månaders studieresa till Tyskland och hade under vistelse i Berlin den 25 maj 1949 häktats i Östberlin. Han hade därefter överförts till Rügen och där av rysk militärdomstol dömts till 25 års straffarbete för spioneri samt i anslutning därtill överförts till ett arbetsläger i Vorkutta i trakten av Norra Ishavet. Genom intervention från svensk ambassadens i Moskva sida hade han den 3 september 1956 frigivits från nämnda arbetsläger och anvisats att bosätta sig i staden Kallinin. Svenska ambassaden i Moskva hade i samband med frigivningen från arbetslägret givit honom ett svenskt främlingspass. Den 23 mars 1957 hade emellertid Italiener åter blivit häktad och dömd till ett års straffarbete på grund av otillåtna resor till Moskva för besök på svenska ambassaden. I samband med häktningen hade det svenska främlingspasset fråntagits honom. Genom intervention från tyska beskickningen i Moskva frigavs han från fängelset och erhöll nu ett tyskt pass. Den 15 juli 1958 erhöll han utresetillstånd. Innan avresan besökte han svenska ambassaden i

Moskva, där han enligt uppgift skulle ha upplysts, att huvudsaken var att han erhållit ett dokument, som öppnade möjlighet till utresa ur Sovjetunionen, men att han, när han ville, kunde inresa till Sverige.

Den 28 juli anlände han, som ovan nämnts, till "Grenzdurchgangslager" Friedland. Det tyska passet framtogs honom där, sedan tyska röda korsets Suchdienst meddelat, att han antagligen vore svensk medborgare. Italiener överflyttades därefter till uppsamlingslägret för utländska "Heimkehrer" i Nürnberg där han erhöll ett för mig uppvisat "Lagerkarte", vari han angavs vara svensk medborgare. Staatsangehörigkeitsstelle i Nürnberg hade översänt uppgifter angående Italiener till behörig myndighet i Bonn med hemställan om utredning angående hans medborgarskapsrättsliga status. Något svar på denna framställning hade hittills icke inkommit, men man hade upplyst honom att avgörandet troligen skulle utfalla negativt med avseende på ett eventuellt erkännande som tysk medborgare. Han visades för närvarande i Frankfurt (vid närmare efterforskning visade det sig, att han var okänd på uppgivet hotell Rhein-Main-Hotel). Han saknade för närvarande alla identitetspapper med undantag för omnämnt Lagerkarte och kunde på grund härav icke utfå något socialunderstöd. På Sozialamt i Frankfurt hade man, under hänvisning till att han angivits vara svensk medborgare, hänvisat honom till svenska konsulatet.

Hans önskemål var, att konsulatet ville försöka ordna, att han så snart som möjligt kunde få komma till Sverige, där samtliga anhöriga vore bosatta. Han hade enligt uppgift skrivit till sin broder André Italiener, Löttingevägen 15, Vigbyholm-Täby, som redan skickat honom vissa klädesplagg och som väntade på hans ankomst till Sverige. Han hade även bett brodern om pengar, men dessa hade ännu ej anlänt och han anhöll därför, att konsulatet ville understödja honom ekonomiskt. Detta understöd sade han sig vara villig att återbetala, så snart pengarna från brodern anlänt.

Jag meddelade, att Italiener kunde ta kontakt med konsulatet i början av nästa vecka, varvid jag vore i stånd att avgöra, huruvida vi kunde göra något för honom, ehuru jag hade anledning att betvivla detta. Det må slutligen framhållas, att Italiener under det samtal jag förde med honom, upprepade gånger kunde ertappas med uppenbara lögnar och motsägande uppgifter.

Frankfurt am Main den 1 september 195

GF

ROYAL SWEDISH EMBASSY
WASHINGTON 8, D. C.

Pers.
hbr Lorentzon-Jarring
19.9.58

1579
Washington den 10 september 1958.

Personligt.

Broder,

För kuriositetens skull vill jag nämna för Dig, att Wallenberg nu dragits in i intrigen i en nyutkommen spionroman Hans Habe, The Devil's Agent, New York 1958, Frederick Fell, Inc. Publishers (ursprungligen på tyska med titeln "Im Namen des Teufels", Verlag Kurt Desch, München). "The unheroic hero of this controversial story is George Droste, a native of Vienna... who has fallen in love with Nora Guldendag, the wife of a Swedish diplomat, who has vanished in the Soviet orbit" heter det i förlagsreklamen. På ett ställe i boken heter det om en nunna i Budapest: "She prevailed upon a Swedish diplomat to make out false passports for the unfortunates" (judarna) och på ett annat ställe: "A few days before the Russians began their siege of Budapest, Nora's husband, Legation Counsellor Gunnar Guldendag, had driven out into the country to take some Swedish Red Cross food supplies to a group of his protégés hiding in a monastery near Lake Balaton. From this daring trip the diplomat had failed to return. At first it was assumed that at this twelfth hour he had fallen into the hands of the S.S. divisions retreating towards Budapest and Vienna, but this theory could no longer be upheld after the German surrender. Gunnar Guldendag might, of course, have got mixed up with the fighting lines and died a civilian hero's death - but for a number of good reasons Nora had refused to accept this possibility. There remained therefore only one explana-

Sekreterare Lorentzon
Utrikesdepartementet
S t o c k h o l m .

tion: that the Russians, for reasons unknown, had taken him prisoner and deported him. The Swedish Government, the Red Cross, and a number of neutral organizations at first took up Guldendag's case; but all was in vain...

Författaren, Habe, synes mig vara en man med mycket goda insikter i centraleuropeiskt och kommunistiskt underrättelseväsen. Trots att det rör sig om en novell tror jag att det kan vara av ett visst intresse för Dig och Danielsson att läsa den.

Med vänliga hälsningar

Uri Tizjine

Summa Jan 19

Wahlberg / aus

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Öfverstyrelsen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 17 september 1958.		BIL.
Strängt förtroligt.		3 bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>En 2</i>

Ges

Broder,

- . /1 I anslutning till vårt samtal i Stockholm för några dagar sedan ber jag få översända tre stycken promemorior angående japanska medborgare, som vistats i fängelse i Sovjetunionen. Den första promemorian, vilken Du kan överlämna till japanska vederbörande, innehåller icke uppgiftslämnarens namn. Den andra är identisk med den första men innehåller för Din information även uppgiftslämnarens namn. Därest man från japansk sida önskar få reda på vem uppgiftslämnaren är, är Du oförhindrad att uppgiva detta, och vi står även gärna till tjänst med uppgifter om de närmare omständigheter under vilka vi erfarit att japanerna vistats i de olika fängelserna.
- . /2 Det väsentligaste härutinnan torde framgå av den tredje promemorian, vilken vi emellertid gjort ganska kortfattad, men denna kan i de flesta fall spädas på med ytterligare uppgifter, om Du så skulle önska.
- . /3

Som Du ser av listorna har Din chef lämnat uppgifter om vissa namn i ett handbrev den 17.1.1957 till Åström. Vid denna tidpunkt hade vi som bekant överlämnat ett omfattande material i Wallenberg-ärendet till Sovjetunionen och avvaktade svar härpå, vilket som Du vet överlämnades till oss den 6 februari 1957. Sedermera har vi gjort en inventering av eventuella spår, som icke fullföljts, och i huvudsak koncentrerat oss på att få belägg för vissa

Förste Beskickningssekreteraren C.-G. Crafoord,
TOKIO

Exp. 18/9.58
aus

misstankar, att Wallenberg efter den s.k. dödsförklaringen skulle ha vistats i fängelset Vladimir. Några säkrare belägg härför har vi icke fått men en del indicier. För att icke lämna något oförsökt i detta tragiska ärende vill vi nu på detta sätt försöka kartlägga vad de japanska f.d. fångarna kan känna till om svenskar i rysk fångenskap.

Slutligen vill jag erinra om att stavningen av de japanska namnen måhända icke är korrekt, men fonetiskt torde man väl kunna härleda den korrekta stavningen. Vidare har uppgiftslämnarna måhända efter så lång tid tagit fel på datum och cellnummer, varför även sådana uppgifter får tagas med en viss reservation.

Till sist är det givet, att vi icke endast hyser intresse för de japaner, vilkas vistelse i Sovjetunionen kommit till vår kännedom utan även för upplysningar från alla andra som återvänt från fångenskapen och som har något att förtälja om en svensk medfånge.

Jag har kabinettssekreterarens välsignelse att bedja Dig upptaga kontakten med den japanske person, om vilken Du talade med mig, men det är givetvis angeläget att Du härvid förklarar, att Du mycket gärna kan göra framställningen officiellt via det japanska utrikesministeriet.

(Gunnar Lorentzon)

Förteckning

Över

japaner, om vilka utrikesdepartementet
erfarit, att de befunnit sig i sovjetisk
fångenskap.

<u>Namn</u>	<u>Tillfångaseten</u>	<u>Fångelse</u>
<u>Akikusa</u> (gen.major, chef för jap. missionen i Harbin)		Lefortovskaja
<u>Chikado</u> <u>Yosata</u>		Vladimir
<u>Doehiko</u>		Vladimir (cell 54)
<u>Inagaki</u>	Korea	Vladimir (1952/55: cell 64)
"Japansk general"		Butyrskaja (1952)
<u>Karto</u> gen.löjtnant		Vladimir (1955: cell 54)
<u>Kasugai</u>		Vladimir (1952/53: cell 42)
<u>Konove, Fumitaku</u> general (avliden)		Butyrskaja (1950/51)
<u>Maeda</u> kapten i flotten		Vladimir (1948: cell 66)
<u>Maino</u>		Vladimir (1949: corpus II)
<u>Nassemi</u> <u>Okamoto</u> industriman	Mandsjuriet	Vladimir (1955: cell 64)
<u>Mii</u>		Vladimir (1953/54: cell 18)
<u>Matsugi</u>		Vladimir
<u>Mizogawa</u> f.gen.konsul i Charbin		Lubljanskaja

<u>Namn</u>	<u>Tillfångatagen</u>	<u>Fångelse</u>
<u>Mioura</u> (Takim) diplomat		
<u>Nakamura</u> f.d.konsul i Mukden		Vladimir (1954/55: cell 6)
<u>Harimatsu</u>	Mandsjuriet	Vladimir (1955: cell 64)
<u>Ota</u> , gen.konsul		Lubljanskaja (?)
<u>Sato</u> (tuberkulos- sjuk)		Vladimir (1952/54: cell 7 o.1) corpus II o. III
<u>Takahasi</u> diplomat	Mandsjuriet	Lefortovskaja (1949) Vladimir (från 1948/49)
<u>Takeoko</u> frigiven		Vladimir (cell 66)
<u>Tomura</u>		Vladimir
<u>Tadikara</u> <u>Kuroda</u> diplomat (har tjänst- gjort i Mukden) frigiven 1956		Vladimir (1953: cell 45)
<u>Tsunetsuka</u> <u>Hideki</u> Frigiven 1.12.56 (Tokio)		Vladimir (1953: cell 14) Ivanovo (juni-dec.56)
<u>Ueno</u> (förmödl. frigiven)		Vladimir (1949/50(?):cell 66)
<u>Utsifa</u>		Vladimir

Förteckning

Över

japans, om vilka utrikesdepartementet
erfarit, att de befunnit sig i sovjetisk
fångenskap.

<u>Namn</u>	<u>Tillfångatagen</u>	<u>Fångelse</u>	<u>Uppgiftslämnare</u>
<u>Arikusa</u> (gen.major, chef för jap. missionen i Harbin)		Lefortovskaja	Gottlieb
<u>Chikado</u> <u>Yosaka</u>	<i>även? (Jap. befälhavare)</i>	Vladimir	Cumish
<u>Joehiko</u>	<i>även</i>	Vladimir (cell 54)	Cumish
<u>Inakaki</u>	Korea <i>även</i>	Vladimir (1952/55: cell 64)	Török Niets
"Japansk general"		Butyrskaja (1952)	Fischer
<u>Karto</u> gen.löjtnant		Vladimir (1955: cell 54)	Cumish
<u>Kasumi</u>		Vladimir (1952/53: cell 42)	Geissler
<u>Konoya, Fumitaku</u> — general (avliden)		Butyrskaja (1950/51)	Grönwall Beckerle
<u>Maeda</u> kapten i flottan	<i>även</i>	Vladimir (1948: cell 66)	ten Gompel Cumish
<u>Maiino</u>	<i>även (Sovjet)</i>	Vladimir 1948 J. 4 (1949: corpus 11)	v. Dertzen
<u>Kasumi</u> <u>Okamoto</u> industriman	Mandajuriet <i>även</i>	Vladimir (1955: cell 64) 1947-56	Török
<u>Mii</u>		Vladimir (1953/54: cell 18)	Török
<u>Matsui</u>		Vladimir	Niets
<u>Misawa</u> f.gen.konsul i Harbin		Ljubjanskaja	Grönwall

Strängt förtroligt.

en man, vilken möjligen skulle kunna vara identisk med
Wallenberg. Enligt Voss hade Cumish, som hade
besökt honom i cellen, berättat att han hade
sett honom i en cell i Vladimír. Voss hade
även berättat att han hade sett honom i en
cell i Vladimír. Voss hade även berättat
att han hade sett honom i en cell i Vladimír.
Voss hade även berättat att han hade sett
honom i en cell i Vladimír. Voss hade även
berättat att han hade sett honom i en cell
i Vladimír. Voss hade även berättat att
han hade sett honom i en cell i Vladimír.

P.M.

Kassugi Uppgiftslämnare är tysken Geissler, vilken skulle
ha sammanträffat med Kassugi i cell 42 (evt. 44) i
corpus III i Vladimír år 1952/53. Geissler hade
under vistelsen i denna cell hört talas om en
svensk journalist samt ytterligare en svensk, som
skulle sitta fängslade i Vladimír.

Maeda Jfr ten Hompels utsaga i vitboken.
ten Hompel har uppgivit, att i den cell, där han
och Maeda sutto tillsammans, även befunno sig fin-
narna Narbut och Puschkarjov. Enligt ten Hompel
ha dessa finnar talat om Wallenberg.

Nakamura: Jfr Hubers utsaga i vitboken.
Österrikaren Frank Olmody Posh har suttit i cell
6 (våren 1955) tillsammans med Nakamura. Denne
skulle för Posh ha berättat, att en japan i en
närbelägen cell vid ett tidigare tillfälle uppgi-
vit, att Wallenberg befann sig i sjukhuset i
Vladimír. (Posh kan ej betecknas som en tillför-
litlig uppgiftslämnare; dock stämmer hans uppgift
betr. Nakamuras vistelse i cell 6 med vad Huber
tidigare uppgivit. Enligt Huber talade Nakamura
dock endast japanska och något litet engelska och
ryska)

Sato Amerikanen Cumish har betr. sin vistelse i Vladimír
bl.a. uppgivit, att han vistats i cell 1 i corpus
III tillsammans med Sato, Dengg, Voss o. Pörzgen.
I denna cell hade under en kort period vistats även

111101101 111101101

en man, vilken möjligen skulle kunna vara identisk med Wallenbergs chaufför Vilmos Langfelder. Cumish, som ingående hörts vid ett par olika tillfällen, har lämnat motsäggande uppgifter om denne person. Vissa data och signalement har dock kunnat stämma in på Langfelder, och vid ett tillfälle har Cumish även namngivit denne. Dengg och Voss har hörts i frågan, dock utan att kunna identifiera ifrågevarande person. (Pörzgen tjänstgör nu som journalist i Moskva och betecknas som ej fullt pålitlig.)

Tomura Uppgiftslämnare tysk vid namn Sperlich. Denne delade (troligen år 1951) cell med Tomura och ytterligare en japan samt några ester och ryssar. Ytterligare en ryss hade införts i cellen, och denne hade då berättat, att han närmast kom från en cell, där han som medfångar haft ryssar, en japan och en svensk.

Tschikara Kuroda har enligt tysken Nietz delat cell med bl.a. fransmannen Gouaze och finnen Maximov. *Är det samma som i Japan?*

Tsunetsuka Tysken Suppran har i cell 14 i Vladimir (dec. 1953) sammanträffat med Tsunetsuka. I denna cell befann sig bl.a. georgiern Gogiberidse.

(Gogiberidse, vilken av medfångar betecknats som synnerligen tillitlig, torde ha frigivits och är förmodligen bosatt i Tiflis. Han har för tysken Mülle uppgivit, att Wallenberg - förmodligen 1948-1953 - befunnit sig isolerad i sjukhuset i Vladimir. Tysken v. Rehekampff, vilken kan betecknas som tillförlitlig, har även uppgivit, att Gogiberidse någon gång 1950-53 berättat, att Wallenberg vore isolerad i sjukhuset. Anm.: Sjukhuset i Vladimir är inrymt i corpus II, och användes ej enbart som sjukhus utan även för isolering av viktigare fångar)

kvantitet Inagaki, Massami Okamoto och Narimatsu har i Vladimir suttit i cell 64, i vilken bl.a. vistats georgiern Pataridse. Denne har tillsammans med Gogiberidse (jfr ovan) tillfälligt vistats i sjukhuset i Vladimir.

Den "japanske generalen" kan evt vara identisk med prins Konoye. Jfr hbr Grönwall-Åström 17.1.57.

Stockholm den 18 september 1958.

Stockholm den 19 september 1958.

Personligt

Broder,

Hjärtligt tack för Ditt handbrev om Habes bok den 10 september. Boken kom i mina händer som ren rutinläsning för någon tid sedan, och även jag greps givetvis av storyn om Nora och Gunnar Guldendag. Jag rekommenderade även Danielsson att snarast läsa densamma. Själv har jag lånat mitt exemplar av boken till Allard, som jag trodde skulle ha ett visst intresse för densamma och som sin vana trogen lovat söka erfara vad som kan ligga bakom Drostes äventyr. Beskow har lovat införskaffa ett exemplar för UD:s bibliotek, ävensom Habes självbiografi "Ich stelle mich". När jag har läst den senare, och om den är av intresse, skall jag givetvis sända den till Dig. Prima vista var Danielssons reaktion, att han förknippade Nora Guldendag med den ungerska älskarinna, som Wallenberg lär ha haft i Budapest och som Du väl även hört talas om. I våra dossierer synes icke namnet på denna person figurera, men vore jag tacksam om Du kunde draga Dig till minnes ha hört något liknande.

"Im Namen des Teufels" verkar onekligen vara en initierad skildring om den ryska underrättelsetjänsten, och jag har även fäst våra vänners i Försvarsstaben uppmärksamhet på densamma.

Har Du på tal om intressanta spionböcker läst den autentiska boken av Michael Graf Soltikov med titeln Rittmeister Sosnovski, Hamburg 1956?

(Gunnar Lorentzon)

Ambassadören J a r r i n g ,
Washington.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

R. Wallenberg.

Bonn den 3 oktober 1958.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Sthlm den 7.10.58. Lfd/BN.

Överl. jte bil. f. str.förtr
k.till. Statspolisint.Thulin,
Polisen.

/u./ Bo Siegbahn. Bch.

/Heml.stpl./

[Chiffer Bonn 6/10
Fru von Dardel 9/10]

EX 9/10

B. 2.

[skr.]

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 21 sistlidna augusti
ber jag få meddela, att jag nyligen blev uppsökt av hovrätts-
rådet Gunnar Lagergren, som för närvarande är ledamot av en
tysk-allierad skiljedomskommission i Koblenz, i Wallenberg-
ärendet. Lagergren, vars fru är född von Dardel och så vitt
jag vet halvsyster till Raoul Wallenberg, hade jämte den i mit-
tovanciterade handbrev omnämnde amerikanske generalkonsuln
Cunningham haft ett samtal med ministerialdirigenten Mittel-
mann i flyktingministeriet, som därvid överlämnat en uppteck-
ning rörande vissa utsagor om Wallenberg av hemkomna f.d.
fångar.

Enligt Lagergren innehölle dessa utsagor uppseendeväckan-
de nya uppgifter beträffande den försvunne, och han var ytterst
angående att alla erforderliga åtgärder skulle vidtagas för
att fullfölja de nya spåren. Han framkastade t.o.m. tanken att
han själv skulle taga kontakt med härvarande sovjetiska ambas-
sad och begära förnyade undersökningar genom de sovjetiska myn-

Herr Bitr. Avd.chefen R. Hichens B e r g s t r ö m,
Stockholm.

CA

digheterna, vilket jag avrådde honom från att göra.

Jag har bett herr Middelman att få en kopia av uppteckningen, vilken numera kommit mig tillhanda och vilken jag ber att få närsluta i avskrift. Såvitt vi kunnat konstatera vid jämförelse med vårt dossiermaterial innehåller den just intet nytt med undantag möjligen för den ganska oklara utsagan av Karl Kraemer. ./.

Vi vore tacksamma för anvisningar huruvida några åtgärder äro påkallade från beskickningens sida och framför allt om vad vi bör svara Lagergren, som ivrigt väntar på meddelanden om beskickningens respektive departementets åtgärder och som tydligen lever i den uppfattningen, att Middelmans uppteckning innehåller väsentliga nyheter. I vilken utsträckning kan Lagergren orienteras om efterforskningarna här i Tyskland ?

Din tillgivne
Tord Larsson

Auszugsweise Abschrift eines Schreibens
des Deutschen Roten Kreuzes-Suchdienst Hamburg -,
Hamburg-Osdorf, Blomkamp 51, Abteilung II (Zivil-
gefangene in der UdSSR) vom 12. August 1958

.....

Unsere Befragung von Heimkehrern erstreckte sich insbesondere auf die Gefängnisse Butyrka und Wladimir. Das Gefängnis Wladimir ist uns als Haftort für prominente Persönlichkeiten bekannt und erschien uns deshalb für eine Befragung von Heimkehrern notwendig.

Nachfolgend nennen wir Ihnen einige Heimkehrer, deren Aussagen uns für die Nachforschung nach Herrn Raoul W a l l e n b e r g interessant erscheinen und ausserdem gewisse Anhaltspunkte für seinen Verbleib nach der Gefangennahme geben.

Der Heimkehrer Albrecht S c h w i e d e r, wohnhaft in Frankfurt/M., Neuenhainerstr. 24, sagt u.a. folgendes aus:

"Auf Ihre Anfrage teile ich Ihnen mit, dass ich den Obengenannten nicht mit Bestimmtheit kenne. Ich glaube, ihn in der Butyrka gesehen zu haben"

Herr Karl K r a e m e r, Heimkehrer, wohnhaft in Monsheim Krs. Worms, Hauptstr. 43, berichtet uns folgendes:

"Das Bild von dem Vermissten, Raoul Wallenberg, ist mir bekannt aus der Zeit vom Frühjahr 1949 aus dem Abgangs-Gefängnis Butyrka. Wir waren zu Dritt, (Kriegsgefangene) mit russ. Zivilisten in einer Zelle. Karl Miltott, der Dritte, u. eben der Gesuchte, hatten zu der Zeit eine Verurteilung, die lautete: "Todesstrafe". Hinrichtungen gab es zu der Zeit noch keine. Es hiess damals 25 Jahre und 5 Jahre Zwangsarbeit. Ich wurde im April 49 als einziger Deutsche der Zelle mit russ. Zivilisten nach Sibirien verschickt. Seit dem Abgang nach Sibirien habe ich nur noch Nachricht von Karl Miltott erhalten."

Der Ende 1955 aus der UdSSR heimgekehrte Herr Ernst W a l l e n s t e i n, wohnhaft in Frankfurt/M.-Süd, Danneckerstr., berichtet dem Sohn des damals noch inhaftierten Herrn Willy R ö d e l nachstehendes:

"... Bis im Jahre 1948 ist mein Vater im Lefortowkaja-Gefängnis gewesen. Dort lebte er mit dem schwedischen Diplomaten W a l l e n b e r g in einer Zelle zu-

sammen. Auch Herr Wallenstein war bis 1948 in jenem Gefängnis eingesperrt. Nach 1948 wurde er nach Sibirien in ein Zwangslager gebracht und alle Dinge, die er von diesem Zeitpunkt an bis zu seiner Entlassung von meinem Vater gehört hat sind Gerüchte, die sehr zweifelhaft sind. Mein Vater soll nach 1948 in Wladimir gesehen worden sein; andere behaupteten sie hätten gehört, er sei inzwischen in Wladimir gestorben. Das sind aber alles Gerüchte und somit fehlen mir seit der Zellengemeinschaft mit Herrn Wallenberg jegliche genaue Nachweise über den Verbleib meines Vaters .."

Vom Spätheimkehrer Horst Theodor M u l l e, wohnhaft in Neuss/Rhein, Graf Landsbergstr. 3, erfahren wir u. a. folgendes über den gesuchten Raoul W a l l e n b e r g:

"... Nun zu der Angelegenheit Wallenberg. Als ich im Februar 1956 nach Wladimir kam, traf ich auf einer Zelle mit einem Georgier Simon Gogiberidse zusammen, der seit dem Jahre 1945 im Gefängnis in Wladimir sass und ausgezeichnet über alle prominenten Gefangenen orientiert war. Im Laufe unseres Beisammenseins bis zu meiner Entlassung am 21. 9. 1956 unterhielten wir uns über alle Vorkommnisse politischer Art, und darunter befand sich auch die Angelegenheit Wallenberg. Nach den Behauptungen Gogiberidses hat sich Wallenberg längere Zeit im Gefängnis Wladimir befunden und zwar soviel ich mich erinnere, nannte G. die Zeit von 1948 - 1953. Dies kann ich jedoch nicht mit Gewissheit sagen. G. befand sich damals zur Behandlung im Gefängnisspital und dort war Wallenberg isoliert untergebracht. In Wladimir wurden alle Gefangenen, die man isolieren wollte, in einem Trakt des Spitals untergebracht. Ob Wallenberg krank war, oder nur isoliert, ist natürlich nicht feststellbar, doch erklärte G., dass er nach dem Besuch des schwedischen Ministerpräsidenten in Moskau, bei einer Vernehmung durch den politischen Offizier des Gefängnisses Wladimir hörte, dass dieser sich äusserte: "Den Wallenberg können sie langesuchen." G. hatte diese Angelegenheit selbst angeschnitten, da er stets eine Möglichkeit suchte, den Politoffizier anzugreifen. Die Glaubwürdigkeit Gogiberidses ziehe ich nicht in Zweifel, da er stets die Wahrheit sprach. G. war ebenfalls mit vielen Gefangenen, besonders Deutschen zusammen. G. wurde am 21.9. nach Tiflis entlassen....."

.....

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM den 6. 10 1958

N:o 29. ✓

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu I

CHIEFFER.

(Pol)

Yped

Svensk, Bonn.

URGENT.

Hbr Göransson/Bergström 3 oktober.

Primo. För oss kända är Mulle, som hörts av Leifland vid två tillfällen, och Wallenstein, jfr vitboken sid. 79. Namnen Schwieder och Kraemer är däremot okända. Angeläget de höras snarast. Även den av Kraemer nämnde Milcott bör höras därest han återvänt från Sovjetunionen och kan anträffas. Såsom tidigare viktigt uppgiftslämnarna namnge så många medfångar som möjligt vid aktuella tillfället. Benäget tela sammanfattning utsagorna.

Secundo. Vi återkomma beträffande Eder orientering Lagergren.

Cabinet.

10x12 6/10 kl. 1900 22 st

Leifland/BN.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallenberg.

Mulle

STOCKHOLM		19
Stockholm den 7 oktober 1958.		
<u>Stängt förtroligt.</u>		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	I Eu

(Sjöborgsutredn.)

Broder,

Sedan Mulle vid årsskiftet 1956/57 lämnat uppgifter om att han hört talas om att Wallenberg så sent som 1948 till 1953 skulle ha vistats i Wladimir-fängelsets sjukavdelning - uppgifter som i viss mån sedan verifierades av Mulles vän von Rehekampff - inleddes, såsom Du torde ha sett i dossiererna, omfattande utfrågningar av tyskar och österrike^{are}, som varit inspärrade i Wladimir. Om jag minns rätt, fick vi adresser till dessa tyskar - förutom genom utfrågningar av Mulle och Rehekampff - från Suchdienst i Hamburg, till vilken myndighet Lundström riktade en skriftlig förfrågan.

Då det eventuellt kan bli fråga om att än en gång söka följa Wladimir-spåret, får jag be Dig att såsom en förberedelse härtill snarast göra en ny hänvändelse till Suchdienst med förfrågan, huruvida man nu har uppgift om andra f.d. Wladimir-fångar än dem, vilkas namn vi tidigare fått uppgifter om. I dossieren finner Du säkert arkivkopian till Lundströms skrivelse, vilken Du ju kan hänvisa till.

Jag vore tacksam om Du, så snart Du fått svar från Suchdienst, ville underrätta mig.

(Leif Leifland)

Attachén Abelin,
Bonn.

EXP 7/10

B. 2.

[Signature]

CF

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Leifland/Lfld

STOCKHOLM		19
Stockholm den 9 oktober 1958. N:o Strängt förtroligt.		
INKLID. N:o		
<u>Express.</u> AVD.	GR.	MÅL.

Ärade Bröder,

Åberopande Åströms telefonsamtal med Dig i dag ber
jag närslutet få översända ett genomslag av skrivelsen
till fru von Dardel.

Ambassadören O. Jödahl,

Bonn.

Exp. (rek) 9/10
Lfr

Leifland/Åström/ML

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

R. Wallenberg.

20.10.58
a f.str.f.k. till
Statspolisint. Thulin
i a.t.rem. 7.10.58.

/u/Åström

W. Åström

Mulle

STOCKHOLM		19
Stockholm den 9 oktober 1958. BIL		
N:o 1 bil.		
INK. D. N:o hbr Bonn 3.10.58		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

./.

Av kommissarie Danielson vid statspolisen har vi erfarit att herr Rudolf Philipp förfrågat sig rörande vissa av tyska myndigheter till hovrättsassessor Gunnar Lagergren lämnade uppgifter, som har avseende på Eder sons öde. Vi utgår från att det rör sig om en skrivelse den 12 augusti 1958 från tyska efterforskningseentralen Suchdienst till vederbörande tyska myndigheter, vari redovisas förhör med vissa från Sovjetunionen återvända tyskar. Detta brev, som här närslutes i avskrift, har enligt gällande praxis även ställts till utrikesdepartementets förfogande. Beträffande uppgifterna där vill jag meddela följande.

Den i skrivelsen nämnde Horst Theodor Mulle, vilken återkom till Tyskland på hösten 1956, hördes vid två tillfällen år 1957 av en representant för utrikesdepartementet. De uppgifter, som Mulle då lämnade, överensstämmer med dem, som återfinns i Suchdiensts skrivelse. De har närmare undersökts av departementet genom utfrågning av ett stort antal andra f.d. Wladimirfångar. Vid dessa undersökningar har emellertid intet framkommit, som bekräftat uppgiften, att Raoul Wallenberg skulle ha vistats i Wladimir. Undersökningarna kommer att fortsättas i den mån departementet får möjlighet att vinna kontakt med ytterligare f.d. fångar i Wladimir.

Ernst Wallenstein lämnade i februari 1956 departementet

Fru Maj von Dardel,

Auravägen 25,

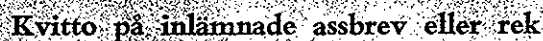
D j u r s h o l m 1.

exp 9/10 M.L.
rek.

en skriftlig redogörelse för sin vistelse i Lefortov-
ska-fängelset och för sina knackningsförbindelser
med Råoul Wallenberg. En redogörelse härför har lämnats
i departementets vitbok sid. 79 f.

Beträffande de övriga i skrivelsen nämnda per-
soner, Albrecht Schwieder, Karl Kraemer och Karl Miltott,
har departementet inlett undersökningar. Jag skall be
att få återkomma därtill, så snart resultatet föreligger.

(Sverker Åström)

BI 301 B (Febr 58) 304 Py tr Sth 1958 o

Signatur

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Lorentzon -*
» 3 » ?
» 4 »

Från Bonn

Avsant den telex/ 19 kl.

Inkom den 13 / 10 19 58 kl. 1705

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		21
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	E ^I

21.

För Åström. Samtal Åström-Jödahl den 9 oktober återopas.

Primo. Abelin den 10 dennes hört Karl Kremer i Affolterbach som besökts av fru L. redan den 23 september.

Secundo. Kremer tillfångatogs Karpotsna i september 1944, återvände i maj 1950. Vistades först i olika läger Ural, flyttades jämte tysk medfånge i december 1946 till Ljubljanka Moskva där han och medfångnen placerades i W-s cell i vilken W dittills varit ensam. K. delade därefter cell med W under 8-10 veckor. Alla tre hölls strängt isolerade. Ej tillfälle träffa medfångar. W. som hungerstrejkade greps av apati och bortfördes i synnerligen försvagat tillstånd första dagarna maj 1947. K. övertygad att W. måste ha avlidit kort därefter.

Tertio. K.. identifierade bland sju förelagda kort omedelbart två föreställande W.

Quarto. Medfångens namn av vilket K. vid fru L-s besök ej kunde erinra sig mer än förnamnet, är Kurt Ziegler. Nuvarande bostadsort troligen Stuttgart. Vi söker kontakt men ännu ej lyckats spåra Ziegler.

Quinto. Den av K nämnde Milott skall vara Milott, enligt K. död i rysk fångenskap.

Sexto. K. i övrigt ej träffat några svenskar under fångenskapen Jödahl.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Stenlund*

» 3 » —

» *1* »

CHIFFERTELEGRAM

Från Bonn

Avsändt den telex/ 19 kl.

Inkom den 13 / 10 19 58 kl. 1600

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		22
Avd. P	Gr. 2	Mål. E ^I

22.

För Åström. Vårt chiffer 21.

Bu
Primo. Abelin den 11 dennes sammanträffat med Albrecht Schwieder i Frankfurt.

Lo
Secundo. Schwieder tillfångatogs maj 1945 i Tjeckoslovakiet. Repatrierades maj 1950. Vistades bl.a. cirka 2 månader senhösten 1948 Ljubljanka.

Tertio. Under fångenskapen Ryssland enligt uppgift ej träffat någon svensk. Känner ej igen namnet W. Ej kunnat identifiera W. bland förelagda kort.

Jödahl.

Lorentzon/ABE

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 14 oktober 1958

Chiffer

N:o

301/ä

BIL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu

I

CHIFFER

2 Svensk

Bonn

Jödahl från Åström. För säkerhets skull vill jag påpeka orden cit as soon there is any information available my ministry will let you know or (upprepas or) the Swedish Embassy slutcit i Middleman's brev till Cunningham den 13 augusti 1958. Vi är givetvis angelägna mottaga alla informationer vad sedan än familjen erhåller.

Cabinet

CRJ

Supp. 14/10 kl. 1040/2

frågan R. Wallenberg

29 ✓
10
Bern den 25 oktober 1958.

R 18 1 bil.

Strängt förtroligt.

Brugger

12/2-59
a. h. Thulin
u/pöhrin

Utligger Bern 29/10.

Broder,

./.

Yfed

Vid ett besök i dag hos kabinettsssekreterare Kohli överlämnade denne till mig bifogade kortfattade förklaring avgiven av den i mitt handbrev till Dig den 1 sistlidne april omnämnde Brugger. Denne har nu av ryssarna lössläppts och befinner sig sedan några dagar i Bern.

Som Du ser, uppgiver sig vederbörande år 1954 hava varit i kontakt med Wallenberg, ehuru han icke personligen sammanträffat med honom.

Minister Kohli har förklarat, att Brugger här i landet kan stå till förfogande för lämnande av närmare upplysningar; i dylikt fall emotser jag närmare meddelanden om departementets önskemål.

Då Allard av en händelse i eftermiddag passerar igenom Bern för att i morgon fortsätta till Wien, kommer jag att lämna honom förtrolig del av innehållet i Département Politiques uppteckning.

Sin tillgiven
T. Hammarström

/T. Hammarström/

Utrikesrådet Å s t r ö m,
Utrikesdepartementet.

Cs

Avskrift,

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Herr B r u g g e r Emil
geb. 22.1.1903 in Bern
Mechaniker.
ledig
in russischer Gefangenschaft von 1948-1958

Seine Aussage: Betreffend Wallenberg erinnere ich mich
sehr gut, dass derselbe im Jahre 1954 im
Gefängnis in Wladimir gelebt hat. Er
war damals im Lazarett, und zwar war dies
im Juli 1954. Ich hatte damals das Augen-
leiden (von dem früher die Rede war). Ich
habe ihn nicht selber gesehen, aber mit ihm
"geklopft".

Leifland/IG

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 29 oktober 19 58.

N:o 12 ✓ CHIFFER

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

2 I
6m

Sjöborgs-utredningen.

Brugger ✓

Svensk

B e r n

Yp

Handbrev Hammarström-Åström 25 dennes. Vår avsikt är att låta Leifland flyga Bern lördag morgon för sammanträffande Brugger. Tacksamma om ni genom förmedling vederbörande schweiziska myndighet kan fastställa huruvida Brugger kan stå till förfogande dylikt sammanträffande söndagen 2 november. Benäget tela.

Cabinet

Xp 29/10 kl 1905 RPa

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

30/10
Bonn den 28 oktober 1958.
HP 1. 2 bil.
Strängt förtroligt.

12/2 - 59
a. v. Thulin
u. / B. v. v.

4/11 Hbr. Fru Maj von Dardel.

Broder,

Lfd Härmed ber jag i anslutning till beskickningens båda tidigare meddelanden i särskild ordning få överlämna två av Abelin upprättade promemior angående samtal med de båda i Suchdiensts skrivelse av den 12 augusti nämnda f.d. rysslandsfångarna, Karl Krämer och Albrecht Schwieder, den 10 respektive den 11 dennes.

Vad beträffar den i Krämers utsaga nämnde Kurt Ziegler är läget det, att man i Zentrale Namenskartei i München icke ansett sig på basis av de nu framlagda uppgifterna kunna identifiera honom bland de i kartoteket upptagna fjorton tusen personerna med detta efternamn. Vi har emellertid vänt oss även till Einwohnermeldeamt respektive Ausgleichsamt i Stuttgart och därifrån erhållit besked att ej mindre än tio personer med nämnda för- och efternamn för närvarande äro skryvna i staden. Av dessa är, såvitt vi hitintills kunnat fastställa minst fyra f.d. rysslandsfångar, ehuru ingen av dessa fyra synes riktigt passa in på den givna beskrivningen. Vi skall återkomma så snart närmare besked föreligger.

Jag ber Dig ursäktas dröjsmålet med insändandet av promemoriorna, vilket förorsakats av den under de senaste veckorna rådande extraordinära arbetsbelastningen på beskickningen.

Herr Utrikesrådet S. Å s t r ö m,
S t o c k h o l m.

Din tillgivne
Tord Lönn

Bonn 28.10.58 hbr. TG-SÅ

Strängt förtroligt

P.M.

Över samtal fört med Karl Krämer,
Schulhof, Affolterbach über Wald-
Michelbach im Odenwald, i dennes
hem den 10 oktober 1958.

1. Om sig själv meddelade Karl Krämer följande: Krämer vore född år 1914 i Darmstadt. Han hade efter avslutad folkskolegång och vis tids anslutande praktisk verksamhet vid 17 års ålder tagit värvning. Som soldat tillhörde han under denna tid ett kavalleriregemente i Paderborn, vid vilket han tjänat under bl.a. en major Hasse "der Neffe von Blomberg". Jämsides med sin soldatutbildning hade han även utbildat sig till motorskötare och bilmekaniker; i dessa båda egenskaper hade han före kriget varit verksam såväl i sin hemstad Darmstadt som i andra orter "im Raum Rhein-Hessen" sedan han övergivit den militära levnadsbanan och gått över på reservstat. Kort tid efter krigsutbrottet hade han utkallats; 1944 tillfångatogs han av ryssarna (se nedan), 1950 återvände han till hemlandet. Efter hemkomsten hade han först varit bosatt i Monsheim, Kreis Worms, där hans hustru har sitt föräldrahem, men hade i maj 1953 överflyttat till Affolterbach, där han alltjämt kvarbor. Sedan sin återkomst från fångenskapen har han försörjt sig som (lastbils-) chaufför.

2. Under östfrontstriderna mot ryssarna tillfångatogs Krämer i Karpaterna nära den ungersk-österrikiska gränsen den 22 september 1944. Påföljande månad fördes han instuvad jämte ytterligare ett 70-tal personer i en liten godsvagn per järnväg till Tugla, ett rent tyskt fångläger i Uralbergen. Härifrån överfördes Krämer likväl efter någon tid till ett annat läger, Kuldibanga, i Kreis Kujbysjev, beläget cirka 600 km från Tjkalov i Uralbergen, i vilket läger förutom tyskar funnos bl.a. även fransmän, italienare och polacker. I det förstnämnda lägret fanns vid Krämers ankomst inalles omkring 1500 tyskar; när Krämer i december 1946 överfördes till Ljubljanskaja-fängelset i Moskva var emellertid, enligt vad

han hört, blott cirka 300 alltjämt i livet. I Kuldibanga, där hans motortekniska utbildning tagits i anspråk, hade Krämer tidvis tjänstgjort såsom huvudansvarig på en traktorstation för motorparkens iståndhållande. Härför hade han uppburit viss lön, för vilken han dock ej kunnat tillhandla sig annat än cigaretter. Behandlingarna av fångarna hade i de båda nämnda lägren varit dålig och maten knapp; själv hade Krämer, som tidigare vägt ungefär 140 å 145 pfund under tiden i dessa läger minskat i vikt så att han blott vägt cirka 90 pfund.

(Det kan tilläggas att Krämer till sin kropps-konstitution är av den i sig magra, seniga typen, varför det förefaller uppenbart att en dylik viktminskning förutsätter verklig utmärgling). Då Krämer inte velat efterkomma vissa ryska önskemål rörande traktorstationens skötsel hade han jämte en tysk medfånge vid namn Kurt Ziegler överförts till Moskva för rannsaking och förhör.

Till Ljubljanskaja hade han, som ovan sagts, ankommit i mitten av december 1946. Han hade därvid jämte Ziegler insatts i en ensamcell (mått: cirka 2,30 x 3 m) i fjärde våningen med nummer "över 200". I cellen befann sig vid Krämers och Zieglers ankomst en medfånge, Raoul Wallenberg, vilken ditintills enligt Krämers uppfattning, varit ensam i cellen. I cellen hade nu inställts två extra fältsängar av järn och Wallenbergs säng hade flyttats fram till dörren, så att den stod under luckan i densamma. Krämer beskrev Wallenberg som en 33 å 35 års man, ivrig rökare, tunnhårig (detta var synbart fastän alla fångarna i fängelset voro snaggade-), ganska tystlåten, stolt, språkkunnig (talade bl.a. tyska och ungerska), av god familj "aber trotz-dem nicht verhätschelt". Krämer ville minnas, att Wallenberg sagt att han varit gift. Wallenberg hade berättat om Budapest och förhållandena i Ungern samt förklarat att han vore officer och diplomat. Krämer hade uppfattat Wallenberg såsom ungrare.

Sedan Krämer beskrivit Wallenberg, lade jag för honom 7 kort och frågade om han kände igen någon av de personer, som dessa visade. Han utpekade då omedelbart de 2 kort som föreställde Wallenberg, men tillade beträffande det ena av dessa att "så mycket här hade han inte kvar under den tid vi var tillsammans".

Med Wallenberg och Ziegler hade Krämer delat cell under 8 å 10 veckor, från mitten eller slutet av december 1946 till någon av de första dagarna i mars 1947. Wallenberg hade - liksom Krämer själv - under denna tid ofta förts till förhör men hade gripits av leda och apati inför den orubbliga oviljan att förutsättningslöst pröva hans sak och lyssna till hans argument. Som protest mot ryssarnas metoder hade Wallenberg, som redan vid Krämers ankomst varit i fysiskt försvagat tillstånd, hungerstrejkat. Ryssarna hade härvid låtit honom ligga utan föda i sex dygn men hade därefter tillgripit en "Gewaltkur" med tvångsmatning. Genom denna behandling hade emellertid inte Wallenbergs fysiska tillstånd nämvarit förbättrats, men väl hans psykiska försämrats. Wallenberg apati hade sålunda fördjupats och de två å tre sista veckorna hade han legat helt apatisk samt även rent fysiskt varit mycket starkt försvagad. Någon av de första dagarna i mars 1947 hade Wallenberg utan förvarning förts ur cellen. Orsaken härtill vore, ansåg Krämer, att det vid denna tidpunkt inte längre funnes anledning antaga, att Wallenberg skulle leva länge till. Krämer föreföll i överensstämmelse härmed också vara fast övertygad, att Wallenberg kort efter det han fördes bort ur cellen måste ha avlidit till följd av fysisk svaghet och psykisk apati.

På min fråga, om han kunde erinra sig andra medfångar från fängelsetiden i Ljubljanskaja än cellkamraterna svarade Krämer, att han under tiden i detta fängelse icke träffat några andra med fångar än Wallenberg och Ziegler. Övervakningen i Ljubljanskaja hade varit synnerligen effektiv och möjligheterna att komma i kontakt med andra fångar mycket små eller nästan obefintliga. Som exempel härpå anförde Krämer bl.a. att han aldrig "luftats" med fånge från annan cell samt att när fångar från granncellerna förde förbi Krämers cell för "luftning" Krämer och hans cellkamrater alltid beordrades att stå med ansiktet vänt mot cellväggen och bort från dörren. Att så skedde övervakades också av vaktposterna vilka ständigt voro utposterade i korridorerna för att övervaka fångarna. Någon "Klopfverbindung" hade man under dennatid ej lyc

saga till Röda Korsets Suchdienst i Hamburg nämnde Karl Milott (ej Miltott). Denne, som i Tyskland varit konstsmed till yrket och som utövat detta yrke i fru Krämers hemort Monsheim bei Pfeddersheim, - vilket förhållande blivit en förbindelselänk mellan de båda fångarna-- hade avlidit under vistelsen i Ryssland.

Krämer sade sig under sin fångenskap i Ryssland ej ha träffat någon skandinav eller svensk med undantag av Wallenberg, vilken han dock - såsom ovan nämnts - uppfattat som ungrare.

3. I tron att Wallenberg vore ungrare sade sig Krämer ha levat tills han tisdagen den 23 september 1958 uppsöktes av fru Nina Lagergren, maka till assessor Gunnar Lagergren i Koblenz, som vid sitt samtal med Krämer upplyste denne om att Wallenberg vore svensk - Jag vill parentetiskt tillägga, att Krämer vid sitt samtal med fru Lagergren och hennes följeslagare enligt uppgift ej kunde erinra sig mera av sin medfånga Zieglers namn än förnamnet Kurt och sannolika bostadsorten Stuttgart.

4. Avslutningsvis vill jag nämna, att Krämer, som till att börja med visade sig litet skygg under vårt samtal efter hand tinade upp och blev mera förtroendefull. Han bemödade sig uppenbarligen att erinra sig namn och platser, men klagade över att hans minne av tiden i Ryssland trots det avsiktliga inpräntandet av namn och data rörande kamraterna, som fångarna så snart tillfälle erbjöd sig ägnat sig åt, vore egendomligt suddigt. Han ville tillskriva detta bl.a. det permanenta tillstånd av undernäring, som han under fångenskapen befunnit sig i. Han påpekade vidare, att han vid ankomsten till Ryssland ej kunnat någon ryska och att detta länge varit till hinder, när det gällde att inhämta informationer rörande Orts- och personnamn. Mot slutet av sin Rysslandstid hade han emellertid hjälpligt kunnat förstå och tala ryska.

Bonn den 28 oktober 1958.

Stig Arlin

Strängt förtroligt.

P.M.

över samtal med industrirepresentanten
Albrecht Schwieder, Gutzkow-Strasse 27,
Frankfurt am Main, den 11 oktober 1958.

1. Om sig själv meddelade Schwieder att han före kriget utbildats till Diplomsportlehrer men att han vid sidan av lärarverksamheten även verkat inom olika idealistiska föreningar, bl.a. tyska livräddningssällskapet. Efter repatrieringen i april 1950 hade han övergått till verksamhet såsom representant för olika firmor i bilbranschen. Jämsides härmed hade han under ett par år i början av 50-talet varit Landesleiter des Heimkehrerverbandes i delstaten Hessen.
2. Vid den tyska kapitulationen i maj 1945 blev Schwieder, som jämte två andra tyska officerare avdelats att med en eftertrupp hålla ett brohuvud över floden Moldau i Tjeckoslovakiet, av amerikanerna utlämnad till ryssarna. Han fördes via Prag till olika läger i sydvästra Ryssland och vistades sålunda först i Lebetian omkring 25 å 30 mil sydöst om Moskva samt därefter i Chrodovskij, ett läger som var förenat med ett bergverk, samt Ryšan. I början av år 1948 fördes han till Moskva, där han vistades dels i läger 5, vars medlemmar sysselsattes med byggandet av inrikesministeriet, dels i läger 7, vars medlemmar deltog i arbetet med uppförandet av ett större sjukhus i Moskva. Under denna tid, d.v.s. tiden från nyåret 1948 till augusti/september samma år vistades Schwieder under två månader i ensamcell i Ljubljanskaja. Hans cell låg i tredje våningen, men själv fördes han ofta ned till andra våningen för förhör inför förhörsofficeren, Major Golovanjow. Av medfångarna i Ljubljanskaja hade han endast träffat en, en tysk flygofficer av hög rang ("Eichenlaubträger") vid namn Kretschmer, vilken alltjämt

vore kvar i Ryssland. I övrigt hade han blott ryktesvis hört talas om att i fängelset skulle finnas en tysk diplomat med familj, vilken senast varit stationerad i någon asiatisk stat, troligen Kina eller Japan.

I september 1949 fördes Schwieder anklagad för att vara SS-man till Stalinogorsk. Våren 1950 repatrierades han.

2. Schwieder har under sin fångenskap i Ryssland sig veterligen ej vid något tillfälle sammanträffat med någon svensk fånge eller hört talas om någon sådan. Han kände ej igen namnet Wallenberg och kunde, när han förelades kort för identifikation, ej identifiera denne.

Bonn den 28 oktober 1958.

Stig Hedin

CHARLES RONSAC
Rédacteur en Chef d'OPERA MUNDI

era mundi

SOCIÉTÉ ANONYME
AU CAPITAL DE FR. 10.500.000

~~SOCIÉTÉ À RESPONSABILITÉ LIMITÉE~~

~~AU CAPITAL DE FR. 10.000.000~~

R. C. SEINE 56 B 13316
RÉP. PRODUCT. N° 8644 SEINE C. A.
CHÈQUES POSTAUX : 1619-51

7, Rue de la Paix
PARIS

OPÉ. 12-50

7, RUE DE LA PAIX

Paris, le 27 Octobre 1958

CR/LC

INKOM

4 OKT 1972

UDS ARKIV

Mr. Gunnar Lorentzon
Kungl. Utrikes departementet
Ministère des Affaires Etrangères
Stockholm

Monsieur,

De retour à Paris, je tiens à vous remercier de l'aimable accueil que vous avez bien voulu me réserver au cours de mon séjour à Stockholm.

Je vous remercie aussi de m'avoir communiqué la traduction anglaise des documents concernant l'affaire Wallenberg, documents que je ne manquerai pas de vous retourner dès que j'en aurai fait prendre copie.

Comme promis, je vous donne le nom de jeune fille de l'auteur du livre dont je vous ai parlé, il s'agit de Eva Kelecsényi. C'est sous ce nom qu'elle a été amenée à travailler pour et avec Raoul Wallenberg, tandis que son père était à l'époque à la légation de Suède à Budapest. Pouvez-vous trouver trace de ce nom dans les archives de votre Ministère. Je vous serais reconnaissant de me le faire savoir, en même temps que tous autres renseignements que vous pourriez trouver à son sujet.

Je vous prie d'agréer, Monsieur, l'assurance de mes sentiments distingués.

CR Ronsac

Charles Ronsac

10159
Notat

angående samtal med attaché Smirnov den 30 oktober 1958.

Omkring den 22 september uppringdes jag⁹ av attaché vid härvarande Sovjetambassad Alexander Smirnov, som önskade ett samtal med mig i anledning av en artikel av mig i Syd-svenska Dagbladet föregående dag (21/9) angående genomförandet av de aktuella planerna på en nordisk tullunion. Att detta spörsmål i hög grad intresserar Sovjetdiplomaterna kan vitsordas, t.ex. i Sverige av byrådirektör Englund i handelsdepartementet och i grannländerna av mina kolleger, vilka nästan alltid får mottaga förfrågningar från sovjetbeskickningarna i ämnet.

Jag sammanträffade med Smirnov torsdagen den 30 oktober 1958 vid en lunch på ~~Restaurant~~ Cattelin.

Vad han önskade veta var synbarligen vilken tackning jag hade för påståendet i min artikel att det sannolikt finnes majoriteter i alla de nordiska ländernas parlament för införandet av en nordisk marknad, om regeringarna vore beredda att driva frågan så långt som till ett avgörande. Jag bekräftade på hans förfrågan endast att detta alltjämt var min värdering av läget.

I detta sammanhang fällde Smirnov några yttranden som förvånade mig. Han uttalade nämligen som sin mening att den nordiska tullunionen vore något mycket förståndigt och att det vore naturligt att de nordiska länderna arbetade för den. Därvid syntes han giva uttryck närmast åt en rent personlig uppfattning. Huruvida han menade vad han sade eller yttrandet blott fälldes för att vara till lags undandraget sig mitt bedömande.

Då vi kom in på Finlands ställning och jag svarade att Finland⁸ ställningstagande till marknadsfrågorna självfallet vore beroende av hur den pågående sovjetaktionen mot Finland kom att utfalla, var Smirnov angelägen att framhålla att ambassadör Lebedevs hemkallande icke finge ses som någon mot Finland ovänlig handling. Han hade tjänstgjort sju år i Helsingfors och sedan lång tid önskat draga sig tillbaka till Moskva. Smirnov kände till detta förhållande av egen erfarenhet. Redan för några år sedan, då Smirnov tjänstgjorde i Moskva, hade Lebedev gjort framställning om att få komma han, Smirnov föreföll angelägen att ge mig intryck av att icke något särskilt var i färd i Finland.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöbergsutredningen.

(Pal)

STOCKHOLM		31.10 1958
N:o 32	✓	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. <i>Can</i>

CHIFFER.

Svensk, Bonn.

Därest Kurt Ziegler kan anträffas är det av särskilt stor vikt han ingående förhöres tidsangivelserna. Var det december 1946 han och Krämer fördes till Wallenbergs cell Ljubljanska? Jfr vitboken sid. 28, näst sista stycket. Wallenberg torde ha förts från Lefortovskaja februari 1947. Därest Krämer vid tillfälle kan höras än en gång, bör han uppmanas höga förska sitt minne denna punkt.

Cabinet.

exp. 31.10 kl. 1720 ccb